

**Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ
ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

**ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ПОВОДЖЕННЮ ЗІ
ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ
РЕЧОВИНАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Методичні рекомендації

Колектив авторів

**Дніпро
2023**

УДК 343.9
3-33

*Рекомендовано до друку науковою радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 8 від 20.04.2023)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Титаренко О. О. – професор кафедри правоохоронної діяльності Університету митної справи та фінансів, доктор юридичних наук, доцент.

Руфанова В. М. – слідчий-криміналіст відділу розслідування злочинів, скоєних проти життя та здоров'я особи Слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області, кандидат юридичних наук, доцент.

З-33 Запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану : метод. рекомендації / кол. авт.: О. С. Юнін, С. І. Шевченко, В. В. Шаблистий, В.С. Березняк та ін. Дніпро : ДДУВС, 2023. 108 с.

На основі аналізу положень чинних нормативно-правових актів України, статистичних даних Офісу Генерального прокурора України, матеріалів наукових досліджень вітчизняних вчених розглядаються особливості запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану.

Проаналізовано динаміку вчинення злочинів, передбачених ст. 263 Кримінального кодексу України. Розглянуто воєнний стан як детермінант вчинення кримінальних правопорушень даного виду. Запропоновані основні напрямки запобігання працівниками органів та підрозділів Національної поліції кримінальним правопорушенням, пов'язаним із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, на спеціально-кримінологічному та індивідуальному рівнях з урахуванням специфіки впливу воєнного стану на динаміку поширення відповідних суспільно небезпечних діянь.

Для працівників Національної поліції України, викладачів, ад'юнктів, курсантів закладів вищої освіти системи МВС.

ЗМІСТ

Колектив авторів	4
Вступ.....	5
РОЗДІЛ 1. Особливості запобігання кримінальним правопорушенням у виді незаконного поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану	7
1.1. Поняття зброї, бойових припасів та вибухових речовин	7
1.2. Кримінально-правова характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами	18
1.3. Динаміка вчинення кримінальних правопорушень у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану	26
1.4. Запобігання працівниками Національної поліції України кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 263 КК України в умовах воєнного стану	31
РОЗДІЛ 2. Запобігання кримінальним правопорушенням у виді незаконного поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами органами та підрозділами Національної поліції в умовах воєнного стану: контент-аналіз	49
Додатки	83
Бібліографічні посилання	95

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Олександр Юнін – перший проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Сергій Шевченко – директор Навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент.

Володимир Шаблистий – завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

Василь Березняк – завідувач кафедри кримінального права та кримінології Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник.

Роман Каторкін – старший науковий співробітник наукової лабораторії соціологічних та кримінально-правових досліджень Навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор філософії.

Наталія Толошна – науковий співробітник наукової лабораторії соціологічних та кримінально-правових досліджень Навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

ВСТУП

Щороку на території України (за виключенням тимчасово окупованих з 2014 р. АР Крим, м. Севастополя, окремих частин Донецької та Луганської областей) реєструються випадки вчинення діянь, пов'язаних із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. При цьому, саме ці злочини є найбільш поширеними серед кримінальних правопорушень проти громадської безпеки (їх частка щороку складає не менше 60 % серед загальної кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень, включених до розділу IX Особливої частини закону про кримінальну відповідальність).

Не дивлячись на наявність відповідної проблеми, до 2022 р. кількість випадків вчинення кримінального правопорушення у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами щороку поступово зменшувалась (на 17-20 %), що свідчить про вжиття правоохоронними органами ефективних заходів із протидії злочинам, передбаченим ст. 263 КК України.

24.02.2022 російська федерація, вкотре нехтуючи положеннями міжнародного права, підступно розгорнула повномасштабну війну проти України. Кожен день війни супроводжується масовими злочинами з боку представників держави-терориста та їх найманців. Крім того, російська воєнна агресія стала потужним детермінантом поширення кримінальних правопорушень у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами та, як наслідок, кримінальних правопорушень, пов'язаних із застосуванням або використанням зброї. Так, саме у 2022 р. була перервана позитивна тенденція щодо зменшення кількості злочинів, передбачених ст. 263 закону про кримінальну відповідальність.

Отже, згаданий детермінант суттєво впливає на динаміку поширення кримінальних правопорушень у вигляді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, тому правоохоронні органи повинні врахувати відповідну обстановку та модернізувати свою роботу із протидії даному виду злочинів (особливо в частині такого її напрямку, як запобігання).

На сьогоднішній день основним суб'єктом запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або

вибуховими речовинами виступають органи та підрозділи поліції. Відтак, цей правоохоронний орган для ефективної реалізації даного напрямку діяльності повинен виробити ефективні кримінологічні заходи, що зможуть покращити намічену негативну тенденцію поширення цих видів злочинів.

Проблемам запобігання кримінальним правопорушенням у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами приділяли свою увагу ряд вчених, серед яких доречно зазначити роботи М. І. Бажанова, О. М. Бандурки, В. І. Борисова, А. А. Вознюка, В. К. Грищука, О. О. Дудорова, І. М. Копотуна, О. М. Литвинова, І. І. Митрофанова, Ю. В. Орлова, М. І. Панова, Є. О. Письменського, В. Я. Тація, В. В. Топчія, В. Ю. Тютюгіна, М. І. Фіалки, А. Є. Фоменка, П. Л. Фріса, М. І. Хавронюка, С. О. Харитонова, О. Н. Ярмиша та ін.

Без сумніву, праці перелічених науковців збагатили науку кримінального права та кримінології, дозволили виробити ряд напрямів запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 263 КК України, органами та підрозділами Національної поліції України. Водночас, в умовах воєнного стану, введення якого спровоковане широкомасштабною війною, яку підступно розпочала держава-терорист проти України, виникає нагальна проблема детального аналізу питання запобігання актам делінквентної поведінки у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами з урахуванням дії названого детермінанту.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВOPУШЕННЯМ У ВИДІ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Поняття зброї, бойових припасів та вибухових речовин.

Зброя – один з найбільш небезпечних предметів матеріального світу, використання якого може заподіювати суттєвої шкоди таким соціальним цінностям, як життя та здоров'я людини, власності, громадській безпеці тощо. Не дивлячись на всю небезпеку та важливість зброї у сучасному світі, в Україні відсутні законодавчі документи, в яких розкривався б зміст категорії «зброя». Крім того, жоден законодавчий акт не врегульовує питання порядку і правил обігу, зберігання та поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Як зазначають С. А. Риб'янець та О. І. Соболев, станом на сьогоднішній день Україна залишається єдиною державою в Європі, яка не має власного Закону, який би регулював обіг цивільної вогнепальної зброї. Відсутність чіткої правової регламентації володіння вогнепальною зброєю в Україні призводить до того, що межа між законним і незаконним володінням інколи розмита¹.

Дійсно, відсутність законодавчого акта у сфері регулювання обігу зброї створює певний правовий вакуум, що призводить до ряду складнощів під час кваліфікації та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

На відміну від законодавчого рівня, на підзаконному існує численна кількість документів, в яких розкривається дефініція зброї, регламентується її обіг. Зокрема, відповідно до наказу Адміністрації Держаної прикордонної служби України від 21.10.2003 № 200 «Про

¹ Кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї: монографія / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; за заг. ред. к.ю.н., доцента С. А. Шалгунової; Ю. М. Береза, М. М. Єфімов, В. П. Кононець та ін. Дніпро, 2016 : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. С. 15.

затвердження Інструкції про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону та виключної (морської) економічної зони України», зброя – предмети та пристрої, що призначені для ураження живих цілей, кораблів, літаків (вертольотів) та інших об'єктів і не мають іншого призначення¹.

Таким чином, відповідно до згаданого вище підзаконного акта зброя має дві обов'язкові ознаки:

- 1) створюється виключно з метою ураження цілей;
- 2) функціонально здатна заподіювати відповідну шкоду.

У Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України, затвердженій наказом МВС України від 11.10.2018 № 828 вказується, що зброя - пістолети, револьвери, пістолети-кулемети, ручні кулемети, автомати, снайперські та спортивні гвинтівки, штурмові гвинтівки, гранатомети (у тому числі автоматичні та станкові), навчальні/учбові пістолети, автомати та кулемети².

На відміну від попереднього документа, у згаданому наказі МВС не розкривається зміст поняття «зброя», а лише перелічуються її види, що перебувають на озброєнні в Національній поліції (при цьому варто зауважити, що до їх числа відноситься і навчальні/учбові види зброї, які не підпадають під ознаки зброї, що розкриваються у наказі Адміністрації Державної прикордонної служби України від 21.10.2003 № 200).

Схожі визначення зброї закріплені також у: 1) Інструкції щодо організації служби з охорони об'єктів у територіальних органах Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, затвердженій наказом Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від

¹ Про затвердження Інструкції про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу під час охорони державного кордону та виключної (морської) економічної зони України: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 21.10.2003 № 200 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-03/ed20031022/find?text=%C7%E1%F0%EE%FF#Text>.

² Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.10.2018 № 828 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18/ed20181011#n20>.

05.11.2018. № 656¹; 2) Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння та спеціальних засобів в Бюро економічної безпеки України, затвердженій наказом Бюро економічної безпеки України від 12.03.2022 № 57². У цих документах, як і у зазначеному вище наказі МВС, зброя розглядається в якості конкретних одиниць, що знаходяться на озброєнні у відповідному правоохоронному органі.

Окремо зауважимо, що в останньому документі (Інструкція з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння та спеціальних засобів в Бюро економічної безпеки України) окрім зброї розкривається зміст поняття «боєприпаси» – патрони до стрілецької зброї³.

Запропонована дефініція категорії «боєприпаси» також не відображає всю широту змісту даного поняття, тому використовувати її під час розгляду питання запобігання незаконному поведженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами вбачається недоречним.

На сьогоднішній день основним документом, що регулює суспільні відносини у сфері обігу зброї, бойових припасів або вибухових речовин та порядок поведження із ними виступає Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженою наказом МВС України від 21.08.1998 № 622 (далі – Інструкція МВС).

Зазначений документ складається з трьох розділів: «Завдання органів поліції із здійснення дозвільної системи», «Придбання, зберігання, облік, охорона, перевезення і використання зброї та бойових припасів, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них» та

¹ Про охорону об'єктів у територіальних органах Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 05.11.2018. № 656 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0032-19#Text>.

² Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння та спеціальних засобів в Бюро економічної безпеки України: наказ Бюро економічної безпеки України від 12.03.2022 № 57 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0530-22/ed20220312#n20>.

³ Там само.

«Придбання, зберігання, перевезення, облік і використання вибухових матеріалів». У цій Інструкції розкривається не тільки порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, але і надаються визначення відповідних видів зброї, що дозволяє швидко ідентифікувати відповідні предмети. Проаналізуємо детальніше викладені у цьому документі дефініції.

Диференціація зброї на відповідні види, щодо яких здійснюється дозвільна система, наведена у п. 8 розділу II «Придбання, зберігання облік, охорона, перевезення і використання зброї та бойових припасів, основних частин зброї, пристроїв та патронів до них». У п. 8.1. зазначається, що дозвільна система, що здійснюється органами поліції, поширюється на бойову нарізну військових зразків зброю або виготовлену за спеціальним замовленням, охолощену, нейтралізовану, несучасну, спортивну, мисливську вогнепальну зброю, бойові припаси до зброї, основні частини зброї, пневматичну, холодну зброю, пристрої та патрони до них, що належать підприємствам, установам, організаціям, суб'єктам господарювання та громадянам¹.

Отже, Інструкція МВС передбачає вичерпний перелік предметів, щодо яких здійснюється дозвільна система. Органом, що контролює дозвільну систему, виступає Національна поліція України.

В Інструкції МВС детально розкривається зміст понять «вогнепальна зброя» та її видів, терміни «холодна зброя», «боєприпаси» тощо. Проаналізуємо детальніше відповідні дефініції.

Відповідно до п. 8.2 Інструкції МВС вогнепальна зброя – зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння металевих заряду) та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані².

¹ Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#n65>.

² Там само.

Отже, для віднесення зброї до числа вогнепальної вона повинна відповідати наступним обов'язковим критеріям:

1) спрямований рух снаряду за допомогою сили тиску газів, що утворюються внаслідок згоряння металевого заряду;

2) наявність достатньої кінетичної енергії, необхідної для ураження поставленої цілі.

Остання ознака свідчить про технічну придатність зброї забезпечити необхідну швидкість руху кулі (снаряду), а не конкретний випадок здійснення пострілу (так, наприклад, у випадку, якщо при натисканні на хвіст спускового кріючка відбулась осічка – зброя не перестає бути вогнепальною, адже в цілому вона є конструктивно придатною для пострілів).

У п. 8.3 Інструкції МВС зазначається, що бойова вогнепальна зброя – вогнепальна зброя, призначена для ураження людини та (або) техніки. До бойової зброї не належить старовинна зброя та її сучасні копії¹.

Таким чином, бойова вогнепальна зброя – це вид вогнепальної зброї, призначений для ураження такої цілі, як людина та (або) техніка. У дефініції бойової вогнепальної зброї прямо зазначається, що до її числа не належить старовинна зброя та її сучасні копії. Розглянемо сутність останніх видів зброї.

Що стосується старовинної вогнепальної зброї, то у даному випадку держава в особі МВС України вирішила не окреслювати приблизні характеристики, а встановила дві обов'язкові ознаки:

1. Дата виробництва такої зброї повинна бути не пізніше 1899 р. (включно). Дане положення базується на вимогах міжнародного документа – Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин та компонентів, а також боєприпасів до неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (далі – Протокол). У п. «а» ст. 3 Протоколу зазначається, що вогнепальна зброя – це будь-яка ствольна зброя, що носить, яка здійснює постріл, призначена або може бути легко пристосована для здійснення пострілу або прискорення кулі або снаряду за рахунок енергії вибухової речовини, окрім старовинної вогнепальної зброї або її моделі. *Старовинна вогнепальна зброя або її моделі визначаються відповідно до внутрішнього законодавства. Однак старовинна вогнепальна зброя у жодному випадку не включає вогнепальну зброю, виготовлену після 1899*

¹ Там само.

р. (курсив наш – прим.).¹

Таким чином, неможливість віднесення зброї, виготовленої після 1899 р., до числа старовинної – пряма вимога відповідного міжнародного документу. Зауважимо, що така вимога не є формальною, а базується на революційних рішеннях щодо виготовлення та застосування вогнепальної зброї. Так, у 1899 р. була прийнята Гаагська конвенція (набрала чинності у вересні 1900 р.), яка забороняла державам використовувати кулі, що могли легко розщеплятися або змінювати свою форму всередині людського тіла (кулі з твердою оболонкою, що не повністю покривають сердечник, або такі, що містять углиблення).

Відтак, саме 1899 р. став переламним у сфері виготовлення зброї. З цього часу бере свій відлік історія сучасної зброї.

2. Відсутність функції стрільби патронами з металевими гільзами центрального бою та кільцевого запалення².

Отже, наразі передбачено дві обов'язкові умови, яким має відповідати старовинна вогнепальна зброя. Невідповідність хоча б одній із перелічених ознак свідчить про те, що досліджуваний предмет не може відноситись до числа такої зброї.

Крім старовинної зброї виокремлюється також така категорія вогнепальної зброї, як «несучасна», до якої відносяться:

1) копії старовинної вогнепальної зброї (тобто вогнепальна зброя, що виготовлена після 1899 р., проте за своїм видом та характеристиками є ідентичною зі старовинною – прим.);

2) вогнепальна зброя, яка знята з озброєння армії та виробництва і для якої боєприпаси не випускаються серійно;

3) знята з озброєння зброя і зброя, яка наявна в одиничних екземплярах;

4) зброя, що виготовлена спеціально для виставок (експонування) в одиничних екземплярах³.

Таким чином, відповідні види вогнепальної зброї, з огляду на їх конструктивні особливості та відсутність серійного виробництва не

¹ Protocol against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, supplementing the United Nations Convention against transnational organized crime. URL : https://treaties.un.org/doc/source/recenttexts/18-12_c_e.pdf.

² Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#n65>.

³ Там само.

відносяться до числа бойової.

Дозвільна система, що здійснюється органами поліції, також поширюється і на охолощену зброю, під якою, відповідно до п. 8.5 Інструкції МВС, розуміються пристрої, виготовлені шляхом спеціального пристосування конструкції стрілецької вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, з яких неможливо зробити постріл снарядом, що має достатню вражаючу здатність¹.

З викладеного слідує, що відповідна зброя має наступні обов'язкові ознаки:

- 1) конструктивно здатна стріляти виключно холостими патронами;
- 2) використовується в якості реквізиту у кінематографі, театральних виставах, культурних заходах тощо.

Під холостим патроном, у свою чергу, розуміється набій, призначений для створення звукового та світлового ефекту стрільби, який не містить кулі і може мати додаткові елементи, що забезпечують герметичність та працездатність патрона².

Відтак під час застосування холостого патрону спостерігається ряд зовнішніх ознак, що характерні для пострілів бойовими набоями (шум від пострілу, світловий спалах тощо), проте такий постріл не відповідає головному критерію – наявності достатньої сили, необхідної для ураження цілі.

Окремо варто зауважити, що відповідно до вимог Інструкції МВС для отримання статусу «охолощена» відповідний завод або майстерня мають підтвердити даний технічний стан зброї спеціальним висновком. Відповідний висновок є юридичним документом, що підтверджує конструктивну приналежність зброї до числа охолощеної.

Від охолощеної зброї варто відрізнити нейтралізовану – стрілецьку зброю будь-якої моделі, яка з дотриманням вимог відповідних стандартів або технічних умов спеціально приведена на заводах-виробниках чи у спеціалізованих майстернях з ремонту зброї в непридатний для стрільби стан³.

¹ Там само.

² Холостий набій // Вікіпедія: віл. енцикл. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B9_%D0%BD%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%B9.

³ Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#n65>.

Таким чином, нейтралізована зброя, як і охолощена, не здатна заподіяти шкоду людині або об'єкту. Втім, якщо остання конструктивно призначена для імітації бойової, то нейтралізована лише візуально є майже ідентичною з бойовою та створена зовсім для інших цілей (навчальна, культурна тощо), ніж охолощена. Крім того, охолощена зброя, на відміну від нейтралізованої, далеко не завжди конструктивно повторює частини та механізми бойової.

Як і у випадку з охолощеною зброєю, статус нейтралізованої зброї повинен підтверджуватись відповідним висновком. Крім того, кожна одиниця нейтралізованої зброї містить серійний номер та аббревіатуру, яка визначає вид нейтралізованої зброї.

Станом на сьогоднішній день нейтралізована зброя диференціюється на чотири види:

А) учбова – зброя, яка спеціально приведена в непридатний для стрільби стан, призначена для навчання правилам поведження зі зброєю (розбирання та складання, заряджання та розряджання, виконання стройових прийомів зі зброєю) (аббревіатура виду – УЧ);

Б) учбово-розрізна – зброя, яка спеціально приведена в непридатний для стрільби стан, основні деталі якої мають спеціально виконані вирізи, призначені для забезпечення наочності при вивченні порядку взаємодії деталей і вузлів (аббревіатура виду – УЧР);

В) музейна – зброя, яка спеціально приведена в непридатний для стрільби стан та призначена виключно для експонування в музеях (аббревіатура виду – МУЗ);

Г) макети зброї масогабаритні – конструктивно подібні до вогнепальної зброї виробу, призначені для колекціонування та експонування фізичними і юридичними особами, які спеціально виготовлені з вогнепальної стрілецької зброї шляхом внесення до конструкції її основних частин та механізмів змін, що виключають здійснення пострілу (аббревіатура виду – ММГ)¹.

Кожен з цих видів конструктивно не придатний до здійснення пострілу та використовується для реалізації навчально-просвітницької (вивчення частин та механізмів зброї, принципу роботи, виконання прав тощо) або колекційної мети.

Окремим видом зброї є спортивна, яка поділяється на вогнепальну, пневматичну та холодну. Основною характерною рисою даного виду зброї є її призначення – створена для ураження відповідних мішеней під час спортивних змагань та (або) тренувань.

Варто зазначити, що для того, щоб зброя була визнана в якості

¹ Там само.

спортивної, крім відповідного призначення, вона згідно п. 8.7 Інструкції МВС, також має відповідати правилам спортивних змагань з видів спорту, визнаних в Україні, що затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, з урахуванням пропозицій відповідних всеукраїнських спортивних федерацій та правил спортивних змагань відповідної міжнародної спортивної федерації¹.

Таким чином, дана зброя повинна: 1) бути створена зі спеціальною метою (ураження цілей під час тренувального процесу або змагань); 2) відповідати встановленим правилам змагань; 3) бути сертифікованою.

Як було вказано вище, дозвільна система, що здійснюється органами поліції, поширюється на мисливську вогнепальну зброю. З самої назви даного виду вогнепальної зброї випливає, що вона призначена для полювання на птахів та тварин. Крім очевидної мети мисливська зброя має ряд обов'язкових технічних характеристик:

- 1) у ній використовуються виключно мисливські набойі;
- 2) довжина зброї – від 800 мм (з прикладом), а довжина ствола – від 200 мм для нарізної та від 800 мм – для гладкоствольної;
- 3) наявність запобіжника;
- 4) ємність магазину (барабана) – до 4 патронів у випадку, якщо зброя гладкоствольна, та до 10 – якщо нарізна;
- 5) повинна відповідати всім вимогам, що висуваються у технічному регламенті або національному (галузевому) стандарті.²

З викладеного слідує, що мисливська вогнепальна зброя має ряд конструктивних ознак, що відрізняють її від інших видів зброї (у тому числі бойової вогнепальної), та спеціальну мету – ураження тварин або птахів під час полювання.

Як зазначалося вище, крім вогнепальної зброї, дозвільна система, що здійснюється органами поліції, поширюється також на пневматичну та холодну зброю. Проаналізуємо детальніше згадані види зброї.

Відповідно до п. 8.10 Інструкції МВС, пневматична зброя – це пістолети, револьвери, гвинтівки калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, в яких снаряд (куля) приводиться в рух за рахунок стиснених газів³. Дана зброя за рахунок своїх конструктивних особливостей несе суттєво менший ступінь суспільної небезпеки (на відміну від вогнепальної), адже має нижчу силу ураження.

¹ Там само.

² Там само.

³ Там само.

Враховуючи той факт, що пневматична зброя здатна спричинити значно менший ступінь шкоди, чинним КК України не передбачена кримінальна відповідальність за незаконне носіння, зберігання, придбання, передачу, збут, виготовлення або ремонт згаданого предмета (у даному випадку особа може бути притягнута до адміністративної відповідальності за ст. 190 КУпАП «Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї», ст. 191 КУпАП «Порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», ст. 192 КУпАП «Порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік», ст. 193 КУпАП «Ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», ст. 194 КУпАП «Порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», ст. 195 КУпАП «Порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів» тощо).

Що стосується холодної зброї, то під нею розуміють предмети та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового заподіяння шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини¹.

Отже, на відміну від вогнепальної зброї, яка приводиться у дію за рахунок тиску газів, дія холодної ґрунтується на використанні м'язової сили людини. Зрозуміло, що остання зброя також несе високий ступінь суспільної небезпеки у випадку її застосування (що прямо впливає з її конструктивного призначення – для заподіяння тяжких тілесних ушкоджень або смерті), проте даний ступінь є нижчим, ніж у випадку вогнепальної зброї, адже для заподіяння суб'єктом шкоди іншій людині або об'єкту необхідна менша відстань та залучення більшої сили з боку відповідного суб'єкта. З огляду на цей факт законодавець передбачив за незаконне поводження з вогнепальною зброєю більш суворе покарання, ніж у випадку аналогічних дій з холодною зброєю (більш детально дане питання буде проаналізовано далі).

У п. 8.12 Інструкції МВС згадуються також пристрої для відстрілу патронів, під якими розуміються такі пістолети і револьвери вітчизняного виробництва, які конструктивно призначені тільки для

¹ Там само.

відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії і технічно не придатні для стрільби бойовими патронами. При цьому їхня конструкція має забезпечувати неможливість взаємозаміни основних частин бойової і спортивної вогнепальної зброї, унеможлиблює здійснення пострілів в автоматичному режимі чергами¹.

На підставі наведеного можна зробити висновок про те, що для віднесення зброї до числа пристроїв для відстрілу патронів вона має відповідати наступним обов'язковим ознакам:

- 1) пряме призначення – відстріл патронів несмертельної дії;
- 2) відсутність технічної можливості здійснення пострілів бойовими патронами;
- 3) відсутність технічної можливості здійснення пострілів в автоматичному режимі чергами;
- 4) наявність конструктивних відмінностей від бойової вогнепальної та пневматичної зброї, що унеможливають взаємозамінність деталей та механізмів між ними.

Крім зброї, визначення та види якої були наведені вище, на сьогоднішній день передбачена кримінальна відповідальність і за незаконне поводження з бойовими припасами або вибуховими речовинами. У п. 8.9. Інструкції МВС задекларовано, що боеприпаси - спеціально виготовлені вироби одноразового використання, які призначені забезпечити ураження цілей в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання, спорту. До бойових припасів належать патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, а також заряджені патрони до гладкоствольних мисливських рушниць, мисливський порох і капсулі².

Отже, характерними ознаками бойових припасів є: 1) одноразовість у використанні; 2) призначення – безпосереднє враження цілей.

Що стосується вибухових речовин, про які було згадано вище, то відповідно до п. 13.1. Інструкції МВС під ними розуміються хімічні сполуки чи суміші, здатні під впливом зовнішнього імпульсу до самопоширення з великою швидкістю хімічної реакції із утворенням газоподібних продуктів та виділенням тепла. До них належать амоніти, амонали, тротил, вибухові напівпродукти утилізації – порохи тощо³.

Зауважимо, що дані предмети відносяться до більш широкої категорії «вибухові матеріали». Остання категорія також охоплює

¹ Там само.

² Там само.

³ Там само.

поняття «засоби ініціювання».

Отже, проаналізувавши сутність категорій «вогнепальна зброя», «бойові припаси», «вибухові речовини», «холодна зброя» тощо та визначивши суб'єкта здійснення дозвільної системи, доречно розглянути питання кримінально-правової характеристики незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Дана робота буде проведена у наступному підрозділі нашого дослідження.

1.2. Кримінально-правова характеристика незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

З огляду на той факт, що зброя, бойові припаси або вибухові речовини апріорі можуть становити високий ступінь суспільної небезпеки для соціуму, законодавець передбачив кримінальну відповідальність за незаконне поводження із цими предметами¹. На сьогоднішній день відповідальність за вказане діяння передбачена ст. 263 КК України «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами».

Запропонована стаття складається із трьох частин. У ч. 1 ст. 263 КК України зазначається наступне:

«1. Носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу – караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років»².

Перш ніж проаналізувати положення цієї норми нагадаємо, що відповідно до ч. 2 ст. 12 КК України, кримінальним проступком є передбачене КК України діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі³.

Враховуючи той факт, що санкція ч. 1 ст. 263 КК України передбачає єдиний вид основного покарання – позбавлення волі на

¹ Каторкін Р. А. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу: монографія; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Шаблистою. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2022. С. 38.

² Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

³ Там само.

певний строк, дане суспільно небезпечне діяння відноситься до числа злочинів (при цьому до такого виду злочинів, як тяжкі)¹.

Безпосереднім об'єктом даного кримінального правопорушення (як і кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 263 КК України, склад якого буде проаналізовано далі) є громадська безпека в частині убезпечення від порушення правил обороту (користування населенням) вогнепальної і холодної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв².

Предметом злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263 закону про кримінальну відповідальність можуть виступати: вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої. Нагадаємо, визначення даних предметів були розкриті нами у попередньому підрозділі методичних рекомендацій.

Окремо зауважимо, що розглядаючи питання щодо віднесення предметів матеріального світу до числа бойових припасів, Пленум Верховного Суду України дійшов висновку про те, що під ними варто розуміти патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші вироби в зібраному вигляді, споряджені вибуховою речовиною і призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи для вчинення вибуху. Патрони та набої до гладкоствольної мисливської зброї, а також патрони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, не є предметом злочинів, передбачених статтями 262, 263 КК³.

Таким чином, запропонована дефініція бойових припасів суттєво відрізняється від визначення, що надається в Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також

¹ Шаблистий В. В. Безпековий вимір кримінального права України: людиноцентристське дослідження: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ: Ліра ЛТД, 2015. С. 30.

² Попович О. В., Томаш Л. В., Латковський П. П., Бабій А. Ю. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник. Чернівці, 2012. С. 153.

³ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затвердженої наказом МВС України від 21.08.1998 р. № 622. Зокрема, у постанові Пленуму Верховного Суду України зазначається, що до числа боєприпасів входять не тільки патрони до нарізної вогнепальної зброї, але і артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і тощо. Відповідні положення роблять визначення бойових припасів більш широким та конкретизованим, що дозволяє органам досудового розслідування та суду швидко та правильно кваліфікувати відповідне діяння.

Додамо, що у випадках, коли наявні сумніви щодо віднесення тих чи інших предметів до числа вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв тощо, призначаються відповідні експертизи. Започаткований механізм суттєво зменшує ймовірність прийняття неправильного рішення по справі¹.

З самої диспозиції ч. 1 ст. 263 КК України випливає, що пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети (револьвери), пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять у собі вибухових речовин і сумішей, не можуть бути віднесені до предмета цього злочину².

Що стосується пневматичної зброї та пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, нагадаємо, відповідно до Інструкції МВС, стосовно цих предметів також здійснюється дозвільна система, втім, враховуючи меншу силу ураження (а відтак і менший ступінь суспільної небезпеки), яку мають дані види зброї, законодавець не передбачив кримінальної відповідальності за їх носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут без відповідних дозволів. Водночас, як зазначалося вище, за відповідні дії із цими предметами особа може підлягати адміністративній відповідальності.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України характеризується наступними

¹ Шаблистий В. В. Окремі питання кримінально-правового забезпечення воєнної безпеки людини та безпеки військової служби. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 403.

² Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002

№ 3 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

одним або декількома діяннями: носіння, зберігання, придбання чи збут предметів злочину, перелічених вище.

В перші роки існування чинного закону про кримінальну відповідальність (нагадаємо, даний нормативно-правовий акт набрав чинності з 01 вересня 2001 р.) органи досудового розслідування та суди зіштовхнулись з проблемами визначення змісту та характерних ознак перелічених діянь¹. Схожі за своїм змістом суспільно небезпечні діяння отримували різну кримінально-правову кваліфікацію, а українські суди приймали подекуди діаметрально різні рішення у справах за ст. 263 КК України. Для вирішення відповідної ситуації 26.04.2002 р. Пленумом Верховного Суду України було прийнято постанову № 3 «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами»² (далі – ППВСУ), в якій дана найвища судова інстанція системи судів загальної юрисдикції розкрила зміст відповідних суспільно небезпечних діянь.

Відповідно до п. 11 ППВСУ, під незаконним зберіганням вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв розуміються умисні дії, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії будь-яким із зазначених предметів, що знаходиться не при особі, а в обраному нею місці³.

Отже, для кваліфікації діяння винного в якості незаконного зберігання відповідних предметів обов'язковим є:

1. Відсутність відповідного дозволу або закінчення терміну його дії.
2. Зберігання предмету у певному місці, а не при собі. У випадку носіння цих предметів при собі в діях суб'єкта кримінального правопорушення наявні ознаки кримінального правопорушення у виді незаконного носіння зброї, бойових припасів або вибухових речовин.

Відповідно до абзацу 2 п. 11 ППВСУ, незаконне носіння холодної,

¹ Каторкін Р.А. Правова природа та історія розвитку закону про кримінальну відповідальність в Україні. Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах: міжнар. наук.-практ. конф., 5 листоп. 2010 р./ гол. оргкомітету С. М. Алфьоров. Запоріжжя: Юрид. ін-т ДДУВС. С. 203.

² Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

³ Там само.

вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є умисними, вчиненими без передбаченого законом дозволу діями по їх переміщенню, транспортуванню особою безпосередньо при собі (в руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо)¹.

З викладеного випливає, що обов'язковими ознаками незаконного носіння цих предметів є:

- 1) відсутність або протермінованість відповідного дозволу;
- 2) особисте переміщення (транспортування) суб'єктом злочину відповідних предметів.

Таким чином, у випадку, наприклад, якщо особа подорожує автомобілем у багажнику якого знаходиться один або декілька перелічених предметів, то в її діянні наявний склад кримінального правопорушення у виді незаконного носіння зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, а випадку, якщо ці предмети зберігаються у неї вдома (або будь-якому іншому місці) – склад злочину у виді їх незаконного зберігання.

Крім незаконного зберігання та носіння відповідних предметів диспозиція ч. 1 ст. 263 КК України передбачає кримінальну відповідальність за їх незаконне придбання, передачу чи збут. Незаконним придбанням вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв слід вважати умисні дії, пов'язані з їх набуттям (за винятком викрадення, привласнення, вимагання або заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем) всупереч передбаченому законом порядку – в результаті купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунок, на відшкодування боргу тощо².

Отже, придбання не обов'язково повинно мати форму купівлі без передбаченого законом дозволу вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв. Під ознаки незаконного придбання перелічених предметів підпадають також дії у вигляді обміну будь-яких благ на предмет злочину, одержання останнього в якості подарунку від сторонніх осіб, привласнення в результаті знахідки тощо. Окремо додамо, що в

¹ Там само.

² Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

умовах воєнного стану переважають саме останні випадки, адже в результаті повномасштабної війни, яку держава-терорист розпочала проти України, окуповані, прифронтові та деокуповані райони залишаються місцями, де знаходиться велика кількість зброї. Названий детермінант суттєво впливає на динаміку даного виду злочинів.

Під незаконною передачею вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв слід розуміти надання цих предметів іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання за цільовим призначенням без передбаченого законом дозволу¹.

Обов'язковою ознакою незаконної передачі перелічених предметів злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, є тимчасовий характер такої передачі. Так, обидві сторони мають усвідомлювати, що відповідна передача не є подарунком (у такому випадку наявні ознаки саме незаконного збуту, зміст якого буде розкритий далі), а здійснюється на певний період часу для зберігання або використання зброї за цільовим призначенням.

Незаконний збут холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв полягає в умисній передачі їх іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу тощо².

З викладеного слідує, що незалежно від способу передачі зброї (продаж, обмін, дарування тощо) у випадку, якщо особа, яка незаконно передає зброю, наділяє особу, яка її приймає, не тільки правом користування, але і розпорядження та володіння, то в діях першої наявний склад кримінального правопорушення у виді незаконного збуту зброї.

Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України відноситься до числа загальних – ним може виступати фізична осудна особа, яка досягла 16-ти річного віку.

Враховуючи ознаки відповідних суспільно небезпечних діянь, перелічених у ч. 1 ст. 263 КК України (під час розкриття змісту кожного діяння ПВСУ наголошує на умисному характері цих вчинків), а також той факт, що ці кримінальні правопорушення відносяться до числа злочинів з формальним складом, їх суб'єктивна сторона

¹ Там само.

² Там само.

характеризується виною у формі умислу, вид умислу – прямий¹.

У ч. 2 ст. 263 КК України задекларовано:

«2. Носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу –

караються штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років»².

Вище нами було проаналізовано зміст незаконного носіння та збуту кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї, тому розкриємо об'єктивну сторону таких кримінальних правопорушень, як незаконне виготовлення та незаконний ремонт кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї.

У п. 13 ППВСУ задекларовано, що під незаконним виготовленням холодної зброї потрібно розуміти умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії по їх створенню чи переробленню, внаслідок чого вони набувають відповідних характерних властивостей³.

Таким чином, об'єктивна сторона незаконного виготовлення кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї охоплює не тільки дії з безпосереднього виготовлення даних предметів злочину, але і дії, спрямовані на перероблення інших предметів матеріального світу в предмет кримінального правопорушення.

Відповідно до ППВСУ, ремонт холодної зброї – це таке відновлення характерних властивостей зазначеного предмету шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, поломок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, внаслідок якого цей предмет стає придатним до використання за цільовим

¹ Юнін О. С. Мотив як ознака суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Випуск 3. Том 2. С. 180.

² Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

³ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

призначенням¹.

Отже, незаконний ремонт холодної зброї – це дії спрямовані на відновлення можливості повноцінного використання даного предмету без передбаченого на те дозволу.

Окремо зауважимо, що дане суспільно небезпечне діяння також відноситься до числа злочинів. Втім, на відміну від ч. 1, воно належить до такого виду злочинів, як нетяжкі.

Дійсно, як зазначалося вище, незаконне поводження з холодною зброєю несе менший ступінь суспільної небезпеки, тому цілком справедливо, що за цей злочин повинно бути передбачено менш суворе покарання ніж за кримінальне правопорушення у виді незаконного поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Водночас, наявна структура ст. 263 КК України порушує принципи юридичної техніки, адже в переважній більшості норм Особливої частини закону про кримінальну відповідальність з кожною наступною частиною статті законодавець передбачає більш суспільно небезпечні кримінальні правопорушення (кваліфіковані та особливо кваліфіковані склади кримінальних правопорушень).

Таким чином, з метою дотримання принципів юридичної техніки більш доречним було б викласти редакцію ст. 263 КК України таким чином, що у ч. 1 цієї норми була б передбачена відповідальність за незаконне носіння, виготовлення ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї, а у ч. 2 – за незаконне носіння зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв.

Суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 263 КК України, також відносяться до числа загальних – ним виступає фізична осудна особа, яка досягла 16-ти річного віку.

Як і у випадку зі злочиним у вигляді носіння, зберігання, придбання, передачі чи збуту вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу, кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 263 КК України відноситься до числа злочинів з формальним складом, тому його суб'єктивна сторона характеризується виною у формі умислу, вид умислу – прямий (даний висновок також прямо впливає з положень ППВСУ).

У ч. 3 ст. 263 КК України вказано наступне: «3. Не підлягає кримінальній відповідальності за вчинення дій, передбачених частиною

¹ Там само.

першою або другою цієї статті, особа, яка добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої»¹.

Положення ч. 3 ст. 263 КК України можуть розповсюджуються виключно на випадки, коли в діях особи наявні ознаки саме добровільної здачі зброї. Так, наприклад, ч. 3 ст. 263 КК України не може бути застосована у ситуації за якої під час перевірки у особи наявності відповідних дозволів на зброю працівниками поліції вона, розуміючи, що буде встановлено відсутність або закінчення терміну дії необхідних документів, намагається віддати зброю поліцейським в якості спроби уникнути кримінальної відповідальності. У даному випадку суб'єкт кримінального правопорушення не може розраховувати на застосування до нього положень названої норми, адже за результатами такої перевірки вона б не могла в подальшому мати можливість зберігати у себе та користуватись відповідним предметом.

Отже, для застосування положень ч. 3 ст. 263 КК України в діях особи повинна бути встановлена добровільність здачі відповідної зброї. Відповідно до п. 28 ППВСУ, під добровільною здачею органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, яка згідно з ч. 3 ст. 263 КК є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності, необхідно розуміти такі дії, коли особа, маючи можливість і надалі зберігати будь-який із зазначених предметів, незалежно від мотивів за власним бажанням передає його відповідному державному органу².

1.3. Динаміка вчинення кримінальних правопорушень у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами завжди було поширеним на території України. Втім, реформи в діяльності правоохоронних органів (ліквідація міліції та

¹ Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

² Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

створення Національної поліції України, створення ряду нових органів) призвели до позитивних наслідків у напрямку протидії злочинності. Зокрема, щороку кількість кримінальних правопорушень проти громадської безпеки невпинно зменшувалась. Водночас, широкомасштабна війна, яку держава-терорист розпочала проти України стала потужним детермінантом, який апріорі не міг не вплинути негативно на наявні тенденції. Проаналізуємо детальніше відповідне питання.

У 2018 р. на території нашої держави зареєстровано 7466 злочинів за ст. 263 КК України (що становить майже 70 % від загальної кількості зареєстрованих злочинів проти громадської безпеки), а у 5719 з них особам було вручено повідомлення про підозру¹.

Таким чином, майже лише кожен четвертий випадок вчинення злочинів проти громадської безпеки не був пов'язаний із незаконним поведженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Ба більше, кількість випадків вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 263 КК України у цьому році перевищує кількість зареєстрованих злочинів: проти основ національної безпеки України; проти волі, честі та гідності особи; проти статевої свободи та статевої недоторканності особи; проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина; у сфері господарської діяльності; проти довкілля; проти безпеки виробництва; у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації; у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини); проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

У 2019 р. кількість випадків вчинення суспільно небезпечного діяння у виді незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами дещо зменшилась (на 17 %). За даний статистичний період було зафіксовано 6204 злочинів, передбачених ст. 263 закону про кримінальну відповідальність (що становить 60 % від загальної кількості злочинів проти громадської безпеки), у 4875 з них особам вручено повідомлення про підозру².

¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2018 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&t=fsfile&c=download&file_id=205797.

² Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2019 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&t=fsfile&c=download&file_id=208205.

Таким чином, не дивлячись на доволі значну кількість зареєстрованих випадків вчинення названого злочину, у 2019 р. намітилась позитивна тенденція щодо зменшення кількості названих суспільно небезпечних діянь, що свідчить про ефективну роботу правоохоронних органів (перш за все органів та підрозділів Національної поліції).

У 2020 р. спостерігається зменшення як кількості кримінальних правопорушень проти громадської безпеки загалом, так і кількості випадків вчинення суспільно небезпечного діяння у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, зокрема¹. Так, кількість останніх зменшилась на 18 % (5116 злочинів даного виду), при цьому у 4252 з них особам було вручено повідомлення про підозру. Водночас, варто зазначити, що питома вага даних суспільно небезпечних діянь серед всіх кримінальних правопорушень проти громадської безпеки збільшилась до 65 %.

У 2021 р. позитивна динаміка була збережена, адже за вказаний період часу на теренах нашої держави зареєстровано 4067 випадків вчинення діяння у вигляді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (що на 20,5 % менше, ніж у попередньому році), у 3619 з них особам було вручено повідомлення про підозру². Водночас, вказаний злочин залишився найбільш поширеним серед кримінальних правопорушень проти громадської безпеки (63 % від загальної кількості злочинів та кримінальних проступків цього виду).

Таким чином, у 2021 р. спостерігався рекордний темп зменшення кількості актів делінквентної поведінки у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (на 20 % порівняно з попереднім роком) за останні роки (як мінімум, починаючи з 2018 р.).

Окремо зауважимо, що на позитивну динаміку поширення кримінальних правопорушень проти громадської безпеки (у тому числі злочинів, передбачених ст. 263 закону про кримінальну відповідальність) суттєво вплинула пандемія COVID-19, адже запроваджені державою обмеження (особливо щодо відвідування громадських місць) призвели до зниження кількості багатьох видів злочинів та кримінальних проступків

¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2020 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=210855.

² Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2021 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=215627.

(особливо так званої «вуличної злочинності»)¹.

24 лютого 2022 р. російська федерація розгорнула широкомасштабну війну проти України. Через вказані варварські акти агресії з боку держави-терориста територія нашої Батьківщини наразі усіяна зброєю. Крім того, тисячі громадян України втратили ряд благ та соціальних цінностей, серед яких житло, фінансові кошти, робота або навіть найцінніше – життя та здоров'я.

Зрозуміло, що відповідні умови не могли не вплинути на динаміку поширення кількості кримінальних правопорушень проти громадської безпеки (особливо злочину у вигляді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами). Дана теза повністю підтверджується статистичними даними, наданими Офісом Генерального прокурора. Так, у 2022 р. кількість кримінальних правопорушень даного виду зросла на 14 % (до 4735 випадків), у 3560 з них особам було вручено повідомлення про підозру. Варто зазначити, що наразі частка кримінальних правопорушень даного випадку складає 65 % від загальної кількості злочинів та кримінальних проступків проти громадської безпеки².

Для того, щоб повністю уявити масштаб поширення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК України, доречно навести інші статистичні дані. Зокрема, кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами перевищує кількість зареєстрованих злочинів та кримінальних проступків: проти волі, честі та гідності особи (1535 кримінальних правопорушень); проти статевої свободи та статевої недоторканності особи (623 кримінальних правопорушення); проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина (3031 злочин та кримінальний проступок); у сфері господарської діяльності (3414 суспільно небезпечних діянь даного виду); проти довкілля (4018 випадків вчинення цих кримінальних правопорушень); проти безпеки виробництва (719 злочинів та кримінальних проступків); проти громадського порядку та моральності (4042 випадки вчинення цих суспільно небезпечних діянь); у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (2624 кримінальних

¹ Особливості запобігання кримінальним правопорушенням у період пандемії : метод. рек. / кол. авт.: О. С. Юнін, С. І. Шевченко, В. В. Шаблистий та ін. Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 11.

² Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2022 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=225262.

правопорушення); у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку (3415 випадків вчинення даного суспільно небезпечного діяння); проти правосуддя (3636 злочинів та кримінальних проступків).

Наведені дані яскраво демонструють проблему поширення діяння у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами а також негативний вплив війни на динаміку поширення цих кримінальних правопорушень.

Додамо, що лише за перші два місяці 2023 р. на території України зареєстровано 1439 фактів незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, у 673 з них особам вручено повідомлення про підозру¹. При цьому, зберігається тенденція за якої кримінальне правопорушення, передбачене ст. 263 КК України займає найбільшу питому вагу серед всіх злочинів та кримінальних проступків проти громадської безпеки (70 %).

Окремо зауважимо, що через воєнну агресію з боку держави-терориста суттєво зростає рівень латентності кримінальних правопорушень у вигляді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, адже, по-перше, значна кількість територій нашої держави тимчасово окупована російською федерацією, через що випадки вчинення даного діяння не фіксуються, а, по-друге, через загрозу життю з боку окупантів спостерігається тенденція за якої громадяни України знаходять відповідні предмети в районах бойових дій та ховають їх у своїх домівках задля самооборони проти ворога. Без сумніву, з одного боку мотиви останніх можна зрозуміти (ворог щодня демонструє своє варварське обличчя всьому цивілізованому світу), втім з іншого – по-перше, поводження зі зброєю осіб, які не мають відповідних навичок, може призвести до трагедії, а, по-друге, наявність зброї у особи, яка не має відповідного дозволу з боку держави, теоретично може спричинити випадки, за яких вона (особа) всупереч норм права спроектує на себе функції «правосуддя», що, без сумніву, також спричинить суттєву шкоду поставленим під охорону закону про кримінальну відповідальність суспільним відносинам.

Таким чином, до 2022 р. спостерігалось поступове зменшення кількості випадків незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (втім, не дивлячись на це їх кількість залишалась значною, а їх питома вага серед кримінальних

¹ Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-лютий 2023 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=227715.

правопорушень проти громадської безпеки перевищувала 60 %). Дані тенденції можна пояснити різними факторами, серед яких основними є: 1) реформа правоохоронної системи (реформа правоохоронних органів, переорієнтація діяльності суб'єктів протидії злочинності на запобігання кримінальних правопорушень); 2) обмеження, введені державою через поширення коронавірусної хвороби (2020-2021 рр.).

Розгорнута державою-терористом у лютому 2022 р. війна стала тим детермінантом, що вплинув на зміну окресленої тенденції (кількість незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами зросла на 14 %). Крім того, прогнозуємо, що з деокупацією територій нашої держави від ворога негативна динаміка продовжить зростання, адже:

- 1) зменшиться рівень латентності цих злочинів;
- 2) зростатиме кількість випадків знахідки зброї з боку пересічних громадян (без сумніву, існуватиме відсоток людей, які всупереч нормам чинного законодавства України незаконно залишать зброю собі);
- 3) далеко не всі громадяни, які отримали зброю на підставі положень наказу МВС України від 01.03.2022 № 170 «Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану» здадуть у десятиденний строк після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні (як того вимагає п. 5 ст. 1 названого документа¹).

1.4. Особливості запобігання кримінальним правопорушенням у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану

Перш ніж безпосередньо проаналізувати питання запобігання органами та підрозділами Національної поліції України кримінальним правопорушенням у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а також особливості реалізації даної діяльності в умовах воєнного стану, розкриємо зміст поняття «запобігання» та його співвідношення з категоріями «протидія» та «профілактика».

Як вдало зазначає А.А. Вознюк, найбільш широке значення має

¹ Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану: наказ МВС України від 01.03.2022 р. № 170 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0273-22#Text>.

термін «протидія злочинності», що якнайповніше охоплює різноманітні форми впливу на кримінальні правопорушення, зокрема запобігання їм, а також їх виявлення, розкриття та розслідування. Тому його недоцільно застосовувати для позначення суто процесу запобігання злочинам¹.

Отже, категорія «протидія злочинності» охоплює цілий ряд напрямків, спрямованих як на профілактику тих чи інших злочинів та (або) кримінальних проступків, так і на їх безпосереднє виявлення, припинення, розкриття тощо. Запобігання кримінальним правопорушенням – це окремий напрям протидії злочинності².

Доречними у даному контексті вбачаються роздуми О. М. Бандурки та О. М. Литвинова, які наголошують на тому, що поняття «протидія злочинності» є збірним, комплексним і на індивідуальному рівні включає в себе профілактику, запобігання і припинення злочинів. Оскільки злочин – завжди процес, що розвивається в часі, то основний спосіб запобігання йому полягає в тому, щоб, своєчасно втрутившись в цей процес, не допустити його розвитку. Головна відмінність зазначених видів діяльності в часовій дистанції між їх реалізацією і фактом вчинення злочину, а також у ступені інтенсивності та динамічності застосування³.

Дійсно, кожен з перелічених напрямів є частиною протидії злочинності. Водночас, перший та третій напрями (профілактика та припинення) доволі часто визначаються вченими в якості складових елементів запобігання злочинам. Для більш детального розуміння співвідношення цих складових протидії, розкриємо сутність поняття «запобігання кримінальним правопорушенням».

Запобігання суспільно небезпечним діянням – це діяльність фізичних та юридичних осіб, спрямована на профілактику, відвернення та припинення суспільно небезпечних діянь. Запобігання суспільно небезпечним діянням повинне мати тричленну структуру і охоплювати:

- 1) профілактику – усунення причин і умов їх учинення;
- 2) відвернення – недопущення суспільно небезпечних діянь особами, у яких виник умисел, однак вони не вчинили жодних підготовчих дій;
- 3) припинення – зупинення (переривання) тих суспільно небезпечних діянь, що вже розпочалися, але ще не завершилися –

¹ Вознюк А. А. Концептуальні засади запобігання суспільно небезпечним діянням. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 2 (99). С. 157.

² Юнін О. С. Державна політика України у сфері запобігання домашньому насильству: сучасний стан та перспективи вдосконалення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 16.

³ Бандурка О. М., Литвинов О. М. Система протидії злочинності: поняття та сутність. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 2 (10). С. 177.

готування, замаху, а також продовжуваного і триваючого злочинів. Припинення злочину – це недопущення доведення його до кінця чи настання його суспільно небезпечних наслідків¹.

Отже, запобігання вчиненню кримінальних правопорушень – це один з основних напрямків протидії злочинності, що складається з профілактики, відвернення та припинення злочинів та кримінальних проступків, які ще не були завершені суб'єктом кримінального правопорушення.

Зауважимо, що у сучасних демократичних розвинених державах саме запобігання кримінальним правопорушенням є пріоритетним напрямом протидії злочинності. Така стратегія дозволяє суттєво скоротити кількість вчинюваних злочинів та кримінальних проступків, забезпечити безпекове середовище всередині держави.

Відповідно до чинного законодавства, центральним суб'єктом запобігання кримінальним правопорушенням у виді незаконного поведінню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами виступає Національна поліція України². Так, наприклад, у ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається, що поліція відповідно до покладених на неї завдань реалізує цілий комплекс повноважень, серед яких:

1) здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень (п. 1)³.

Дане положення законодавчого акта, по-перше, підтверджує тезу про те, що профілактика та превенція – це частина запобігання злочинності, а, по-друге, вкотре доводить, що саме названі напрямки – пріоритетні в роботі поліції (адже не дарма законодавець закріпив це завдання першим).

2) виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення (п. 2)⁴.

Суспільно небезпечне діяння не виникає на порожньому місці. Його вчинення зумовлено наявністю ряду причин та умов, що підштовхнули суб'єкта кримінального правопорушення обрати деліктну модель поведінки. Відтак, усунення детермінантів (або принаймні їх

¹ Вознюк А. А. Зазнач. твір. С. 158-159.

² Шевченко С. І. Адміністративно-правове регулювання поліцейської діяльності щодо забезпечення публічного порядку: дис... канд. юрид. наук. Дніпро, 2018. С. 48.

³ Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

⁴ Там само.

нейтралізація) – одна з ключових кримінологічних цілей, досягнення якої може призвести до суттєвого зменшення кількості вчинюваних адміністративних та кримінальних правопорушень.

3) вживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення (п. 3)¹.

Згадана функція вкотре підкреслює факт того, що Національна поліція – один з центральних суб'єктів протидії злочинності в нашій державі. При цьому, як було вказано вище, у випадку, якщо кримінальне правопорушення було припинено на стадії готування або замаху (або ж продовжуваного чи триваючого кримінальних правопорушень), то відповідні дії правоохоронців являють собою запобігання злочинам та кримінальним проступкам².

4) вживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення; здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події (п.п. 4-5)³.

Під час реалізації останньої функції важлива саме своєчасність реагування правоохоронців на повідомлення про правопорушення, що були вчинені або готуються. Оперативність у даному питанні дозволяє не тільки розкривати злочини та кримінальні проступки «по гарячих слідах», але і підвищувати відсоток запобігання кримінальним або адміністративним правопорушенням.

5) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності (п. 6)⁴.

Відповідно до чинного законодавства, переважна більшість злочинів та кримінальних проступків за своєю підслідністю відносяться до прерогативи органів досудового розслідування Національної поліції. Що стосується кримінальних правопорушень у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, то відповідно до положень ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)⁵, саме слідчі

¹ Там само.

² Шаблистий В. В. Удосконалення кримінально-правового забезпечення поліцейської діяльності в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 112.

³ Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015.

⁴ Там само.

⁵ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

органів Національної поліції здійснюють досудове розслідування цих злочинів (крім випадків, передбачених п.п. 1-2 ч. 4 ст. 216 КПК України).

7) вживає заходів для забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях (п. 10)¹.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами посягає саме на громадську безпеку. На сьогоднішній день Національна поліція – один з основних суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, тому попередження кримінальних правопорушень даного виду апріорі відноситься до компетенції цього правоохоронного органу².

8) здійснює контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система органів внутрішніх справ (п. 21)³.

Даний пункт свідчить про те, що функції контролю за дотриманнями правил дозвільної системи покладається саме на органи та підрозділи поліції. Як зазначалося у попередніх підрозділах методичних рекомендацій, одним з основних документів, що врегульовує зазначену сферу суспільних відносин, виступає Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом МВС України від 21.08.1998 р. № 622.

9) здійснює у визначеному законодавством порядку приймання, зберігання та знищення вилученої, добровільно зданої або знайденої вогнепальної, газової, холодної та іншої зброї, боєприпасів, набоїв, вибухових речовин та пристроїв, наркотичних засобів або психотропних речовин (п. 22)⁴.

Нагадаємо, відповідно до ч. 3 ст. 263 КК України особа не підлягає

¹ Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015.

² Шевченко С. І. Окремі аспекти правового регулювання забезпечення публічного порядку в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 6. С. 70.

³ Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015.

⁴ Там само.

кримінальній відповідальності у випадку, якщо вона добровільно здала предмети, перелічені у ч.ч. 1-2 ст. 263 КК України. Органом, що займається прийняттям цієї зброї виступає Національна поліція. Через це, для ефективного запобігання кримінальним правопорушенням у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами важливо проводити інформаційно-роз'яснювальні кампанії серед населення щодо підстав та наслідків застосування до особи положень ч. 3 ст. 263 закону про кримінальну відповідальність.

Таким чином, положення Закону «Про Національну поліцію» підтверджують тезу про те, що цей правоохоронний орган – один з головних суб'єктів запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Варто зазначити, що викладений вище умовивід також безпосередньо знаходить своє відображення у змісті Інструкції № 622. Так, у п. 1.3. зазначається, що основними завданнями органів поліції є запобігання порушенням порядку виготовлення, придбання, зберігання, обліку, охорони, перевезення та використання вогнепальної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 мм та швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і холодної зброї (арбалети, луки з зусиллям натягу тятиви більше ніж 20 кг, мисливські ножі тощо), пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патрони до них, основних частин зброї бойових припасів до зброї і охолощеної зброї, вибухових матеріалів і речовин, попередження випадків їх втрати, крадіжок, використання не за призначенням та з протиправною метою¹.

Отже, проаналізувавши основні функції та завдання Національної поліції у сфері дозвільної системи та запобігання злочинності, розглянемо детальніше основні напрямки кримінологічної діяльності цього правоохоронного органу, що мають бути реалізовані ним для ефективного запобігання злочинам, передбаченим ст. 263 закону про кримінальну відповідальність.

Як вдало зазначає А. А. Вознюк, до системи запобігання

¹ Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#n65>.

кримінальним правопорушенням належить система заходів запобігання. Вона охоплює три рівні – загальний (загальносоціальний), спеціальний (спеціально-кримінологічний) та індивідуальний. Заходи, яких уживають на цих рівнях, охоплюють практично всі сфери суспільного життя: економічну, соціальну, політичну, культурну, освітню тощо¹.

На сьогоднішній день в кримінології існують різні позиції щодо змісту двох перших рівнів запобігання кримінальним правопорушенням, проте, як правило, більшість з них зводяться до того, що:

1) загальносоціальний рівень охоплює діяльність загальних та спеціальних суб'єктів протидії злочинності, спрямовану на покращення криміногенної обстановки в державі в цілому (економічні реформи, що сприяють добробуту населення, культурно-просвітницька діяльність, пропаганда здорового способу життя тощо);

2) спеціально-кримінологічний – охоплює переважно діяльність спеціальних суб'єктів протидії злочинності, спрямовану на запобігання злочинам та кримінальним проступкам конкретного виду.

Що стосується індивідуальної профілактики, то під нею розуміють заходи, направлені на конкретну особу, вони можуть перебувати на ранній і безпосередній стадіях виникнення у даної особи злочинного наміру щодо вчинення кримінального правопорушення. Індивідуальне запобігання передбачає вивчення поведінки та способу життя осіб з високою імовірністю вчинення кримінального правопорушення, виявлення несприятливих умов оточуючого середовища на особу, схильну до вчинення кримінального правопорушення, визначення криміногенної ситуації, яка полегшує вчинення кримінального правопорушення².

В розрізі запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із незаконним поведженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, Національна поліція як спеціальний суб'єкт протидії злочинності реалізує свою діяльність на спеціально-кримінологічному та індивідуальному рівнях.

Додамо, що доволі поширеною також є дворівнева диференціація запобігання злочинності на:

– загальний рівень (включає в себе як загальносоціальний, так і спеціально-кримінологічний);

– індивідуальний (рання профілактика; безпосередня профілактика; профілактика на етапі формування злочинної поведінки (пенітенціарна);

¹ Вознюк А. А. Зазнач. твір. С. 160.

² Богатирьов І. Г., Топчій В. В. Кримінологія : підручник. Київ : ВД Дакор, 2018. С. 115.

профілактика рецидиву (постпенітенціарна)¹.

Дійсно, об'єднання загальносоціального та спеціально-кримінологічного рівні в єдиний – загальний рівень запобігання злочинності має певний сенс, адже на кожному з них суб'єкт протидії злочинності впливає на суспільство в цілому (або певні соціальні групи), а не на конкретну особу. Водночас, дані рівні, все ж таки, мають ряд відмінних ознак (суб'єкти здійснення такої діяльності, заходи, мета тощо), тому у цій роботі ми будемо дотримуватись першого підходу (діяльність органів та підрозділів Національної поліції із запобігання злочинам, пов'язаним з незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами на спеціально-кримінологічному та індивідуальному рівнях).

Як зазначає М. О. Свірін, до комплексу заходів із запобігання злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї, відповідно до визначених вище напрямів, слід віднести діяльність спрямовану на:

- усунення причин та умов, що сприяють скоєнню злочинів;
- виявлення осіб з криміногенною поведінкою;
- ужиття заходів, направлених на недопущення подальшого розвитку злочинної діяльності конкретних осіб;
- припинення злочинів;
- заходи щодо негайної нейтралізації злочинної діяльності осіб, які безпосередньо розпочали протиправну діяльність, а також заходи з недопущення настання злочинних наслідків;
- перешкоджання подальшій злочинній діяльності осіб, які скоїли злочини, шляхом повного та своєчасного їх розкриття та ізоляції винних².

Враховуючи запропоновану вище класифікацію рівнів запобігання злочинності можна зробити висновок, що перший із запропонованих М. О. Свіріним напрямків діяльності відноситься до спеціально-кримінологічного рівня, тоді як решта – до індивідуального. Перш ніж проаналізувати останній рівень, зупинимось детальніше на спеціально-кримінологічних заходах запобігання органами та підрозділами Національної поліції України незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Отже, важливим напрямком діяльності Національної поліції на спеціально-кримінологічному рівні є виявлення та усунення

¹ Кримінологія : підручник [Текст] / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 199

² Свірін М. О. Запобігання підрозділами Національної поліції злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 4 (76). С. 256.

(нейтралізація) детермінантів вчинення злочинів, пов'язаних із незаконним поведінням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Звісно, поліція як спеціальний суб'єкт протидії злочинності не може самостійно усунути всі причини та умови кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 КК України (наприклад, завершення війни, яку російська федерація підступно розпочала проти України; погіршення соціально-економічного стану населення тощо). У таких випадках важливо передбачити заходи, спрямовані на нейтралізацію відповідного чинника (наприклад, ретельна перевірка на блокпостах автомобілів, що рухаються з тимчасово окупованих або прифронтових районів).

Зауважимо, що виявлення причин та умов вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК України – доволі кропіткий процес, що складається з проведення кримінологічного моніторингу, проведення контент-аналізу, аналізу матеріалів судових рішень, статистики Офісу Генерального прокурора та Державної судової адміністрації, результатів наукових досліджень тощо.

Детермінанти незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами диференціюють на:

- 1) світові (міжнародні) – тобто такі, що характерні для багатьох держав світу, є інтернаціональними;
- 2) внутрішньодержавні – тобто такі, що характерні для конкретної держави.

На думку Л. О. Величенко, до світових детермінантів належать: підвищення агресивності серед населення; трансформація злочинності через поширення COVID-19; проблеми урбанізаційних процесів; поширення зразків жорстокої поведінки; демонстрація антисупільної поведінки серед підлітків¹.

Дійсно, перелічені фактори так чи інакше впливають на динаміку злочинів, передбачених ст. 263 КК України. Так, наприклад, культ насильства, що демонструється у соціальних мережах, ЗМІ, кінематографі тощо негативно впливає на свідомість громадян (особливо неповнолітніх), створюючи міф про те, що наявність озброєння – це панацея від багатьох проблем та додатковий фактор, що підвищує

¹ Величенко Л. О. Детермінанти виникнення незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Юридична психологія*. 2022. № 1 (30). С. 88.

соціальний статус громадянина¹.

До числа зовнішніх причин та умов незаконного поводження зі зброєю в Україні Л. О. Величенко відносить виражену соціальну нерівність верств населення; економічну нестабільність у державі; воєнні дії на території України; безкарність криміналітету, неефективну діяльність державних органів, що відповідають за обіг і контроль незаконної зброї, бойових припасів і вибухових речовин; російську пропаганду щодо внутрішньої та зовнішньої політики України; поширення ЗМІ викривленої чи недостовірної інформації, відсутність продукування інформації превентивного характеру².

Звісно, серед перелічених детермінантів основною умовою незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами виступає війна, яку держава-терорист розпочала проти України ще з 2014 р. (з лютого 2022 р. цей детермінант став ще потужнішим, адже російська федерація розгорнула повномасштабну тотальну війну проти нашої держави, залучивши до неї майже всі сили та засоби) та породжені нею причини: соціально-економічні втрати, погіршення безпекової ситуації, психологічні травми тощо).

Окремі детермінанти вчинення злочинів, передбачених ст. 263 КК України, будуть розкриті нами у розділі 2 нашого дослідження в розрізі проведеного контент-аналізу.

Розглянувши основні причини та умови вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 263 закону про кримінальну відповідальність (та, як наслідок, проаналізувавши такий вид заходів запобігання злочинам на загальному рівні, як встановлення причин та умов цих кримінальних правопорушень), розкриємо інші спеціально-кримінологічні заходи запобігання названому виду злочинів.

Як вдало зазначає Є. В. Кізіменко, до спеціально-кримінологічних заходів попередження незаконного обігу зброї можна віднести:

1. Забезпечення суворого обліку зброї (боєприпасів) на всіх стадіях поводження з ним.
2. Здійснення заходів щодо збереження зброї і комплектуючих його

¹ Березняк В. С., Шаблистий В. В., Каторкін Р. А. Кримінологічні аспекти деліктної поведінки дітей в Україні / Juvenile policy as a component of supporting Ukraine's national security and defense (dedicated to the 53rd anniversary of the UN General Assembly adoption of the Declaration of the Rights of the Child and the 56th anniversary of the establishment of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs) : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Р. 80. URL : <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/287/7882/16460-1?inline=1>.

² Величенко Л. О. Зазнач. твір.

деталей на заводах-виробниках, на об'єктах реалізації та ремонту¹.

На сьогоднішній день зареєстровано ряд випадків, коли суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 263 КК України незаконно заволодів зброєю саме завдяки злочинній недбалості працівників відповідних заводів-виробників, об'єктів реалізації та ремонту зброї, об'єктів зберігання зброї або ж внаслідок умисних дій відповідних працівників, які, користуючись своїм службовим становищем, незаконно збували зброю третім особам.

З метою унеможливлення таких випадків (або принаймні максимально зниження рівня ймовірності вчинення відповідних діянь), відповідно до п. 3.1. Інструкції № 622 інспектори дозвільної системи та дільничні офіцери поліції повинні щоквартально здійснювати обстеження об'єктів дозвільної системи (а об'єкти, де зберігається не менше 20 одиниць зброї та базові склади вибухових матеріалів і речовин – щомісяця). При цьому обстеження складів з вибуховими матеріалами і речовинами проводиться за участю посадових осіб поліції охорони, вибухотехнічних підрозділів Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України та органів ДСНС (за згодою)².

Неухильне дотримання даних положень є особливо актуальним в умовах дії на території України правового режиму воєнного стану, адже будь який акт порушення громадської безпеки – подарунок для ворога, який прагне розхитати нашу державу зсередини.

Окремо зауважимо, що поліцейські під час перевірки об'єктів дозвільної системи повинні чітко розуміти обсяг такої перевірки та перелік напрямків, що мають бути неодмінно обстежені. Так, наприклад, на підприємствах, в установах і організаціях, де виготовляються, ремонтуються, зберігаються та використовуються предмети, матеріали і речовини, на які поширюється дозвільна система, перевіряються: 1) наявність відповідних дозволів на виготовлення, ремонт, придбання, зберігання, охорону, перевезення та використання підконтрольних предметів, матеріалів і речовин, відкриття та функціонування підприємств, майстерень та лабораторій (також відповідних паспортів на бази, сховища,

¹ Кізіменко Є. В. Спеціально-кримінологічне запобігання незаконному обігу зброї в Україні. 2019. С. 95. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/43.pdf.

² Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#n65>.

склади вибухових матеріалів, піротехнічні майстерні тощо); строк дії цих документів; погодження укладання трудових договорів на виконання робіт, пов'язаних з виготовленням, придбанням, зберіганням, обліком, охороною, перевезенням і використанням спеціально визначених предметів, матеріалів і речовин; дотримання пропускового режиму; 2) облік підконтрольних предметів, матеріалів і речовин, порядок видачі, приймання зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, вибухових матеріалів і речовин; їх списання після використання, повернення в місця постійного зберігання; правильність ведення відповідної службової документації; 3) придатність приміщень, в яких розміщені об'єкти дозвільної системи, до зберігання зброї, бойових припасів до неї, пристроїв, патронів до них, вибухових матеріалів і речовин, а саме: міцність дверей, стін, стелі, підлоги, металевих сейфів, шаф, надійність замків, справність охоронної протипожежної сигналізації; 4) стан технічного устаткування (складів, баз, сховищ); наявність охорони, постових вишок, блок-постів, сторожових собак, засобів пожежогасіння, зв'язку з найближчими постами охорони і органами поліції; 5) стан охорони об'єктів, укомплектованість особовим складом, придатність його для охорони об'єктів та знання своїх посадових обов'язків, тривалість збору за сигналом "Тривога", порядок зміни і підміни, відповідність розміщення сил дислокації постів, а також планів оборони цих об'єктів в органах поліції та проведення навчання з відпрацюванням взаємодії всіх видів нарядів; 6) обладнання та технічний стан транспорту, що здійснює перевезення предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система¹.

Кожен з перелічених напрямків є важливим елементом у системі забезпечення контролю за об'єктами дозвільної системи. Порушення хоча б одного з перелічених пунктів суттєво спрощує можливість для потенційних кримінальних правопорушників вчинити злочин у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

3. Неухильне дотримання встановлених правил при поводженні зі зброєю, в разі їх порушення – притягнення винних до дисциплінарної, адміністративної та кримінальної відповідальності².

Як неодноразово зазначалося вище, у випадку порушення правил дозвільної системи може наставати не тільки дисциплінарна відповідальність, але і адміністративна відповідно до КУпАП (ст. 190 «Порушення громадянами порядку придбання, зберігання, передачі іншим особам або продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної

¹ Там само.

² Кізіменко Є. В. Зазнач. твір.

зброї», ст. 191 «Порушення громадянами правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», ст. 192 «Порушення громадянами строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і правил взяття її на облік», ст. 193 «Ухилення від реалізації вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», ст. 194 «Порушення працівниками торговельних підприємств (організацій) порядку продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів», ст. 195 «Порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів» КУпАП тощо) або навіть кримінальна (ст. 262 КК України «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем», ст. 263 КК України «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами», ст. 263-1 КК України «Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв», ст. 264 КК України «Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів», ст. 267 КК України «Порушення правил поводження з вибуховими, легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами» КК України тощо).

4. Подальший розвиток автоматизованих інформаційно-пошукових систем обліку зброї¹.

На сьогоднішній день реалізація цього заходу є особливо актуальною, адже з початком широкомасштабної війни, яку російська федерація розгорнула проти України, законодавець змушений був спростити порядок та умови отримання зброї для цивільних осіб в Україні. Без сумніву, таке рішення стало актуальним та допомогло завдати потужного удару по ворогу. Водночас, з метою захисту публічної безпеки та порядку, важливо забезпечити дотримання відповідними особами правил дозвільної системи та умов зберігання та застосування відповідної зброї. Зокрема, відповідно до ст. 3 Закону України від 03.04.2022 р. № 2114-IX «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», цивільні особи зобов'язані здати отриману ними вогнепальну зброю і невикористані боєприпаси до неї до органів Національної поліції України не пізніше 10 днів після припинення або

¹ Кізіменко Є. В. Там само.

скасування дії воєнного стану в Україні. За порушення вимоги, передбаченої цією статтею, цивільні особи несуть кримінальну відповідальність¹.

Розвиток автоматизованих інформаційно-пошукових систем обліку зброї підвищить рівень контролю за об'єктами дозвільної системи; дозволить забезпечити виконання положень ст. 3 Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України».

5. Взаємодія правоохоронних органів із залученням представників зарубіжних країн².

Для ефективного запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами важливо використовувати передовий досвід країн-членів Європейського Союзу та країн Північної Америки, а також держав, які, як і Україна, протистоять терористичним загрозам та загрозам з боку сусідніх країн (Держава Ізраїль, Південна Корея тощо); взаємодіяти з правоохоронними структурами цих держав.

6. Контроль за дотриманням правил обліку, зберігання, носіння, перевезення зброї в воєнізованих та правоохоронних організаціях, а також в приватних охоронних структурах³.

Як неодноразово було вказано вище, для ефективного запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, органи та підрозділи Національної поліції повинні забезпечити суворий контроль за дозвільною системою на всіх рівнях. Крім перевірки заводів-виробників зброї, об'єктів реалізації та ремонту, важливо також здійснювати відповідні заходи по відношенню до спеціальних суб'єктів протидії злочинності, на балансі яких перебувають відповідні предмети.

Окремо додамо, що для реалізації згаданого напрямку запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, поліцейські повинні мати спеціальні знання процесу зберігання, обліку та видачі зброї на військових об'єктах, в органах та підрозділах МВС, а також навички поводження зі зброєю. Такого роду спеціальні знання необхідні, оскільки, як зазначає І.В. Пиріг, близько 75 % незаконного обігу вогнепальної зброї до початку

¹ Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 03.04.2022 р. № 2114-IX // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>.

² Кізіменко Є. В. Зазнач. твір.

³ Там само. С. 95.

широкомасштабної війни відбувалося саме унаслідок викрадень її з військових та інших об'єктів, де вона зберігалась. До цієї групи відносяться, перш за все, знання нормативно-правових актів, що регламентують обіг зброї в Україні¹.

Зокрема, під час дії на території України правового режиму воєнного стану працівникам поліції важливо знати положення Закону України від 03.03.2022 № 2114-IX «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», Закону України від 02.07.2015 № 580-VIII «Про Національну поліцію», КК України, КУпАП, постанови Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 р. № 576 «Про затвердження Положення про дозвільну систему», наказу МВС України від 21.08.1998 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів», наказу МВС України від 01.03.2022 № 170 «Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану» тощо.

7. Розвиток технології біометрії в поводженні зі зброєю (використання біометричних пістолетів, сейфів і т. п.)².

Використання новітніх технологій у сфері охорони дозвільної системи дозволить значно зменшити кількість випадків вчинення суспільно небезпечних діянь, пов'язаних з незаконним обігом зброї, бойових припасів або вибухових речовин; швидко ідентифікувати осіб, винних у вчиненні злочинів, пов'язаних із застосуванням зброї.

8. Перекриття каналів незаконного постачання (контрабанди) зброї³.

Контрабанда – один з основних джерел отримання незаконного доступу до зброї (поряд зі знахідками зброї на території проведення бойових дій). Саме тому, рівень ефективності запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 263 КК України прямо залежить від перекриття ринків незаконного постачання та збуту зазначених

¹ Кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї: монографія / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; за заг. ред. к.ю.н., доцента С. А. Шалгунової; Ю. М. Береза, М. М. Єфімов, В. П. Кононець та ін. Дніпро, 2016 : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. С. 251.

² Кізіменко Є. В. Зазнач. твір.

³ Там само. С. 96.

предметів.

Крім перелічених заходів запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами Є. В. Кізіменко також цілком доречно відносить такі напрямки роботи: посилення прикордонного режиму і митного контролю з метою недопущення проникнення в Україну злочинних елементів з тимчасово окупованих територій та інших країн, ввозу на її територію вогнепальної та іншої зброї, вибухових речовин і вибухових пристроїв; подолання правового нігілізму; проведення ретельного пошуку кадрів для суб'єктів запобігання злочинності, матеріальному і моральному стимулюванні їх праці, здійснення профілактичної роботи щодо запобігання насильства, удосконалення кримінального законодавства (ст. 263, ст. 263-1), прийняття Закону України «Про зброю» (звісно, у даному випадку прийняття Закону – прерогатива Верховної Ради України, проте Національна поліція (або МВС) як суб'єкт протидії злочинності повинна виступати в якості одного з ініціаторів прийняття даного нормативно-правового акта та брати активну участь у підготовці відповідного законопроекту – прим.) тощо¹.

До заходів запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами також можна віднести:

1) проведення навчально-виховної роботи з молоддю² (проведення лекцій в закладах освіти, організація та участь у різноманітних заходах тощо) – під час реалізації даного напрямку кримінологічної діяльності важливо довести до аудиторії інформацію про високий ступінь суспільної небезпеки злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї, бойових припасів або вибухових речовин а також про наслідки недбалого поводження з відповідними предметами; розкрити юридичні наслідки, що можуть настати внаслідок вчинення злочину, передбаченого ст. 263 КК України та суміжних кримінальних правопорушень. Крім того, в умовах війни існує нагальна потреба у розкритті питання видів зброї та алгоритму дій особи, яка виявила зброю, бойові припаси, вибухові речовини тощо (особливо на прифронтових та деокупованих територіях);

2) проведення у ЗМІ, інформаційних порталах тощо потужної інформаційної кампанії, спрямованої на розкриття кримінально-правових та кримінологічних ознак кримінальних правопорушень,

¹ Кізіменко Є. В. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами: кримінологічна характеристика та запобігання (ст. 263 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2019. С. 9-10.

² Шаблистий В. В. Морально-етичні аспекти запобігання злочинності щодо дітей. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 2 (10). С. 230.

передбачених ст. 263 КК України (з обов'язковим доведенням санкцій ч.ч. 1-2 та положень ч. 3 ст. 263 КК України), положень ст. 3 Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України»¹;

3) моніторинг інформаційних порталів, сайтів, телеграм-каналів тощо на предмет пропозицій незаконного збуту зброї, бойових припасів або вибухових речовин.

Крім реалізації роботи із запобігання органами та підрозділами Національної поліції України кримінальним правопорушенням у виді незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами на спеціально-кримінологічному рівні, важливо також ефективно працювати у цьому напрямку на індивідуальному рівні. Зокрема, як зазначає М. О. Сівірін, значну увагу слід приділяти індивідуальній профілактичній роботі з особами, які підлягають контролю з боку правоохоронних органів. Традиційно до такої категорії відносять осіб, від яких, виходячи з їх минулої антигромадської поведінки, можна очікувати скоєння злочинів, а саме осіб:

- раніше судимих за скоєння насильницьких злочинів, у т.ч. з використанням вогнепальної зброї;

- які знаходилися в місцях позбавлення волі та не стали на шлях виправлення після відбуття строку покарання;

- з агресивною поведінкою, які зловживають спиртними напоями та наркотиками;

- які не мають певного місця проживання, роду занять та деяких інших².

При цьому особливо активно дана робота має проводитись на прифронтових та деокупованих територіях, адже саме у цій місцевості наразі перебуває найбільше зброї (втрачена в результаті бойових дій, незаконно завезена на територію України тощо).

Крім того, індивідуальна профілактика має також проводитись з особами, які отримали зброю на підставі положень Закону України від 03.04.2022 р. № 2114-IX «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України». Зокрема, після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні органи та підрозділи Національної поліції повинні забезпечити реалізацію ст. 3 згаданого нормативно-правового акта, відповідно до якої, нагадаємо, цивільні особи зобов'язані здати отриману

¹ Березняк В. С., Грицай Ю. В., Плачков О. В., Юхимчук О. В. Профілактика насильства серед дітей та учнівської молоді: методичні рекомендації. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. С. 10.

² Сівірін М. О. Запобігання підрозділами Національної поліції злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 4 (76). С. 256-257.

ними вогнепальну зброю і невикористані боєприпаси до неї до органів Національної поліції України не пізніше 10 днів після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні¹.

З метою запобігання порушенням ст. 3 Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» важливо не тільки модернізувати інформаційно-пошукові системи обліку зброї (про що зазначалося вище), але і безпосередньо проводити профілактику з відповідними особами шляхом: вибіркових обходів місць проживання (або роботи) таких осіб з нагадуванням положень вказаних вимог чинного законодавства, проведенням розсилок SMS-повідомлень на номери таких громадян (з нагадуванням про необхідність здачі зброї та відповідальності, до якої може бути притягнута особа у випадку порушення цих норм). Крім того, ефективним заходом протидії цим злочинам може стати висування Національною поліцією України ініціативи (спільно з МВС), спрямованої до Міністерства цифрової трансформації з приводу відправлення після припинення або скасування дії воєнного стану в Україні особам, які на підставі положень Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» отримали зброю, повідомлень у застосунку «Дія» із нагадуванням про необхідність здачі зброї у десятиденний строк.

Отже, на підставі викладеного вище можна зробити висновок про те, що Національна поліція України як спеціальний суб'єкт протидії злочинності здійснює запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, на спеціально-кримінологічному та індивідуальному рівнях. Повномасштабна війна, яку держава-терорист розпочала проти України, виступає потужним детермінантом вчинення цих суспільно небезпечних діянь, тому відповідні заходи запобігання мають реалізовуватись із врахуванням особливостей та масштабу дії даного негативного чинника на злочинність.

Під час реалізації заходів із запобігання злочинам, передбаченим ст. 263 КК України важливо врахувати основні закономірності вчинення даного кримінального правопорушення. Для розкриття окремих з них у наступному розділі наших методичних рекомендацій ми проведемо контент-аналіз висвітлених у ЗМІ особливостей вчинення кримінальних правопорушень у сфері незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану.

¹ Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 03.04.2022 р. № 2114-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>.

РОЗДІЛ 2

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У ВИДІ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: КОНТЕНТ-АНАЛІЗ

ПРОГРАМА ДОСЛІДЖЕННЯ

Ключові слова: ТРАДИЦІЙНИЙ АНАЛІЗ, КОДИФІКАТОР, ЖАНР, ЗМІ, ПУБЛІКАЦІЯ, ІНТЕРНЕТ-РЕСУРС, ЗБРОЯ, БОЄПРИПАСИ, ВИБУХОВІ РЕЧОВИНИ, ВОЄННИЙ СТАН, НЕЗАКОННЕ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, ВИЛУЧЕННЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ, ОБШУКИ, КАНАЛ ЗБУТУ, МІРА ПОКАРАННЯ

Висвітлені у ЗМІ особливості кримінальних правопорушень у сфері незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану вивчалися методом традиційного аналізу матеріалів Інтернет-ресурсів (100 матеріалів).

Об'єкт дослідження: матеріали Інтернет-ресурсів, в яких відображена інформація щодо незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану за період 2020-2022 рр.

Предмет дослідження: специфіка висвітлення проблем кримінальних правопорушень у сфері незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану в Інтернет-публікаціях.

Мета дослідження: вивчення особливостей відображення у ЗМІ правопорушень у сфері незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану.

У процесі дослідження було:

- проаналізовано жанр публікацій;
- авторство публікації;
- джерела походження інформації;
- проаналізовано об'єкти (вік та стать правопорушників) публікацій;
- з'ясовано причини незаконного поводження зі зброєю;

- виявлено джерела походження зброї та боєприпасів у правопорушників;
- проаналізовано види зброї та боєприпасів, які було вилучено у ході санкціонованих обшуків у правопорушників;
- з'ясовано місця, де було вилучено зброю та боєприпаси;
- проаналізовано дії правоохоронних, судових органів.

1. Методологічна частина програми

У лютому-березні 2023 року наукова лабораторія соціологічних та кримінально-правових досліджень провела **соціологічне дослідження**, спрямоване на вивчення причин та умов незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в умовах воєнного стану, що висвітлені в матеріалах Інтернет-ресурсів.

Аналіз проблемної ситуації.

В період воєнного стану, коли зброя в руках військовослужбовців є головним та необхідним інструментом захисту від ворогів, водночас вона стає небезпечним інструментом в руках пересічних громадян, які порушуючи закони, намагаються використати зброю в своїх корисливих цілях. Зараз ця проблема має такий масштаб, що загрожує не тільки самим правопорушникам, а усім жителям країни. Зросла не тільки кількість випадків правопорушень, що стосуються незаконного поводження зі зброєю та боєприпасами, а й змінився вид та кількість озброєння, яке є предметом правопорушення. В незаконному обігу опинилась зброя, що повинна використовуватися на полі бою з противником, а не бути в руках звичайних громадян, що не є військовослужбовцями: автомати, кулемети, гранати, міни, РПГ, величезна кількість боєприпасів.

2. Методична частина програми

Метод дослідження: традиційний метод аналізу документів був обраний для проведення наукового дослідження щодо вивчення незаконного поводження зі зброєю бойовими припасами або вибуховими речовинами. Даний метод є оптимальним та дозволяє отримати надійну інформацію, яка задокументована на різноманітних документальних джерелах та в матеріалах інтернет-ресурсів.

Інструментарій дослідження (інструментарій): кодифікатор аналізу - методичний документом, що містить список категорій, одиниць та індикаторів аналізу, що доступні для спостереження та вимірювання та відповідають дослідницьким завданням. В ньому фіксуються результати збору документальної інформації.

Вибірка: етапом аналізу документів є відбір джерел інформації та

комплектування вибіркової сукупності матеріалів аналізу. Наше дослідження проводилося з використанням вибірки, яка полягала в обмеженні контекстного пошуку за словами та словосполученнями «незаконне поводження зі зброєю», «канали збуту зброї», «продаж зброї».

II. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ матеріалів 100 (2020-2023рр) – 100 %

Таблиця 1

Рік публікації

Рік	%
2020	4
2021	2
2022	48
2023 (2 місяці)	46
Всього	100

Аналізуючи матеріали щодо незаконного поводження зі зброєю та боєприпасами, виявилось, що за період воєнного стану на просторах інтернету публікацій з інформацією про незаконне поводження зі зброєю за перші 2 місяці 2023 року виявилася досить значна кількість таких публікацій. Так найбільше було проаналізовано публікацій 2023 року – 46,0 % та 48,0 % – 2022 року (див. Табл. 1).

Таблиця 2

Географічні характеристики контенту

	%
Харківська	6
Дніпропетровська	9
Сумська	5
Київська	13
Чернівецька	3
Полтавська	7
Черкаська	2
Донецька	4
Тернопільська	4
Вінницька	11

Миколаївська	5
Одеська	5
Кіровоградська	1
Запорізька	3
Івано-Франківська	1
Закарпатська	3
Чернігівська	1
Рівненська	2
Херсонська	2
Львівська	1
Житомирська	7
Волинська	2
Хмельницька	2
Луганська	1
Всього	100

Щодо географічних характеристик публікацій, що були проаналізовані, то слід зазначити, що у всіх областях України висвітлюються події, пов'язані з порушенням ст. 263 КК України (особливо ч. 1 ст. 263 КК України). Найбільше матеріалів виявилось в Київській – 13,0 %, Вінницькій – 11,0 %, Дніпропетровській – 9,0 %, Житомирській та Полтавській по – 7,0 %, в Сумській, Одеській, Миколаївській – по 5,0 % (див. Табл. 2).

Таблиця 3

Авторство (джерело походження матеріалів)

	%
Журналіст	37
Інтернет-ресурс (безособовий)	53
Офіційні державні сайти силових структур	10
<i>Сумська обласна прокуратура</i>	<i>1</i>
<i>Офіс генерального прокурора</i>	<i>2</i>
<i>Державне бюро розслідувань</i>	<i>1</i>
<i>Національна поліція України (веб-портал)</i>	<i>4</i>
<i>Головне управління Національної поліції у області</i>	<i>1</i>
<i>Служба безпеки України</i>	<i>1</i>
Всього	100

Джерелом 53,0 % проаналізованих публікацій є безособові інтернет-ресурси, у 37,0 % інтернет-матеріалів вказаний автором

журналіст та 10,0 % джерелом були офіційні державні сайти силових структур (див. Табл. 3).

Таблиця 4

Жанр	%
Інформаційне повідомлення	90
Матеріали з сайту Національної поліції	5
Матеріали з сайту Державного Бюро розслідувань	1
Матеріали з сайту офісу генерального прокурора та обласної прокуратури	3
Матеріали з сайту служби безпеки	1
Всього	100

Інформація про вчинення правопорушень пов'язаних з незаконним обігом зброї та боєприпасів висвітлюється на різноманітних сайтах здебільшого у вигляді коротких повідомлень, де стисло подається суть правопорушення, особа (чи група осіб), яка вчинила злочин, стаття, що передбачає покарання за даний вид злочину та вид зброї, яку було вилучено в ході розслідування злочинів. В даному дослідженні переважна більшість матеріалів також представлена у виді інформаційного повідомлення – 90,0 % та 10,0 % матеріали з офіційних сайтів державних установ (див. Табл. 4).

Таблиця 5

Особа правопорушника	
Чоловіки старші 60 років – 6 %	
Чоловік 68 років	1
Чоловіки 63 роки (є членом місцевого добровольчого формування тероборони)	1
Чоловік 60 років	3
Чоловік 74 років	1
Чоловіки від 50 до 59 років – 11 %	
Чоловік 59 років	2
Чоловік 58 років	1
Чоловік 53 роки	1
Чоловік 52 роки	1
Чоловік 51 рік	2
Чоловік 50 років	2
Чоловік 58 років	1
Чоловік 56 років	1

Чоловіки від 40 до 49 років – 19 %	
Чоловік 48 років (громадянин росії проживає на території України з 2004 року та наразі перебуває на умовному терміні за вчинення злочину – вимагання)	1
Чоловік 47 років (раніше судимий)	1
Чоловік 49 років	1
Чоловік 45 років	1
Чоловік 42 роки один – За даними слідства, з 2017 року вказаний громадянин перебував у розшуку за вчинення аналогічного злочин	2
Чоловік 42 роки	4
Чоловік 41 рік	2
Чоловік 40 років	3
Чоловік 46 років	2
Чоловік 44 роки	1
Чоловік 43 роки	1
Чоловіки від 30 до 39 років –20%	
Чоловік 39 років	1
Чоловік 38 років	2
Чоловік 37 років	1
Чоловік 36 років	3
Чоловік 34 роки	4
Чоловік 32 роки	2
Чоловік 33 роки	3
Чоловік 31 рік	2
Чоловік 30 років	2
Чоловік (вік не вказаний) – 15%	
Чоловік (вік не вказаний)	15
Чоловіки від 20 до 29 років – 8%	
Чоловік 27 років	2
Чоловік 26 років	2
Чоловік 24 роки	1
Чоловік 25 років	2
Чоловік 22 роки	1
Жінки – 1%	
Жінка 48 років	1

Декілька осіб, група – 20% матеріалів (в 13 матеріалах було вказано про 41 чоловіка віком від 20 до 48 років, в 7% матеріалів не вказана кількість осіб, що були в злочинній групі)	
Група чоловіків із 6 осіб	1
2 особи чоловічої статі	3
Чоловіки 23 років та 26 років	1
Чоловіки 41 рік та 48 років	1
Двоє військовослужбовців (чоловіки)	1
Два чоловіки 32 років	1
Чоловіки 39 та 27 років	1
Добровольче формування територіальної громади міста	1
Група осіб, які діяли під виглядом «військовослужбовців» ЗСУ та причетні до торгівлі зброєю та наркотиками	1
Група осіб (кількість не вказана)	1
Група з трьох осіб	3
потужне злочинне угруповання з п'яти осіб: затримали трьох – після вчинення чергового розбійного нападу, двох – при спробі приховання вогнепальної зброї, ще одного з фігурантів оголошено у розшук	1
Зловмисники, що прикривались добровольчим формуванням	1
Троє жителів Харківської області 26, 27 та 33 років	1
Мешканці Полтавської області, що зберігали військову техніку, зброю та боєприпаси	1
Двоє молодиків 20 та 21 рік	1
Всього	100

Вікова категорія злочинців, що займаються незаконним обігом зброї та боєприпасів коливається від 20 до 74 років. У 99 % це особи чоловічої статі. Найбільше правопорушників середнього віку від 30 до 49 років – 39 % (30 до 39 років – 20% та від 40 до 49 років – 19 %). 17% злочинців старшої вікової категорії (від 50 до 59 років – 11 % та старші 60 років – 6 %). Зовсім молодих чоловіків віком від 20 до 29 років виявилось 8,0 %. У злочинних групах перебували особи віком від 20 до 48 років (див. Табл. 5).

Таблиця 6

За якими статтями КК України передбачена кримінальна відповідальність

	%
ст. 263 КК України – 77 %	
ч.1 ст. 263 КК України	72
ч. 2 ст. 263 КК України	2
ст.263 КК України	3
ст. 115 КК України, ч. 1 ст. 263 КК України – 3%	
п.п. 5, 7 ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 15, п. п. 1, 5, 7 ч. 2 ст. 115 КК України, ч. 1 ст. 263 КК України	1
ч. 2 ст.15 КК України, п.1 ч. 2 ст. 115 КК України, ч. 1 ст. 263 КК України	1
умисне вбивство та незаконне поводження зі зброєю	1
ст. 187 КК України та ч. 1 ст. 263 КК України – 4%	
за ч. 4 ст. 187 КК України та ч. 1 ст. 263 КК України	2
ч. 3 ст. 187 та ч. 1 ст. 263 КК України	1
ч.1 ст. 263 КК України, ч.4 ст.187 КК України	1
ч. 1 ст. 263 КК України, ч. 1 ст. 309 КК України – 6%	
ч. 4 ст. 185, ч. 1 ст. 263, ч. 1 ст. 309 ККУ	1
ч.1 ст. 263 КК України, ч. 1 ст. 309 КК України	5
ст. 28 КК України, ч. 1 ст. 263 КК України – 3%	
ч. 2 ст. 28 КК України, ч. 1 ст. 263 КК України	1
ч. 3 ст. 28 КК України, ч. 1 ст. 263 КК України	1
ч. 2 ст. 28 КК України, ч.2.ст.111 КК України, ч. 1 ст. 263 КК України	
ст.296, ч.1 ст.263 КК України – 2%	
ч.4 ст.296, ч.1 ст.263 КК України	1
ч.1 ст. 263 КК України, ч.4 ст.296 КК України, ст.348 КК України	1
ст.436-1 та ч.1 ст.263 КК України – 1%	
ст.436-1 КК України та ч.1 ст.263 КК України	1
Не вказано – 4 %	
не вказано в матеріалах	4
Всього	100

В матеріалах найчастіше вказувалася ст. 263 КК України – 77 % випадків, з яких найбільше ч.1 ст. 263 КК України – 72 %. У 6 % випадків правопорушникам загрожувала санкція ч.1 ст. 263 КК України та ч. 1 ст. 309 КК України. Також присутні випадки розбійного нападу, що кваліфікуються за ознаками ст. 187 КК України та ч.1 ст. 263 КК України – 4 % (див. Табл. 6).

Таблиця 7

Що загрожує правопорушникам

	%
Міру покарання обере суд – 1%	
Міру покарання обере суд	1
Загрожує від 3 до 7 років позбавлення волі – 57%	
Загрожує позбавлення волі від 3 до 7 років	57
Загрожує до 7 років позбавлення волі – 26%	
Максимальне покарання передбачає до 7 років тюремного ув'язнення	3
Загрожує позбавлення волі на строк до семи років	21
За скоєне чоловікам загрожує до семи років тюремного ув'язнення	2
Загрожує до 15 років ув'язнення – 2 %	
Загрожує до 15 років ув'язнення	1
Загрожує до п'ятнадцяти років позбавлення волі із конфіскацією майна	1
Загрожує позбавлення волі на строк від 5 до 10 років – 1%	
покарання у виді позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років	1
Покарано на строк 3 роки з іспитовим строком 1 рік – 1%	
суд визнав винуватим у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст.263 КК України та призначено покарання у виді позбавлення волі на строк три роки, з іспитовим строком один рік	1
Позбавлення волі – 1%	
суду обох обвинувачених визнано винними в розбійному нападі та незаконному зберіганні зброї (ч. 3 ст. 187 та ч. 1 ст. 263 КК України) та засуджено до 9 років позбавлення волі з конфіскацією майна, крім житла	1
Штраф – 2,0%	
Полтавський районний суд виніс Юрію Д. вирок у вигляді штрафу в 50 тис. грн за ч. 1 ст. 263 КК (незаконне поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами): чоловік придбав зброю та набої під час «Гадяцького сафарі» у березні 2022 року, та впродовж місяця не повернув їх	1
покарання у виді штрафу в розмірі 1000 (однієї тисячі) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає 17000 (сімнадцять тисяч) гривень	1
Не вказано – 9%	
Не вказано	9
Всього	100

В матеріалах, що аналізувалися була вказана міра покарання, яка загрожує правопорушникам за вчинені злочини. Тож, найбільше (відповідно до санкцій статті 263 КК України) у 57 % матеріалах правопорушникам загрожує позбавлення волі від 3 до 7 років, до 7 років позбавлення волі зазначено у 26 % публікацій (див. Табл. 7).

Таблиця 8

Причини незаконного поводження зі зброєю

	%
Зберігання – 45%	
Зберігання	41
Придбав та незаконно зберігав	2
Заборонені предмети зберігав для власного користування	1
Депутат однієї із сільських рад зберігав на території власного фермерського господарства зброю, яку отримано під виглядом гуманітарної допомоги	1
Зберігання, збут та виготовлення – 1%	
Носіння, зберігання та збут вогнепальної зброї і бойових припасів без передбаченого законом дозволу, а також неодноразове незаконне виготовлення вогнепальної зброї	1
Придбання, носіння та зберігання – 1%	
Придбання, носіння та зберігання	1
Носіння – 4%	
Носив вулицею	2
Носив у кишені (кастет)	1
Носив на ремені телескопічну дубинку	1
Продаж, збут, збагачення – 28%	
Продаж	19
Користуючись кримінальним минулим, зловмисник намагався налагодити в регіоні схему зі збуту нелегальної зброї	1
Незаконне зберігання та збут вогнепальної зброї та боеприпасів	1
Зловмисник планував реалізувати зброю через особисті зв'язки	1
Збут	2
Продаж через відділення пошти в розібраному виді	1
Хотіли збагатитися на незаконному продажі зброї, назвавшись працівниками правоохоронних органів	1
Намагався продати	1
Незаконний збут військових засобів ураження	1
Перевезення – 8%	
Перевезення	8
Викрадення та перевезення – 1%	
Військовослужбовець викрав зброю та перевезення	1
Для залякування та погроз – 2%	
Для залякування людей зброєю	1
Нападники залякували людей зброєю, застосовували до них насильство та погрози фізичної розправи	1

Для вчинення злочинів – 6%	
зброя могла бути використана для вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів на території столичного регіону	1
придбав та незаконно носив, був умисний замах на вбивство	1
вчинення замаху на умисне вбивство двох осіб і незаконного поведження зі зброєю та боеприпасам	1
незаконна діяльність колаборанта вказувала на можливе вчинення й низки інших антиукраїнських провокацій та диверсій в регіоні	1
зберігав та кинув гранату у двір будинку з вікна квартири, в якій мешкав	1
застосування при здійсненні протиправних дій пограбування вистрілив чоловікові в ногу і намагався втекти	1
Зберігання та вбивство – 2 %	
зберігання та умисне вбивство	1
зберігання та вбивство з хуліганських мотивів	1
Для охорони своїх інтересів – 2%	
для охорони своїх інтересів власну зброю (група осіб)	1
група зловмисників займалася незаконним зберіганням, придбанням та збутом боеприпасів та вибухових пристроїв	1
Всього	100

З'ясувавши причини незаконного поведження зі зброєю та боеприпасами, виявилось, що найчастішою причиною було зберігання – 45%, продаж – 28%, перевезення – 8% та для вчинення злочинів та залякування – 6% та 2% відповідно (див. Табл. 8).

Таблиця 9

Місце вилучення зброї та боеприпасів

	%
Вдома у правопорушника – 34%	
власне помешкання	4
за місцем проживання	4
за місцем мешкання	3
вдома	16
на території власного домоволодіння	3
у домоволодінні	2
у приватному домогосподарстві	1
на території власного фермерського господарства	1
На місці скоєння злочину та вдома у правопорушника – 6%	
на місці скоєння злочину та вдома у правопорушника	5
на місці скоєння злочину та у приміщенні зловмисника	1

На місці скоєння злочину – 17%	
на місці скоєння злочину	5
на місці скоєння злочину, при спробі продати пістолет на набойі до нього	1
в складському приміщенні	1
під час передачі «товару» на місці скоєння злочину в машині	1
на місці скоєння злочину (на вулиці)	4
орендована квартира (підривав гранати)	1
продаж (намагалися здійснити на території медзакладу)	1
під час поверхневої перевірки викинув кастет, який був у кишені	1
на вулиці під час поверхневого огляду (вилучили телескопічну дубинку)	1
фігуранта затримали поблизу одного з поштових відділень після одержання ним відправлення з понад 200 набоями до вогнепальної зброї, а також запалами до ручних гранат	1
На вулиці та вдома – 2 %	
на вулиці, а потім вдома	1
при поверхневому огляді та вдома у правопорушника	1
На вулиці – 2%	
на вулиці під час поверхневої перевірки	1
на вулиці	1
Вдома та в авто – 3 %	
вдома та потім у транспортному засобі	2
в авто, потім вдома	1
В квартирі та гаражі – 1 %	
в квартирі та гаражі	1
В квартирі, гаражі та транспортних засобах – 1 %	
помешканні зловмисника та в його транспортних засобах і гараж	1
В гаражі – 3 %	
в гаражі	2
у гаражному приміщенні домогосподарства зловмисника	1
В автомобілі – 10 %	
в автомобілі	7
в автомобілі друга (положив туди без відома власника авто)	1
в автомобілі на трасі	1
в автомобілі на блокпосту	1
У поштовому відділенні – 1 %	
тричі збував перероблені ним у вогнепальну зброю стартові пістолети та пістолетні патрони калібру 9 мм, надсилаючи їх	1

ПОШТОЮ	
На околиці села – 2 %	
на околиці села	1
підозрюваного затримали на околиці села безпосередньо в момент передачі зброї та отримання взамін від клієнта грошових коштів	1
На роботі та за місцем проживання – 3 %	
на приватній лісопильні, де працював 60-річний чоловік, і за місцем його проживання	1
на власних складських та виробничих приміщеннях	1
на сто	1
Не вказано – 15 %	
не вказано	15
Всього	100

Місцем вилучення зброї та боєприпасів переважно було власне помешкання правопорушників – 34 %, на місці скоєння злочину – 17 % випадків та в автомобілі – 10 %, на місці скоєння злочину та вдома у правопорушника – 6 % (див. Табл. 9).

Таблиця 10

Звідки зброя та боєприпаси потрапили до правопорушника

	%
Трофейна зброя та боєприпаси – 5 %	
житель Миколаївщини, який забирав зброю з районів ведення бойових дій, яку залишили окупанти. У подальшому фігурант збував трофеї на «чорному ринку»	1
нелегальне переправлення на територію регіону зброї та боєприпасів з району проведення ООС. Засоби ураження для продажу фігурант отримував від спільників через сервіси поштового зв'язку	1
трофейна зброя	1
Знаходив боєприпаси та приносив їх додому	1
привіз як сувеніри з території, на якій ведуться бойові дії	1
Належить працівникам правоохоронних органів та силових структур – 3%	
бійці тероборони	1
вступив до лав тероборони і йому видали автомат, після обстрілів їх позицій, він був змушений тікати і автомат взяв з собою, бо не було можливості його здати. весь час окупації зберігав зброю у себе вдома	1

працівники правоохоронних органів, які не мали на меті захищати державу, але мали доступ до озброєння – рятувальник, який переправляв зброю із району бойових дій	1
Викрадення – 1 %	
патрульні поліцейські викрали зброю з військового формування на Донеччині на початку відкритого воєнного нападу росії на Україну	1
Знайдення – 2 %	
знайшов восени минулого року на території одного з колишніх промислових підприємств міста та приніс до себе додому	1
знайшов	1
Відмова в поясненні походження зброї – 3 %	
пояснити походження зброї, яку везли зі сходу та мету зберігання відмовилися	1
пояснити походження рушниці чоловік не захотів	1
не пояснив	1
Придбання – 9 %	
придбав зброю та набой під час «Гадяцького сафарі»	1
придбав	8
Належить іншій особі – 2 %	
За словами правопорушника рушниця належить синові	1
Жінка вказала, що зброя належить її знайомому	1
Привласнення гуманітарної допомоги – 1 %	
арсенал потрапив до народного обранця разом з гуманітарною допомогою, яка надійшла з інших областей України	1
Встановлюється походження зброї, боєприпасів – 11 %	
оперативники встановлюють походження забороненого товар	2
встановлюється джерело походження наркотиків та боєприпасів	1
джерело походження зброї та мету її зберігання з'ясовує слідство	1
встановлюються канал надходження зброї, а також інші особи, які можуть бути причетні до її незаконного обігу	1
оперативники продовжують розслідування для встановлення походження зброї та мети її зберігання	1
правоохоронці встановлюють походження боєприпасів та можливу причетність чоловіка до інших злочинів, пов'язаних із незаконним обігом зброї	1
походження та мету зберігання небезпечного предмету з'ясовує слідство	1
Встановлюється походження зброї	1
З якою метою чоловік його збирав - з'ясовуватимуть під час досудового розслідування	1
Поліцейські з'ясовують походження зброї і боєприпасів та мету, з	1

якою чоловік все це зберігав	
Не вказано	63
Всього	100

Шляхи потрапляння зброї та боєприпасів до правопорушників вказані лише у 37 % публікацій. У 9 % випадків зловмисник придбав зброю та боєприпаси, в 5 % це трофейна зброя та боєприпаси, інші випадки зазначені, коли зброя належить працівникам правоохоронних органів та силових структур – 3 %. Встановлюється походження зброї та боєприпасів – 11 %, а в 3 % правопорушник відмовився пояснювати походження зброї (див. Табл. 10).

Таблиця 11

Вилучена зброя, боєприпаси, вибухові речовини, тощо

	%
Зброя – 902 од.	
<i>Автомати – 227 од.</i>	
автомат АКС-74У з магазинами	4
автомат АК-74 та магазин до нього	84
автомат Калашнікова	99
модернізованих автоматів Калашникова	16
автомати	23
автомат МР-40	1
<i>Карабіни – 10 од.</i>	
карабін «Сайга-410»	1
карабін 30-6 калібру	1
карабін	5
самозарядний карабін Симонова (СКС)	1
Карабін «Форт 201» та набої на нього	1
мисливські карабіни АКМ	1
<i>Пістолети – 80 од.</i>	
пістолет калібру 9 мм (два перероблений)	3
пістолет-кулемет	1
пістолет невідомого походження	1
пістолети Макарова та Стєчкина	8
пневматичний пістолет	1
перероблений пістолет та три патрони до нього	1
пістолета «ПМ», виготовленого шляхом переробки	1
пістолет «ТТ» (1 з набоями)	3

«Наган» з набоями	2
пістолети	15
пістолет іноземного виробництва та набої	1
пістолет WALTHER	1
пістолет Чезета	1
пістолет Браунінг	1
пістолет Фромер	1
пістолети з приєднаними магазинами для набоїв	3
пістолет Макарова (продаж по 800 доларів за шт.)	7
предмет схожий на пістолет	1
пневматичні пістолети	3
стартові пістолети, перероблені у вогнепальну зброю	3
газовий пістолет Rohm RG88	1
бойовий пістолет іноземного походження з глушником	1
схожі на зброю та бойові припаси (у зібраному стані є пістолетами конструкції Токарева та Макарова)	20
Кулемети - 14 од.	
кулемети	10
кулемет РПК	1
кулемет Дегтярьова у розібраному стані	1
гвинтівка Мосіна	1
піхотний кулемет Дегтярьова	1
Гвинтівки – 16 од.	
гвинтівки	5
гвинтівка ТОЗ-8м	2
гвинтівка СКС	1
гвинтівки 7,62 мм	2
гвинтівка «Мосіна»(одна перероблена)	3
гвинтівка ТОЗ з оптичним прицілом	1
перероблена гвинтівка для стрільби бойовими набоями	1
гвинтівку зі штик-ножем	1
Рушниці – 14 од.	
рушниці	3
рушниця ТОЗ-8 калібру 5,6 мм	1
рушниця ТОЗ калібру 5,6 мм з прицілом нічного бачення	1
гладкоствольна рушниця	3
рушниця без маркування	1
мисливська рушниця Merkel mod.211	1
мисливські рушниці	2
мисливська гладкоствольна рушниця	1

ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ПОВОДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ...

рушниця ИЖ-54	1
Обрізи - 4 од.	
обріз	3
короткоствольна нарізна вогнепальна зброя калібру 9x18 мм	1
Револьвер - 2 од.	
револьвер	2
Зброя (не вказана яка саме)	31
Гранати (вибухова зброя) – 424 од.	
наступальну осколкову ручну гранату РГН	2
корпус та РГН з підривачами	7
реактивна ручну протитанкова граната	5
гранати різних типів	15
американська граната "М-67"	2
корпуси гранати «Ф-12»	4
граната РГД-5	38
корпус гранат РГД із запалами	8
гранату РГД-5 із запалом типу УЗРГМ	10
корпуси гранат РГД-5	6
гранату РГД-5 без запалу	6
гранати РГД 3	4
корпуси гранати РГД	5
корпус гранати Ф-1 з підривачами	2
граната Ф-1	48
корпус гранати «Ф-1»	6
корпуси «РГМ»	2
гранати з запалами	78
(RG-4, DM61, DM51, M67) та запали	4
бойові гранати Ф-1, РГД-5, РГО, РГН та РДГ-2Б	87
гранати різного типу та маркувань	3
бойові гранати	20
гранати (ящик 20 шт.)	20
гранати	34
фрагмент гранати	8
Запали до гранат, підривачі – 56 од.	
запали до ручних гранат "РГМ" та УЗРГ	6
запали до гранат	13
зривники до протитанкових мін (не вказана кількість)	
запали УЗГРМ-2, УЗРГМ	12
стартових порохових зарядів до ручних гранатометів	12
підривач до протитанкової міни	1
підривач	1
детонаційний шнур довжиною 50 метрів	1

запали до гранатомета	10
Гранатомети – 24 од. (та в одному матеріалі не вказана кількість одиниць)	
ручний гранатомет	2
гранатомети РПГ-22	6
ручні гранатомети	3
піхотний вогнемет	1
піхотний гранатомет	1
ручні протитанкові гранатомети РПГ-7 з пострілами	4
протитанкових гранатомети з п'ятьма пострілами до них	2
гранатомет «РПГ-18»	1
протитанкові гранатомети РПГ-7 з пострілами до них	4
Боєприпаси (патрони, набої) – 97866 од.	
набої калібру 7,62 та 5,45 м	3940
набоїв калібру 5,6 міліметра	250
набої до пістолета ТТ калібром 7,62 м	30
патрони калібру 7,62 міліметрів	2894
набої калібру 5,45 мм і 9 мм	4400
набої різного калібру	32940
боєприпаси різного калібру	1900
набій калібром 5,45 мм до автомату АК-74	2486
набої до пістолета	50
набої калібру 9 мм	428
набої до карабіна Симонова	80
набої до гладкоствольної рушниці	26
вибухові боєприпаси	91
боєприпасів стрілецької вогнепальної зброї – бойові 7,62	248
боєприпасів стрілецької вогнепальної зброї 5,45 мм	3008
набої до стрілецької зброї	12000
набої до мисливської зброї калібру 12 мм	19
різнокаліберних набоїв – від 5,45 мм до 12 мм	100
патронів різного калібру	8700
піропатрони	200
сигнальні патрони	300
патрони калібру 5,6 міліметрів	431
патрони від СВД	4
патрони до пістолетів WALTHER, Чезета, Браунінг	300
патронів від малокаліберної рушниці	55
патрони до автоматів «АК-74»	10500
бойових припасів до модернізованих автоматів Калашникова	120
патрони з гумовим осередком	30
набої калібру 9x18 мм	75

ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ПОВОДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ...

набоїв калібру 7,62 та 5,56 мм	9307
набої калібру 5,45x39 мм	2600
боєприпаси для ручних гранатометів	35
набоїв до автомата	118
набої до гладкоствольної рушниці	8
Магазини до зброї – 104 од.	
магазини, споряджені набоями калібру 5.45 мм	4
магазинів до автоматів Калашникова (один споряджений 30 набоями)	11
магазин до автомата АКС-74	10
магазинів з набоями до зброї (якої саме не вказано)	79
Артилерійські снаряди – 3 од.	
бронебійний артилерійський снаряд	1
артилерійські снаряди різних калібрів	2
Піротехнічні засоби – більше 86 од.	
димова шашка (кількість не вказана), в 5 інтернет-ресурсах	
сигнальна шашка	1
тротилові шашки вагою 200 та 400 грамів кожна	76
вибухівка	8
окопні снаряди (в 2 матеріалах)	
вибуховий пакет	1
Пристрої – 99 од.	
пристрій для безшумної стрільби	2
акумулятивні реактивні снаряди різного типу	60
постріли до ручного протитанкового гранатомета	14
стартових порохових зарядів до ручних гранатометів	12
детонатори	3
вогнемет	1
глушники до автоматів Калашникова	5
пристрій і приладдя для виготовлення набоїв та різні складові частини до вогнепальної зброї	1
електродетонатор	1
Порох – до 10000 г	
близько 1900 г речовини, схожої на порох	
6200 г тротилу	
порох до РПГ	
два пакети та дві пластикових ємкості з порохом	
порох вагою 910 грамів	
Військовий транспорт – 13 од.	
танки (Від початку широкомасштабного вторгнення росії в Україну поліцейські Полтавщини вилучили з незаконного обігу)	11

броневий автомобіль	2
Автомобілі – 4 од.	
автомобіль, який використовувався у злочинній діяльності	4
Зенітно-ракетний комплекс - 2	
переносний зенітно-ракетний комплекс «Ігла» з протитанковою керованою ракетою	2
Міни - 54 од.	
мінометні міни калібру 50 мм	32
протипіхотні міни	14
сигнальні міни	4
мінометні міни різного калібру	2
протитанкові міни	2
Холодна зброя – 15 од.	
мисливські ножі	2
кастет	3
холодна зброя	3
штик-ніж	2
ніж	4
мечете	1
Тактична амуніція – в трьох публікаціях	
тактична амуніція з символікою правоохоронного органу	1
захисну амуніцію та тактичне спорядження з символікою правоохоронного органу	1
зразки форми правоохоронних органів України	1
Інші речі, які були вилучені	
антиукраїнські листівки	
символіку країни-агресорки та пропагандистську літературу в підтримку російської ідеї	
каміння бурштину різної фракції загальною вагою майже 10 кг	
пляшки з коктейлем Молотова	3
тубус від гранатомета РПГ	1
телескопічна труба	1
номерні знаки автомобіля, яким чоловіки поїхали з місця злочину	1
чорнові записи, які підтверджують причетність до нападу	1
фіктивні бланки з печатками, що дають право на носіння вогнепальної зброї	1
Гроші, отримані від продажу зброї та боєприпасів – в 11 публікаціях	
гроші отримані від збуту зброї та боєприпасів (сума не вказана)	7
1700 доларів за проданий товар	1
1 900 доларів США та 2 500 грн	1
150 тисяч гривень та долари США	1
13 тисяч гривень	1

Наркотичні речовини – у 13 публікаціях	
зіп-пакети з марихуаною	1
500 грамів висушених рослин коноплі	1
склянна банка з вмістом ймовірно подрібленої коноплі	1
наркотична речовина, попередньо це психотропна речовина альфа-RVP	1
речовини, схожі на наркотичні, та саморобні пристрої для їх вживання	1
наркотичну речовину, ймовірно канабіс	1
згорток з порошком, а також пакунок з речовиною зеленого кольору рослинного походження, зовні схожу на канабіс вагою близько 150 грамів	1
полімерна коробочка з залишками білого порошку	1
наркотична речовина та наркозілля (яка саме не вказано)	1
згорток з речовиною рослинного походження	1
наркотичну речовину рослинного походження та мундштук зі скляною колбою	1
амфетамін	1
значна кількість марихуани	1
Побутова техніка, телефони – у 3-х публікаціях	
обладнання для приготування хот-догів (викрадена з однієї із автозаправних станцій, також упаковки засобів для автомобілів, і навіть паперові пакети та палички для кави)	1
мобільні телефони	1
комп'ютерна техніка з доказами причетності до протиправної діяльності	1

Зі всієї вилученої зброї, боєприпасів та інших речей виявилось 902 одиниці саме зброї (з якої 47% це гранати, 44,1 % – автомати, рушниці, гвинтівки, кулемети, обрізи, 6,2 % – запали до гранат та 2,7 % гранатомети), боєприпасів вилучено близько 97 тис. одиниць (з яких майже всі (99,8 %) це патрони, набої до різних видів озброєння, а зовсім невелика кількість магазинів до зброї, артилерійських снарядів та піротехнічних засобів таких як димові шашки, вибухівка, тротилові та сигнальні шашки). Отже, серед вилучених у злочинців речей найбільше виявилось боєприпасів: набоїв, патронів – 98,9 % (майже 98 тис. одиниць), різноманітної зброї: автомати, рушниці, гвинтівки, кулемети, обрізи – 0,9 % (902 одиниці), різноманітні пристрої: акумулятивні реактивні снаряди різного типу, постріли до гранатометів, глушники до автоматів, тощо – 0,1 % (99 одиниць), 1,0 % – міни – 54 одиниці, холодна зброя – 15 одиниць, військовий транспорт – 13 одиниць, 4 одиниць авто

та 2 одиниці ЗРК. Окрім вказаних речей були вилучені також наркотичні речовини, порох (біля 10 кг), гроші, отримані за продаж зброї, амуніція з символікою правоохоронних органів, тощо. Всю вилучену зброю направлено на експертизу (див. Табл. 11).

Таблиця 12

На яку суму намагалися збагатитися від продажу зброї та боєприпасів

	%
Вартість в гривнях - 829700 грн.	
6 тисяч 700 гривень – за бойову граната та запал до неї (збув за 1500 грн.) та 25 набоїв калібру 9 міліметрів, 250 набоїв калібру 5,6 міліметра	1
Вартість набоїв коливалася від 28 до 40 грн. в залежності від калібру	1
84000 грн.	1
160 000 грн.	1
понад 90 тис. грн.	1
карабін К-98 системи Маузер зразка 1897 року за 9800 гривень	1
за 35000 гривень автомат МП-4	1
1000 грн. за гранату Ф-1 та запал до ручних гранат УЗРГМ-2	1
самозарядну гвинтівку СВТ-40 за 24 400 гривень	1
пістолет Luger-PO8, за який заплатив 18200 гривень	1
автомата АК-74 та 90 патронів калібру 5,45 мм на суму 84 тис. грн.	1
За автомат АК-74, 5 гранат РГН із запалами, більш як тисячі патронів калібру 5,45 мм та двох протитанкових мін – загалом на суму 160 тис. грн.	1
перероблений самотужки пістолет калібру 9 мм за 7 тис. грн.	1
двох автоматів Калашникова та набоїв за 150 тисяч гривень	1
Вартість в доларах - 53150 доларів США	
вогнепальна зброя та боєприпаси майже на 15 тисяч доларів	
гранати по 50 доларів США	
пістолети по 2000 доларів США	
автомати за 1000 доларів США	
намагались продати зброї та боєприпасів більше, ніж на 20 тисяч доларів США	1
6 пістолетів Макарова по 800 доларів США за кожен одиницю зброї	1
1800 доларів США	1
7 тис. доларів США за партію зброї	1
120 бойових припасів по ціні 1500 доларів США за одиницю	1

Намагаючись продати зброю та боєприпаси, зловмисники хотіли збагатитися від продажу близько на 830 тисяч гривень та на 53150 доларів США (див. Табл. 12).

Таблиця 13

Дії судових, правоохоронних органів та силових структур

	%
Встановлення осіб причетних до злочинної групи, злочину – 3 (2,9 %)	
поліцейські встановлюють інших осіб, які можуть бути причетні до діяльності злочинної групи, та канал постачання зброї і набоїв	1
правоохоронці встановлюють інших осіб, причетних до вчинення злочину	2
Викриття каналу нелегального продажу – 7 (6,9 %)	
правоохоронці викрили в Одеській області канал нелегального продажу вогнепальної зброї та боєприпасів	1
правоохоронці перекрили незаконний канал поставки вогнепальної зброї та боєприпасів	1
Поліцейські запобігли незаконному трансферу зброї з лінії фронту на мирні території, зупинивши мікроавтобус, в якого вилучили зброю та боєприпаси	1
правоохоронці завдяки оперативній інформації попередили розповсюдження у регіоні бойової зброї	1
оперативники Одеського загону спільно зі співробітниками СБУ, Національної поліції та за керівництва Миколаївської обласної прокуратури викрили та припинили канал нелегального продажу вогнепальної зброї та боєприпасів	1
харківські оперативники вийшли на слід двох осіб, причетних до незаконного збуту вогнепальної зброї	1
підрозділи Служби безпеки України викрили й заблокували незаконний збут військових засобів ураження	1
Проведення обшуку та вилучення зброї та боєприпасів – 31 (30,4 %)	
провели обшук та вилучили зброю і боєприпаси	23
слідчі вилучили зброю	1
співробітники Кам'янського РУП спільно з СБУ провели обшук на виявили боєприпаси	1
правоохоронці виявили та вилучили зброю та боєприпаси	1
слідчі (детективи) слідчого управління за оперативного супроводу управління Служби безпеки України виявили та вилучили у місцевого мешканця зброю та гранати	1
працівники поліції вилучили зброю та боєприпаси	1
з місця події слідчі вилучили зброю та набої	1
слідчі слідчого управління поліції Києва за силової підтримки бійців спецпідрозділу «КОРД» провели в помешканні підозрюваного обшук та вилучили зброю	1
оперативники Управління карного розшуку за підтримки бійців полку	1

поліції особливого призначення та Управління «Корпус оперативно-раптової дії», співробітники кінологічного центру зі службовим собакою під процесуальним керівництвом Слобідської окружної прокуратури міста Харкова провели за місцем мешкання фігуранта та його подільника обшуки	
Зупинка підозрілого чоловіка для поверхневої перевірки – 2 (2,0 %)	
під час патрулювання помітили чоловіка, що поведився підозріло, зупинили для поверхневої перевірки	2
Затримання під час або після продажу зброї та боєприпасів – 8 (7,8 %)	
після продажу ящика, у якому містилося 20 гранат, та піхотного вогнемета та протитанкового гранатомета, зловмисника затримали правоохоронці	1
ДБР зафіксувало, що підозрюваний "реалізував" 3 автомати Калашникова та 2 вибухові пристрої	1
працівники поліції затримали зловмисника	1
працівники карного розшуку затримали на гарячому чоловіка, який на зустріч з покупцем приніс зброю	1
поліцейські задокументували факт збуту одним з учасників угруповання двох автоматів Калашникова та набоїв за 150 тисяч гривень. Чоловік передав покупцеві один автомат та майже тисячу набоїв до нього, ще стільки ж набоїв та автомат пообіцяв надати пізніше	1
правоохоронці затримали начальника караулу під час спроби продажу партії зброї	1
поліцейські провели ряд необхідних заходів та в результаті встановили місце та час, коли відбуватиметься збут	1
в ході спецоперації затримали учасників угруповання під час збуту зброї	1
Виявлення та затримання зловмисника – 5 (4,9 %)	
за допомогою камер відеонагляду, правоохоронці виявили та затримали зловмисника	1
підозрюваного затримали при спробі продати пістолет і майже пів сотні набоїв до нього	1
правоохоронці виявили підозрілого чоловіка та під час поверхневої перевірки у нього виявили предмет схожий на пістолет та набої	1
правоохоронці викрили чоловіка, який зберігав вдома боєприпаси та наркотичні речовини	1
оперативники ДСР Нацполіції спільно з правоохоронцями викрили двох столичних жителів, які заробляли на незаконному продажі зброї і боєприпасів	1

Проведення правоохоронцями оперативної закупки – 8 (7,8 %)	
правоохоронці зробили оперативні закупки вогнепальної зброї та	1

ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ПОВОДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ...

боєприпасів	
правоохоронці під час слідства провели «оперативну закупку» зброї та боєприпасів	2
поліцейські спіймали після чергової оборудки попередніми контрольованими закупками та правоохоронці задокументували факти продажу зброї	1
правоохоронці провели оперативну закупку зброї та придбали у фігуранта 16 одиниць вогнепальної зброї, модернізованих автоматів Калашникова та 120 бойових припасів	1
у рамках кримінального провадження правоохоронці провели оперативну закупку вогнепальної зброї та боєприпасів, під час якої затримали зловмисника	2
працівниками харківської поліції було здійснено кілька оперативних комбінацій, в результаті яких задокументовано два факти незаконних операцій з продажу вогнепальної зброї	1
Виявлення схованки зброї та боєприпасів – 4 (3,9 %)	
співробітники поліції під час патрулювання 4 серпня виявили схованку та разом з оперативниками СБУ та прокуратури провели обшук на території станції	1
оперативники УБН спільно зі слідчими Херсонського районного управління поліції виявили на підвір'ї підземний схрон зі зброєю та боєприпасами, облаштований зі старої морозильної камери	1
Служба безпеки України знайшла в Луганській області схованку зі зброєю, боєприпасами і вибуховими речовинами	1
СБУ вчинила на випередження і вилучила всю партію засобів ураження та недопустила тяжких злочинів	1
Розпочато досудове слідство – 1 (1 %)	
за фактом незаконного зберігання бурштину розпочато досудове розслідування. Вилучене каміння скеровуватиметься для проведення гемологічної експертизи, за результатами якої прийматиметься відповідне процесуальне рішення	1
Призначення штрафу судом – 2 (2 %)	
районний суд визнав винним та призначив правопорушнику штраф 51 тис. грн. Також, судом було враховано, що засуджений віддав 50 тис. грн зі своєї застави (понад половину) на потреби Збройних сил України	1
угоду затвердила і визнала винним особу за ч.2 ст. 263 КК України та призначила йому узгоджене сторонами угоди про визнання винуватості від 15.12.2022 року покарання у виді штрафу в розмірі однієї тисячі неоподаткованих мінімумів доходів громадян, 17000 (сімнадцять тисяч) гривен	1

Ухвалення вироку судом – 1 (1%)	
суд затвердив угоду та ухвалив вирок, яким визнав чоловіка винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України та призначив покарання у виді позбавлення волі на строк три роки. На підставі ст. 75 КК України суд звільнив засудженого від відбування покарання з випробувальним терміном півтора року, якщо він за цей час не вчинить нового кримінального правопорушення і виконає покладені на нього обов'язки	1
Доведення прокуратурою в суді вини злочинців - 1(1 %)	
обласною прокуратурою в суді доведено вину двох злочинців у розбійному нападі	1
Затримання – 8 (7,8 %)	
СБУ затримали підозрюваних під час виконання чергового «завдання» представника держави-агресора.	1
Затримання	1
Правоохоронці затримали трьох мешканців Дніпра, які передавали розвідувальні дані представнику російської спецслужби та готували теракти на Дніпропетровщині	1
правоохоронці затримали чоловіка, який зберігав зброю та боєприпаси та вилучили їх	1
До розкриття злочину поліцейськими Дніпропетровської області долучилися правоохоронці ще з трьох областей. Завдяки спільній роботі їм вдалося встановити маршрут нападників та затримати всіх фігурантів озброєного розбійного нападу.	1
викрито і повідомлено про підозру та затримано двох чоловіків	1
під час слідчо-оперативних дій затримано зловмисника, який облаштував схрон із засобами ураження	1
Правоохоронці виїхали на місце скоєння злочину – 2 (2,0 %)	
працівники районне управління поліції, слідчо-оперативна група та працівники вибухотехнічної служби виїхали на місце події, встановили, що у руках потерпілого, який перебував у кімнаті одного із гуртожитків обласного центру, детонував запал від гранати	1
після отримання сигналу про злочин за вказаною адресою негайно виїхали патрульні поліцейські, наряд поліції охорони, слідчо-оперативна група управління поліції та бригада лікарів	1
Зупинка автомобіля та виявлення зброї в ньому – 6 (5,9 %)	
автомобіль підозрюваного зупинили працівники патрульної поліції та виявили зброю	1
інспектори сектору реагування патрульної поліції зупинили автомобіль «Пежо-206», водійка якого порушила Правила дорожнього руху. За кермом знаходилась 48-річна жителька м. Коростишева. Під час огляду автомобіля правоохоронці помітили на задньому сидінні рушницю.	1

ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ПОВОДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ...

Жінка вказала, що зброя належить їй знайомому. За таких обставин на місце події було викликано слідчо-оперативну групу	
під час огляду транспортного засобу поліцейські СРПП помітили у салоні рушницю та на місце зупинки транспортного засобу поліцейські викликали слідчо-оперативну групу відділу поліції Її працівники задокументували обставини та вилучили зброю	1
патрульні поліцейські зупинили автомобіль Mercedes під керуванням 53-річного жителя Київської області. Під час поверхневої перевірки у водія правоохоронці виявили та вилучили пістолет Макарова зі знищеним ідентифікаційним номером, два магазини до нього та 30 набоїв калібру 9 мм	1
інспектори зупинили автомобіль та під час перевірки поліцейські виявили у салоні автомобіля зброю	2
Знешкодження боєприпасів – 2 (2,0 %)	
співробітники вибухотехнічного відділу поліції знешкодили зривники та запали у безпечному місці за межами населеного пункту	2
Залучення службових собак – 2 (2,0 %)	
службовий собака виявив чотири предмети	1
до санкціонованого обшуку були залучені кінологи зі службовими собаками	1
Проведення слідчих дій – 4 (3,9 %)	
слідчі дії проводилися за силової підтримки бійців поліції особливого призначення. Слідчі заходи проводилися слідчими поліції Дніпропетровщини спільно з оперативниками внутрішньої безпеки НПУ, під процесуальним керівництвом Дніпропетровська обласна прокуратура	1
досудове розслідування здійснювали слідчі СУ ГУНП в Чернівецькій області, за оперативного супроводу Управління карного розшуку	1
слідчі дії здійснюються Управлінням СБУ України в Полтавській області	1
вилучена зброя перевіряється щодо використання в скоєнні інших кримінальних правопорушень на території міста	1
Рекомендації – 1 (1,0 %)	
на період воєнного стану на території нашої держави Верховна Рада України ухвалила Закон «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України», давши право цивільному населенню використовувати вогнепальну зброю у національному спротиві ворогам. Відповідно визначено спрощений, але чіткий порядок того, кому і як вона може бути видана. Незареєстрована зброя, як і в мирний час, в нашій країні заборонена. Наполегливо просимо дотримуватися чинного законодавства. І пам'ятайте: невміле поводження зі зброєю та вибухонебезпечними предметами може призвести до біди	1

Заклики до громадян – 5 (3,9 %)	
закликаємо громадян, які знають про факти зберігання незареєстрованої зброї, боєприпасів чи інших вибухонебезпечних предметів іншими особами, повідомляти про це поліцію на лінію «102»	1
поліція Вінниччини закликає громадян неухильно дотримуватися правил особистої безпеки та у жодному разі не торкатися підозрілих предметів та у разі виявлення одразу повідомляти до поліції на спецлінію «102»	1
у разі виявлення в лісосмугах, лісах, полях чи на узбіччях доріг зброї, боєприпасів, військової техніки, інших небезпечних чи підозрілих предметів, українцям радять повідомляти у поліцію	1
у поліції закликали громадянам, які знайшли та зберігають небезпечні знахідки у себе вдома, повідомити про це до поліції для подальшої добровільної їх здачі та використання Силами оборони в боротьбі з російськими окупантами	1
Всього	102

У проаналізованих матеріалах висвітлюються дії судових, правоохоронних органів та силових структур. Так, слід зазначити, що у 100 матеріалах було зазначено про 102 різноманітні дії, що направлені на розкриття злочинів, проведення слідчих дій та звернення до громадян. Також варто відмітити, що в одному матеріалі могло бути вказано не про одну дію, а про декілька, тоді як в інших взагалі не згадано про дії відповідних органів. Найбільше серед дій правоохоронних органів було проведення обшуку та вилучення зброї та боєприпасів – 30,4 %, проведення правоохоронцями оперативної закупки та затримання під час або після продажу зброї та боєприпасів – по 7,8 % випадків, викриття каналу нелегального продажу – 6,9%, зупинка автомобіля та виявлення зброї в ньому – 5,9 %, виявлення та затримання зловмисника – 4,9 % та виявлення схованки зброї та боєприпасів – 3,9 % (див. Табл. 13).

Таблиця 14

Стан, в якому перебував правопорушник

В стані алкогольного або наркотичного сп'яніння – 5	
В стані наркотичного сп'яніння	1
В стані алкогольного сп'яніння	4
Поранення –1	
Доставлено в лікарню (в руці здетонував запал до гранати)	1

Стан правопорушників згадувався досить рідко, адже увага в таких матеріалах приділялася більше фактам дій правоохоронних органів та безпосередньо зброї і боєприпасам, що були вилучені у правопорушників. Тож, у 5,0 % матеріалів було вказано, що правопорушник був у стані алкогольного (4 %) та наркотичного (1 %) сп'яніння. У 1 % було у зловмисника було поранення від здетонованого запалу до гранати. Його доставлено в лікарню (див. Табл. 14).

Таблиця 15

Дії правопорушників

	%
Підозріле поведження – 3%	
поводився підозріло на вулиці	2
вході розмови з працівниками поліції обвинувачений зрозумів, що є викритим у незаконному носінні холодної зброї, раптово витягнув із кишені своїх штанів кастет та викинув його неподалік на землю, звідки в подальшому був вилучений у присутності понятих працівниками поліції	1
Продаж зброї та боєприпасів – 9 %	
зловмисник збув ручний протитанковий гранатомет	1
продаж зброї та боєприпасів	1
зловмисник пропонував свій товар клієнтам, яких знаходив на спеціалізованих форумах в Інтернеті	1
для продажу зброї чоловік залучив свого знайомого, який знаходив покупців та виконував роль посередника, а отримані кошти громадяни ділили в залежності від ролі, які виконували під час незаконної схеми	1
зловмисники налагодили продаж зброї та боєприпасів	1
зловмисник підшукував клієнтів, серед осіб з кримінальним минулим, після чого домовлявся з ними про ціну та здійснював поставку зброї та боєприпасів замовникам	1
тричі збував перероблені ним у вогнепальну зброю стартові пістолети та пістолетні патрони калібру 9 мм, надсилаючи їх поштою	1
місцевий мешканець намагався продати ящик гранат, піхотний вогнемет та гранатомет	1
група зловмисників займалася незаконним зберіганням, придбанням та збутом боєприпасів та вибухових пристроїв.	1
Проросійська діяльність – 2 %	
чоловік вів проросійську діяльність, здійснював антиукраїнську пропаганду та планував ймовірну диверсію	1
передавали розвідувальні дані представнику російської спецслужби та готували теракти на Дніпропетровщині	1

Вчинення крадіжок – 3 %	
викрав електроінструменти із гаражного приміщення двору	1
члени злочинного угруповання проникли до складських приміщень у Харкові, де перебував чоловік та під виглядом співробітників СБУ, погрожуючи застосуванням вогнепальної автоматичної зброї, побили чоловіка та забрали гроші, ювелірні прикраси та документ, деякі з учасників намагалися приховати наявність у них зброї, проте були затримані при спробі вивезти її	1
до фінансової установи увійшов чоловік та погрожуючи зброєю, вимагав від касирки віддати йому гроші. Однак у ситуацію втрутився відвідувач закладу. Коли порушник зрозумів, що гроші не отримає, то вистрілював чоловікові в ногу і намагався втекти	1
Перевезення зі сходу зброї та боєприпасів – 2 %	
Перевезення зі сходу на мирні території зброї та боєприпасів	2
Покупка зброї та боєприпасів – 1 %	
чоловік придбав зброю та набой під час «Гадяцького сафарі» та впродовж місяця не повернув їх	1
Необережне поводження зі зброєю – 1 %	
показував автомат товаришу і випадково натиснув на спусковий гачок, внаслідок чого здійснив кілька пострілів. Злякавшись, він без відома знайомого поклав зброю до його транспортного засобу	1
Вчинення стрілянини, вибухів – 4 %	
зривав гранати, погрожував самогубством, вчинив стрілянину	1
правопорушники з'ясовували стосунки у дворі багатоповерхівок із вогнепальною зброєю	
в руках 22-річного жителя Чернігівської області здетонував запал від гранати. Молодика госпіталізовано до лікарні з пораненням кисті	1
кинув гранату з вікна власного помешкання, в результаті вибуху було пошкоджено два автомобілі, що були припарковані у дворі, вибуховою хвилею вибило вікна у квартирах першого, другого та третього поверхів	1
чоловік звинуватив потерпілого у неякісному товарі та, не обмежившись словесними образами, кинув у його бік бойову гранату	1
Використання форменого одягу для вчинення протиправних дій – 1 %	
ДБР встановило, що учасники угруповання, один з яких іноземець, використовували формений одяг та автомобіль з розпізнавальними знаками військовослужбовців Збройних Сил України	1
Вчинення збройних нападів – 3 %	
учасники банди вчиняли збройні «нальоти» на оселі громадян та «вибивали» з них гроші та інші цінні речі. Для приховування злочинної діяльності її учасники діяли під виглядом представників правоохоронних органів України	1
троє жителів Харківської області організували розбійний напад та	1

забрали у потерпілого сумку з грошима у сумі 350 тисяч доларів США	
вилив на жінку рідину, схожу на керосин, та, схопивши її за волосся, затягнув у будинок. Далі нападник дістав з куртки обріз гладкоствольної мисливської рушниці, з якого здійснив постріл у повітря. Налякану жінку зловмисник прив'язав до стільця та почав наносити удари. Після чого нападник разом із потерпілою пішли в гараж, де був сейф. Доки він його відкривав та забирав кошти, жінці вдалось втекти. Вона побігла до сусідів, які й викликали поліцію	1
З'ясування стосунків – 1 %	
під час з'ясування стосунків вдарив свого візаві по голові, а коли той почав тікати, п'ять разів вистрілив услід з вогнепальної зброї. Нападник втік, а медики госпіталізували потерпілого, який за тиждень помер у лікарні	1
Не вказано – 71,0 %	
Всього	100

У 29 % матеріалах було висвітлено дії самих правопорушників. Найбільше згадувалося про випадки продажу зброї та боєприпасів – 9 %, вчинення стрілянини, вибухів – 4 %, вчинення збройних нападів, підозріле поведження, вчинення крадіжок – по 3 %, перевезення зі сходу зброї та боєприпасів, проросійська діяльність – 2 %, З'ясування стосунків, Покупка зброї та боєприпасів, Необережне поведження зі зброєю – по 1 % (див. Табл. 15).

Висновки до контент-аналізу

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації та введення в нашій країні воєнного стану інформація про правопорушення щодо незаконного обігу зброї та боєприпасів висвітлюється на різноманітних Інтернет-ресурсах.

Аналізуючи матеріали щодо незаконного поведження зі зброєю та боєприпасами було встановлено, що за період дії на території України правового режиму воєнного стану на просторах Інтернету було розміщено значну кількість публікацій з інформацією про незаконне поведження зі зброєю. В ході проведеного контент-аналізу найбільше було проаналізовано публікацій 2023 року – 46,% та 48 % – 2022 року (див. Табл. 1).

З проблемою правопорушень, що пов'язані з незаконним обігом зброї та боєприпасів зіткнулися не лише області, де відбувалися бойові дії, прифронтіві області, а й усі регіони нашої країни. Слід зазначити, що

проаналізувавши публікації, виявилось, що у всіх областях України висвітлюються події, пов'язані з порушенням ст. 263 КК України (особливо ч.1 ст. 263 КК України). Найбільше матеріалів виявилось в Київській – 13 %, Вінницькій – 11 %, Дніпропетровській – 9 %, Житомирській та Полтавській по – 7 %, в Сумській, Одеській, Миколаївській – по 5 % (див. Табл. 2).

Джерелом 53 % проаналізованих публікацій є безособові Інтернет-ресурси, у 37 % матеріалів вказаний автором журналіст та 10 % джерелом були офіційні державні сайти силових структур (див. Табл. 3).

На Інтернет-ресурсах інформація про вчинення правопорушень пов'язаних з незаконним обігом зброї та боєприпасів висвітлюється здебільшого у вигляді коротких повідомлень, де стисло подається суть правопорушення, особа (чи група осіб), яка вчинила злочин, стаття, що передбачає покарання за даний вид злочину та вид зброї, яку було вилучено в ході розслідування злочинів. В даному дослідженні переважна більшість матеріалів також представлена у виді інформаційного повідомлення – 90 % та 10 % матеріали з офіційних сайтів державних установ (див. Табл. 4).

Соціальний портрет злочинця, який займається незаконним обігом зброї та боєприпасів дуже чітко вимальовується з проаналізованих матеріалів. Тож, загальний образ злочинця це чоловік середнього віку від 30 до 49 років. Загалом вікова категорія злочинців, що займаються незаконним обігом зброї та боєприпасів коливається від 20 до 74 років. У 99 % це особи чоловічої статі. Найбільше правопорушників середнього віку від 30 до 49 років – 39 % (30 до 39 років – 20% та від 40 до 49 років – 19 %). 17 % злочинців старшої вікової категорії (від 50 до 59 років – 11 % та старші 60 років – 6 %). Зовсім молодих чоловіків віком від 20 до 29 років виявилось 8,0 %. У злочинних групах перебували особи віком від 20 до 48 років (див. Табл. 5).

Покарання за незаконний обіг зброї та боєприпасів, передбачено ст. 263 КК України, тому відповідно у проаналізованих матеріалах найчастіше вказувалася ст. 263 КК України – 77,0 % випадків, з яких найбільше ч. 1 ст. 263 КК України – 72%. У 6 % випадків правопорушникам загрожувала санкція ч. 1 ст. 263 КК України та ч. 1 ст. 309 КК України. Також присутні випадки розбійного нападу, що кваліфікуються за ознаками ст. 187 КК України та ч. 1 ст. 263 КК України – 4 % (див. Табл. 6).

В матеріалах, що були проаналізовані, вказана міра покарання, яка загрожує правопорушникам за вчинені злочини. Тож, найбільше (відповідно до санкцій статті 263 КК України) у 57 % матеріалах

правопорушникам загрожує позбавлення волі від 3 до 7 років, до 7 років позбавлення волі зазначено у 26 % публікацій (див. Табл. 7).

Найчастіше причиною незаконного поводження зі зброєю та боєприпасами було зберігання – 45 %, продаж – 28 %, перевезення – 8 % та вчинення кримінального правопорушення з метою вчинення інших актів деліктної поведінки та залякування третіх осіб – 6 % та 2 % відповідно (див. Табл. 8).

Зброю та боєприпаси було вилучено переважно у власному помешканні правопорушників – 34 %, на місці скоєння злочину – 17 % випадків та в автомобілі – 10 %, на місці скоєння злочину та потім вдома у правопорушника (під час санкціонованих обшуків) – 6 % (див. Табл. 9).

Шляхи потрапляння зброї та боєприпасів до правопорушників вказані лише у 47 % публікацій. У 9 % випадків зловмисник придбав зброю та боєприпаси, в 5 % це трофейна зброя та боєприпаси, інші випадки зазначені, коли зброя належить працівникам правоохоронних органів та силових структур – 3 %. Встановлюється походження зброї та боєприпасів – 11 %, а в 3 % правопорушник відмовився пояснювати походження зброї (див. Табл. 10).

Зі всієї вилученої зброї, боєприпасів та інших речей виявилось 900 одиниць саме зброї (з якої 47,1 % це гранати, 44 % – автомати, рушниці, гвинтівки, кулемети, обрізи, 6,2 % – запали до гранат та 2,7 % гранатомети), боєприпасів вилучено близько 97 тис. одиниць (з яких майже всі (99,8 %) це патрони, набої до різних видів озброєння, а зовсім невелика кількість магазинів до зброї, артилерійських снарядів та піротехнічних засобів таких як димові шашки, вибухівка, тротилові та сигнальні шашки). Отже, серед вилучених у злочинців речей найбільше виявилось боєприпасів: набоїв, патронів – 98,9 % (майже 98 тис. одиниць), різноманітної зброї: автомати, рушниці, гвинтівки, кулемети, обрізи – 0,9 % (900 одиниць), різноманітні пристрої: акумулятивні реактивні снаряди різного типу, постріли до гранатометів, глушники до автоматів, тощо – 0,1 % (99 одиниць), 1,0 % – міни – 54 одиниці, холодна зброя – 15 одиниць, військовий транспорт – 13 одиниць, 4 одиниць авто та 2 одиниці ЗРК. Окрім вказаних речей були вилучені також наркотичні речовини, порох (біля 10 кг), гроші, отримані за продаж зброї, амуніція з символікою правоохоронних органів, тощо (див. Табл. 11).

Намагаючись продати зброю та боєприпаси, зловмисники хотіли збагатитися від продажу близько на 830 тисяч гривень та на 53150 доларів США (див. Табл. 12).

У проаналізованих матеріалах висвітлюються дії судових, правоохоронних органів та силових структур. Так, слід зазначити, що у

100 матеріалах було зазначено про 102 різноманітні дії, що направлені на розкриття злочинів, проведення слідчих дій та звернення до громадян. Також варто відмітити, що в одному матеріалі могло бути вказано не про одну дію, а про декілька, тоді як в інших взагалі не згадано про дії відповідних органів. Найбільше серед дій правоохоронних органів було проведення обшуку та вилучення зброї та боєприпасів – 30,4 %, проведення правоохоронцями оперативної закупки та затримання під час або після продажу зброї та боєприпасів – по 7,8 % випадків, викриття каналу нелегального продажу – 6,9 %, зупинка автомобіля та виявлення зброї в ньому – 5,9 %, виявлення та затримання зловмисника – 4,9 % та виявлення схованки зброї та боєприпасів – 3,9 % (див. Табл. 13).

Стан правопорушників згадувався досить рідко, адже увага в таких матеріалах приділялася більше фактам дій правоохоронних органів та безпосередньо зброї і боєприпасам, що були вилучені у правопорушників. Тож, лише у 5 % матеріалів було вказано, що правопорушник був у стані алкогольного (4 %) та наркотичного (1 %) сп'яніння. У 1% було у зловмисника було поранення від здетонованого запалу до гранати. Його доставлено в лікарню. Також, можливо зробити висновок, що зловмисники, порушуючи відповідний закон, займаючись збутом, перевезенням, зберіганням зброї або ж використовуючи її для здійснення залякувань, вбивств досить усвідомлено, тверезо діють та розуміють всі наслідки своїх діянь (див. Табл. 14).

У 29 % матеріалах було висвітлено дії самих правопорушників. Найбільше згадувалося про випадки продажу зброї та боєприпасів – 9 %, вчинення стрілянини, вибухів – 4%, вчинення збройних нападів, підозріле поведження, вчинення крадіжок – по 3 %, перевезення зі сходу зброї та боєприпасів, проросійська діяльність – 2 %, з'ясування стосунків, покупка зброї та боєприпасів, необережне поведження зі зброєю – по 1 % (див. Табл. 15).

Таким чином, в період воєнного стану, актуалізувалася проблема незаконного обігу зброї та боєприпасів. Звичайно, збільшення кількості зброї в самій державі, бойові дії на території країни викликають спокусу у незаконослухняних громадян та можливість скористатися зброєю для власних потреб (збагачення через збут зброї, здійснення тяжких злочинів, тощо). Правоохоронні органи проводять всі необхідні дії для запобігання злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї та боєприпасів: викриття каналу нелегального продажу, проведення санкціонованих обшуків та вилучення зброї та боєприпасів, проведення оперативної закупки та затримання під час або після продажу зброї та боєприпасів, тощо.

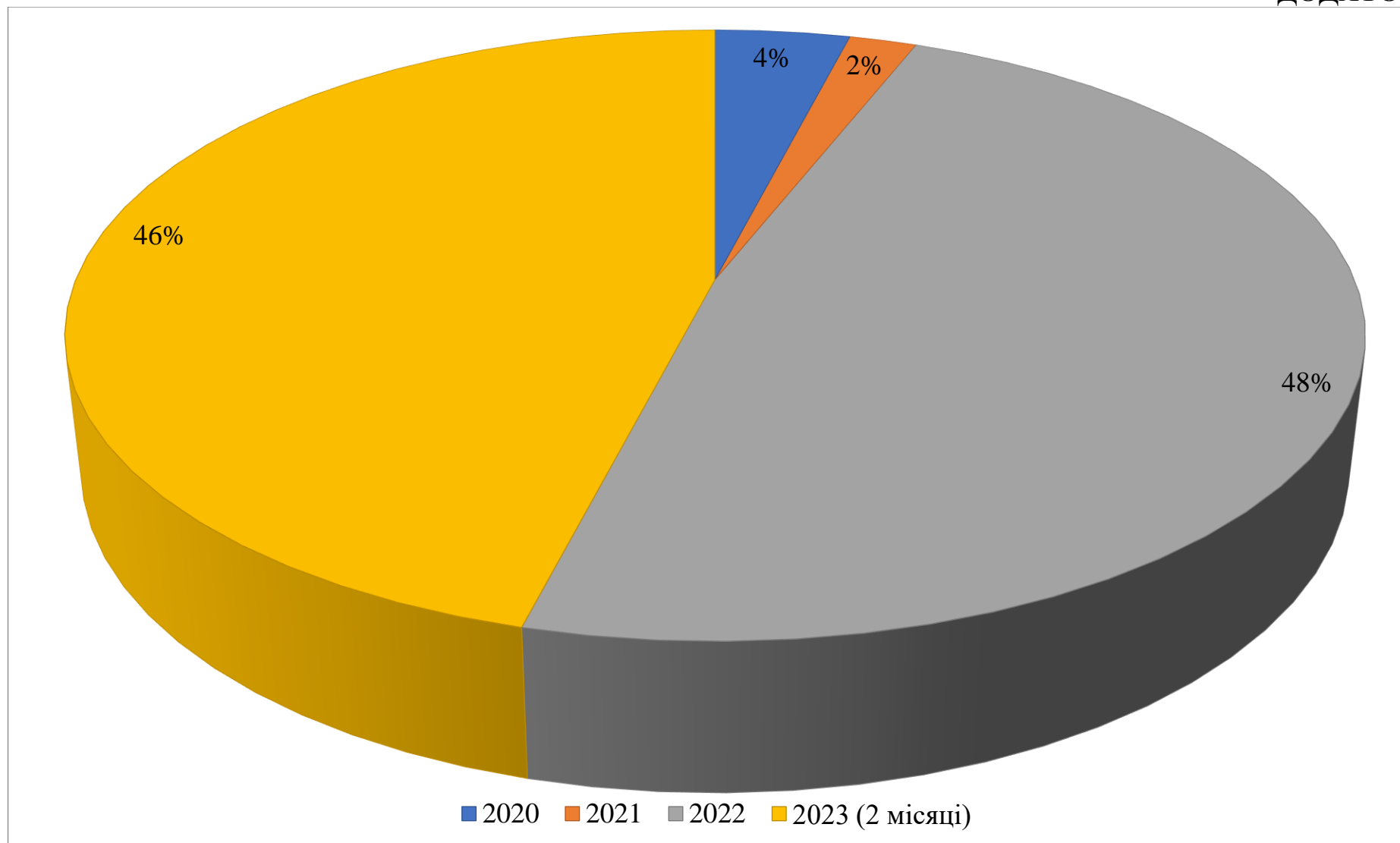


Рис. 1. Рік публікації, %

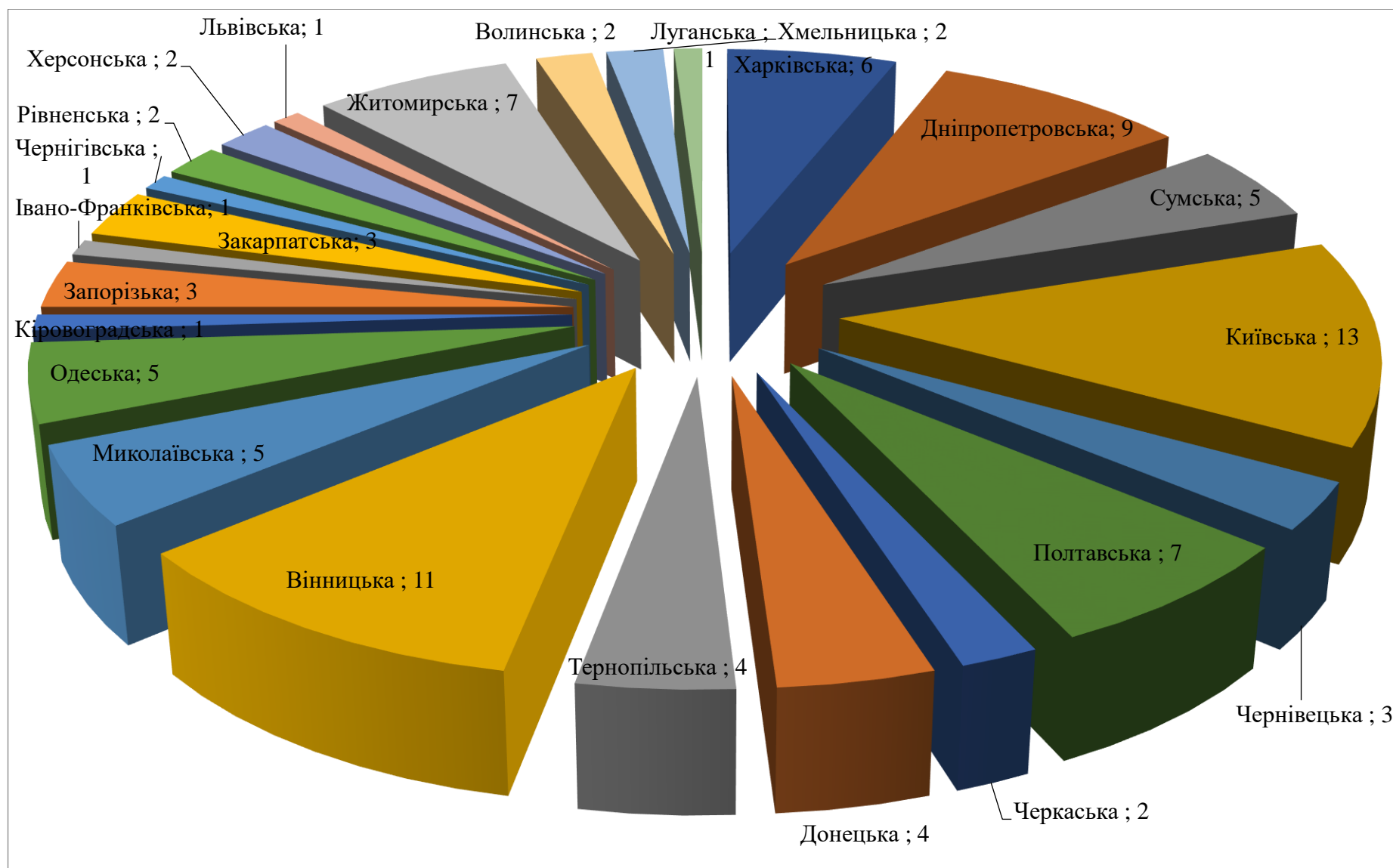


Рис. 2. Географічні характеристики контенту, %

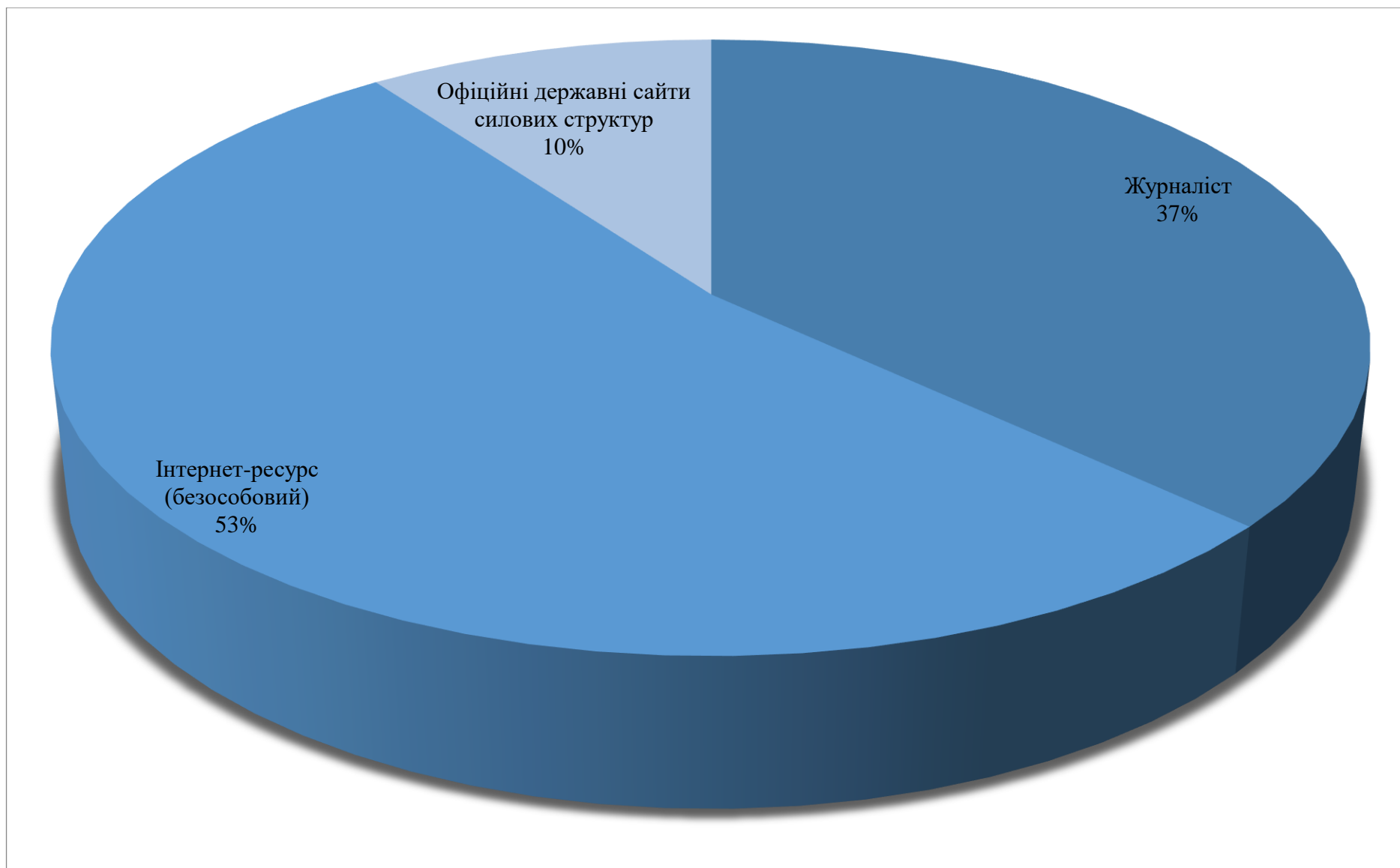


Рис. 3. Авторство (джерело походження публікацій), %

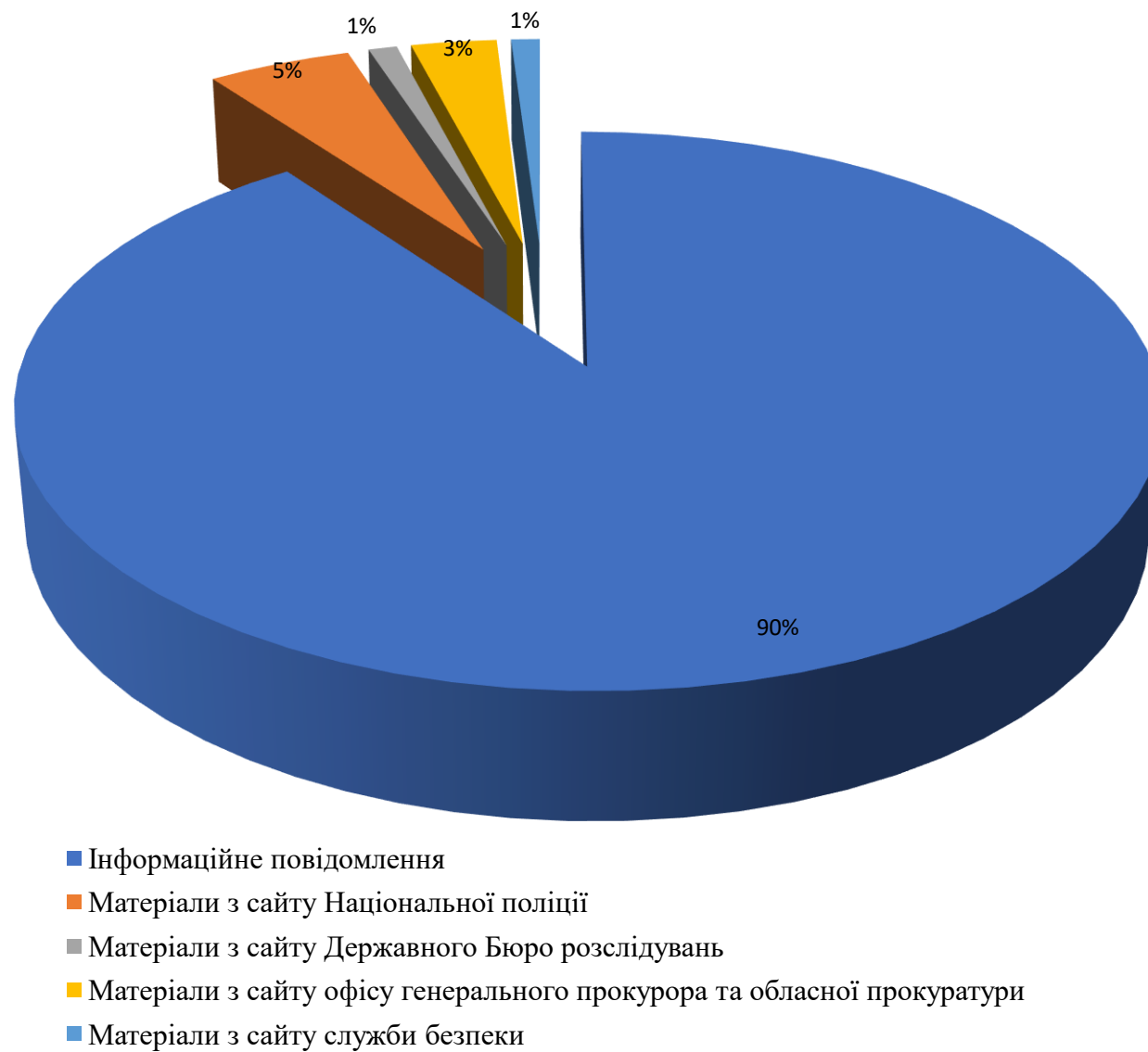


Рис. 4. Жанр публікацій, %

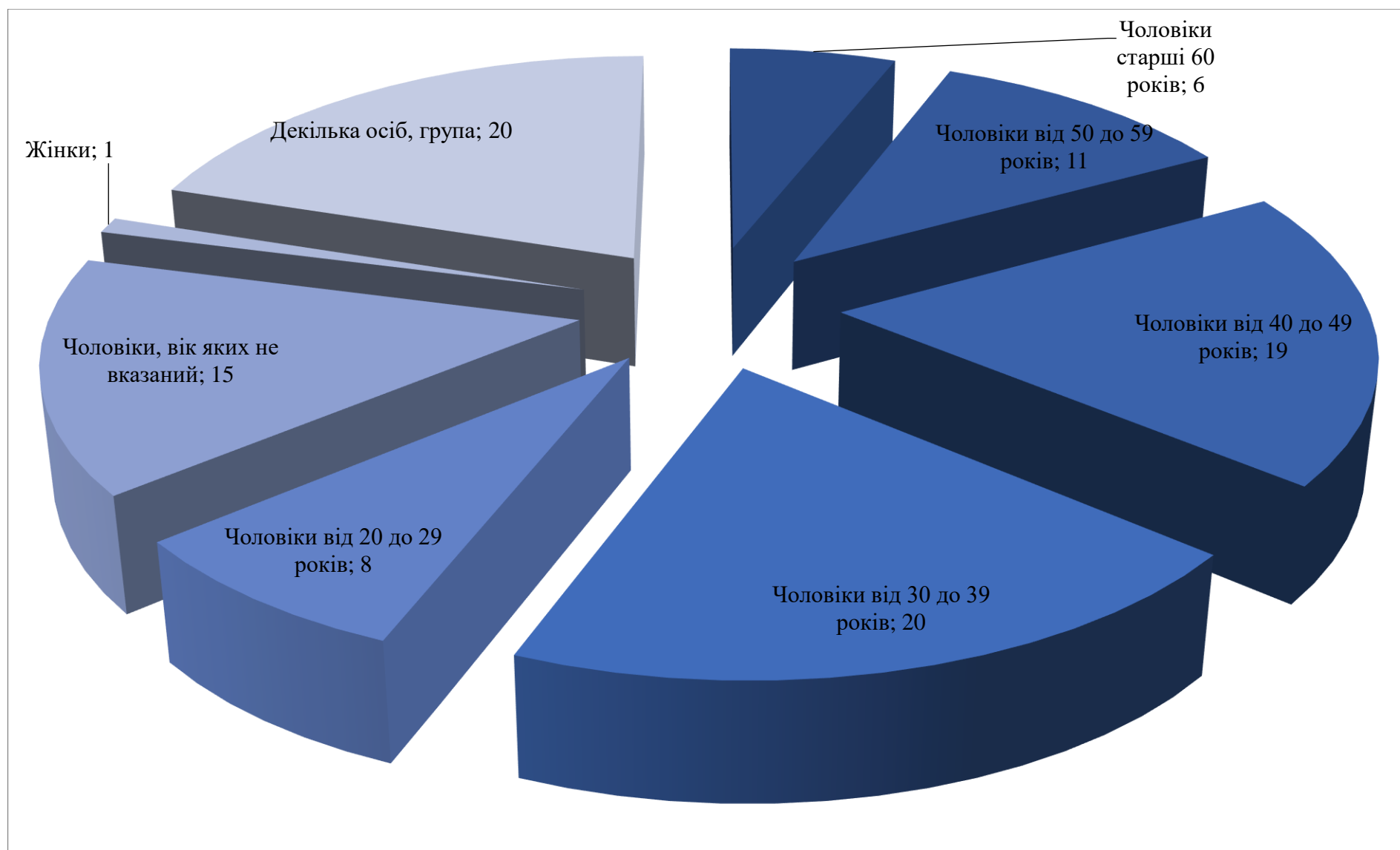


Рис. 5. Особа злочинця (вік та стать), %

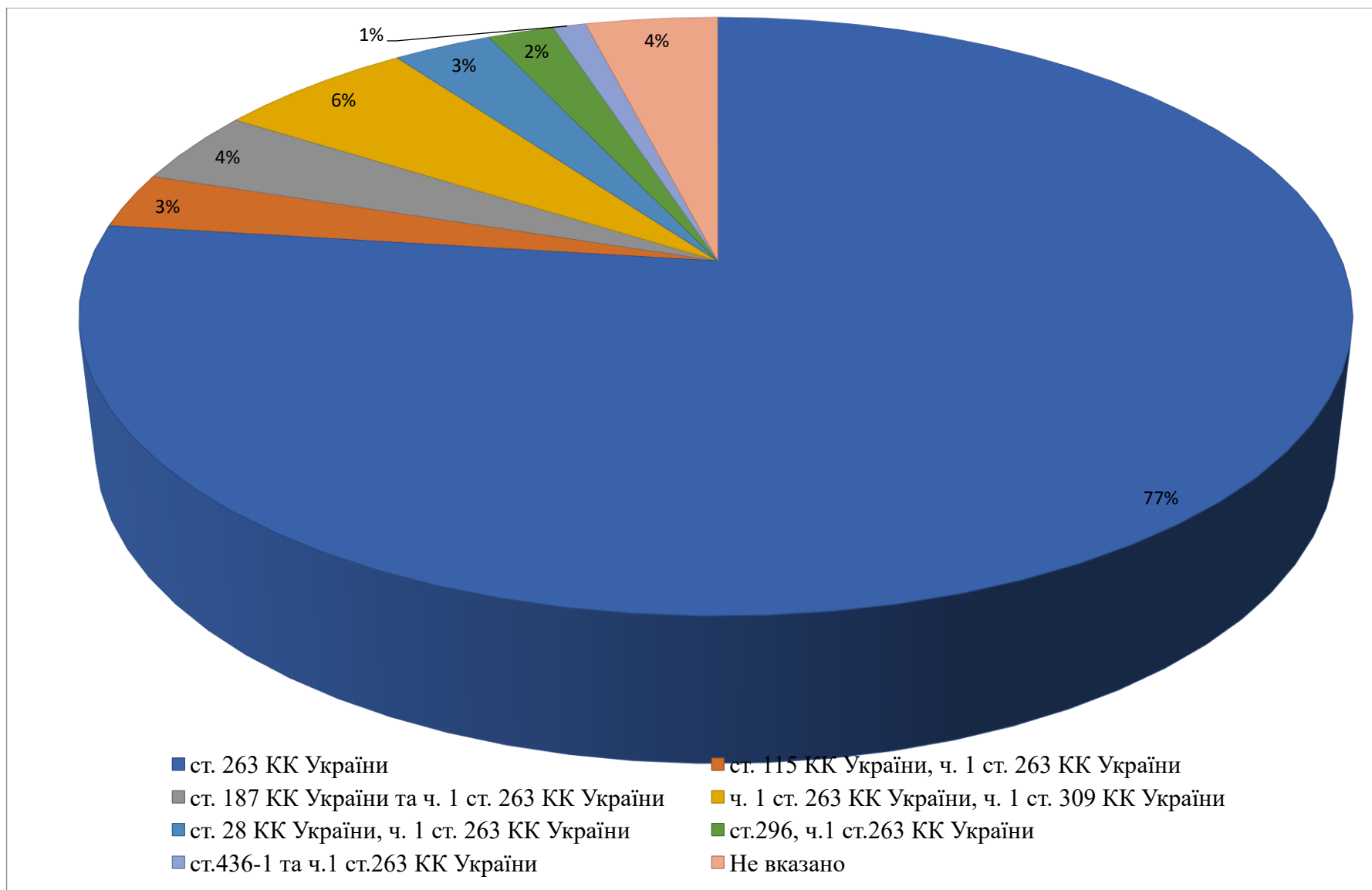


Рис. 6. Статті Кримінального кодексу України, %

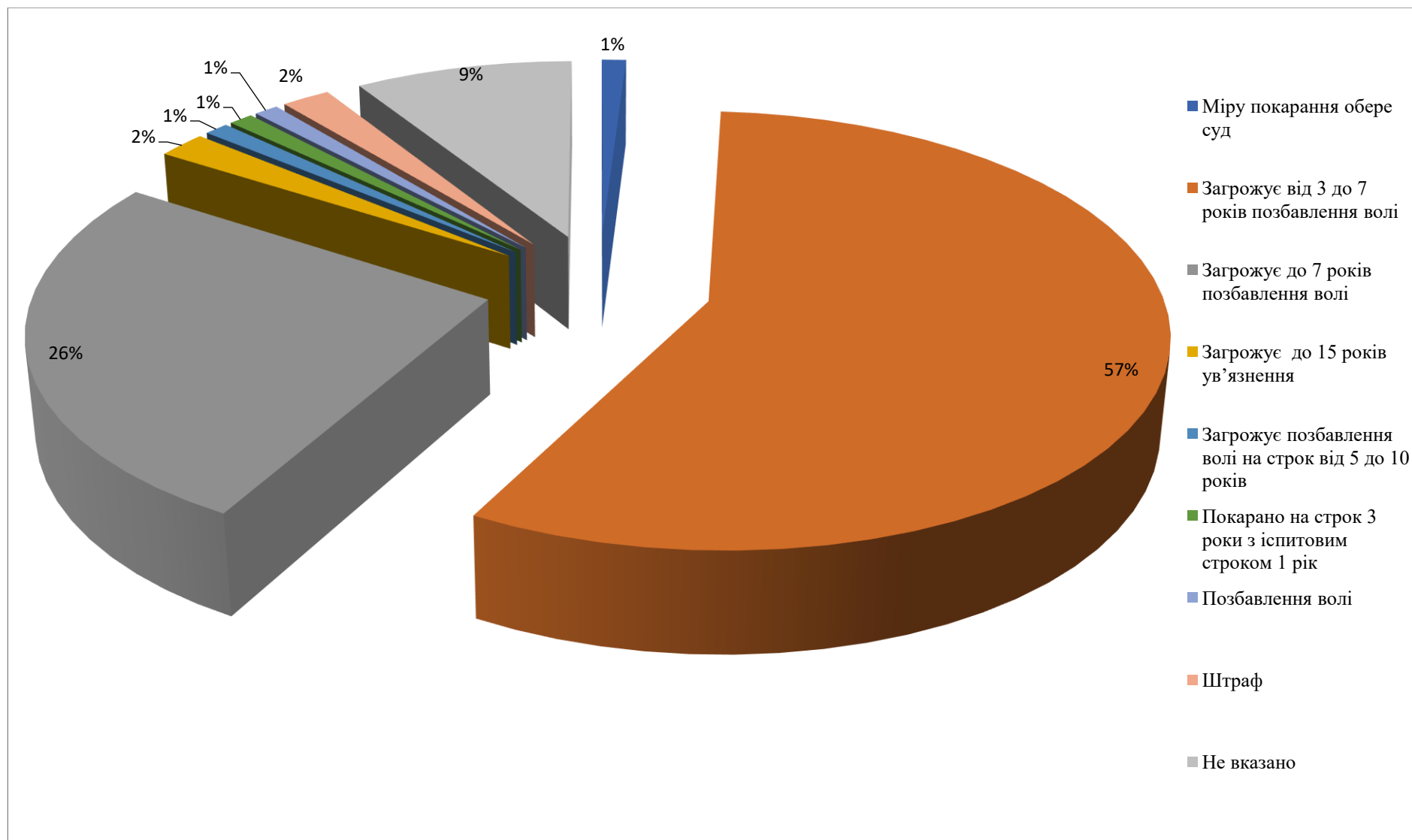


Рис. 7. Міра покарання, яка загрожує правопорушникам за вчинені злочини, %

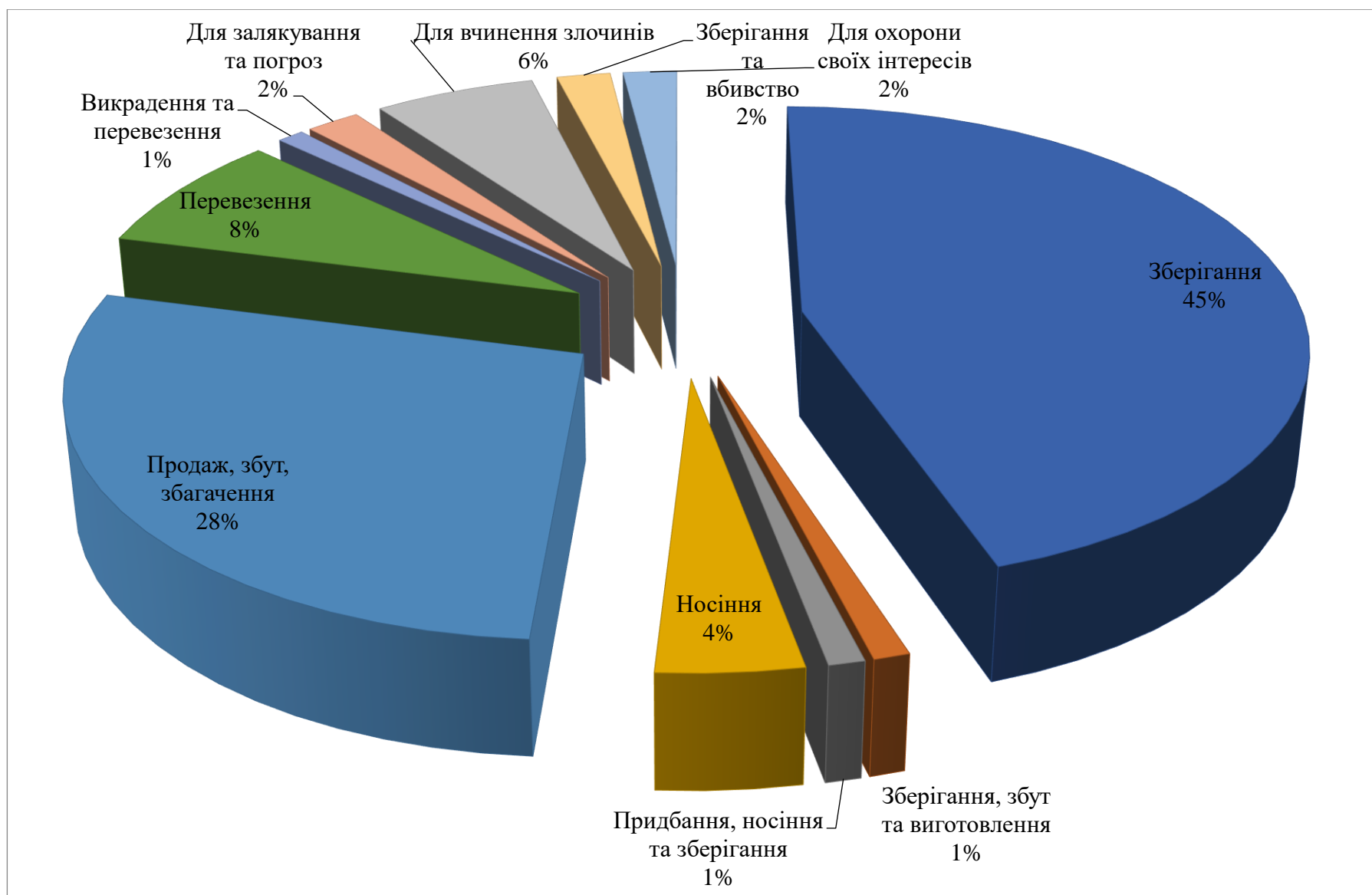


Рис. 8. Причини незаконного поводження зі зброєю та боєприпасами, %

ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ПОВЕДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ ...

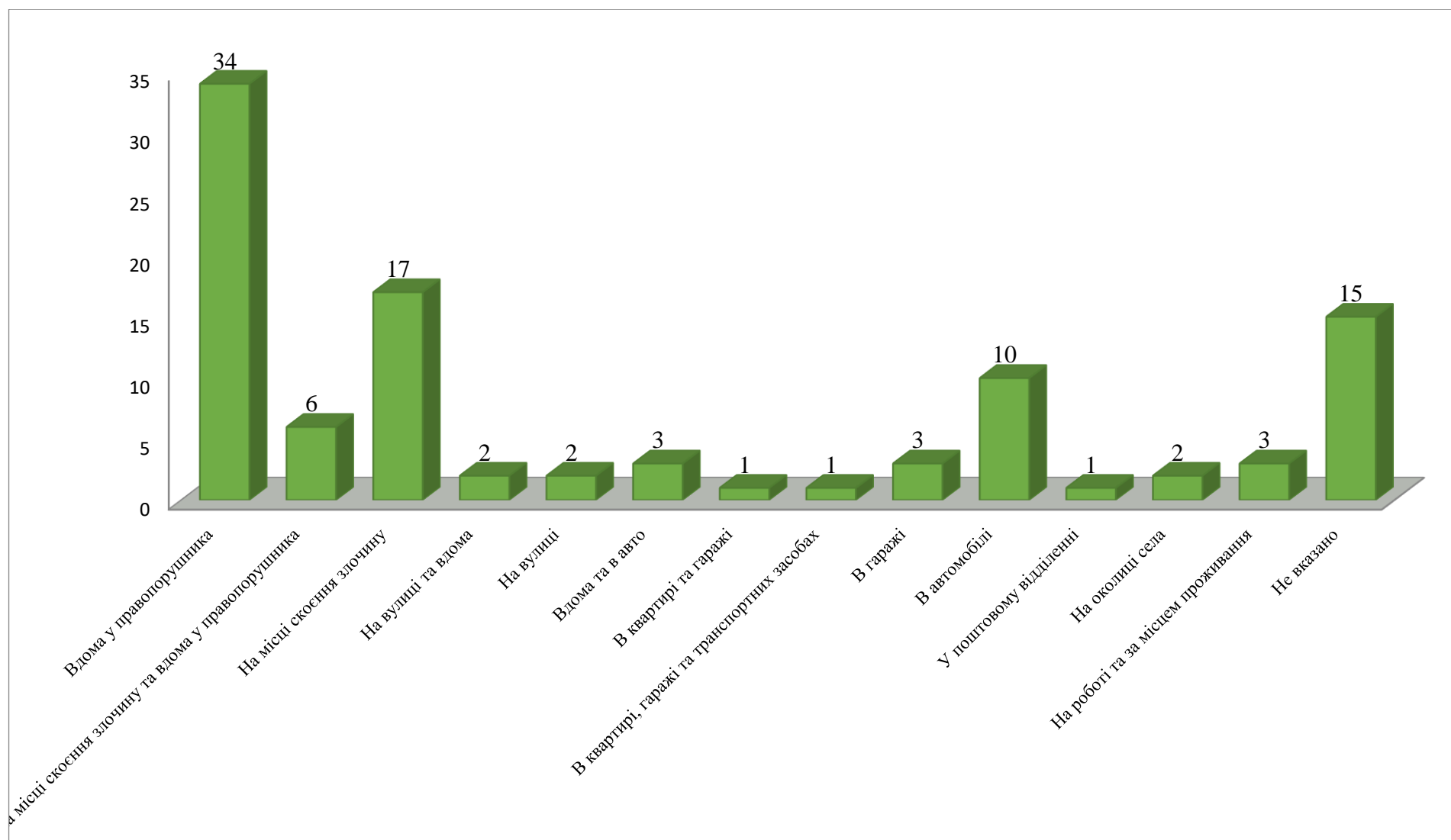


Рис. 9. Місце вилучення зброї та боєприпасів, %

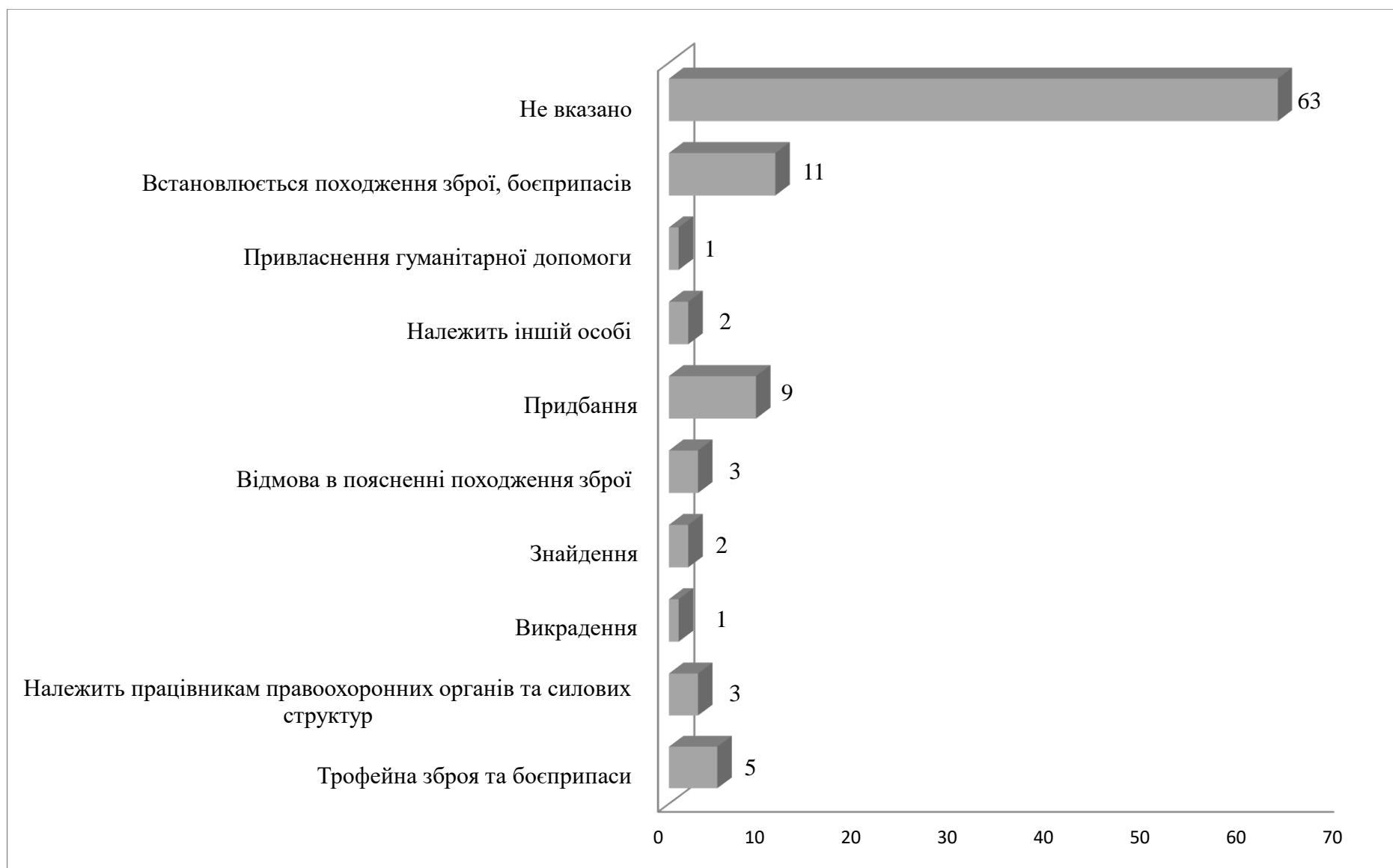


Рис. 10. Шляхи потрапляння зброї та боєприпасів до правопорушників, %

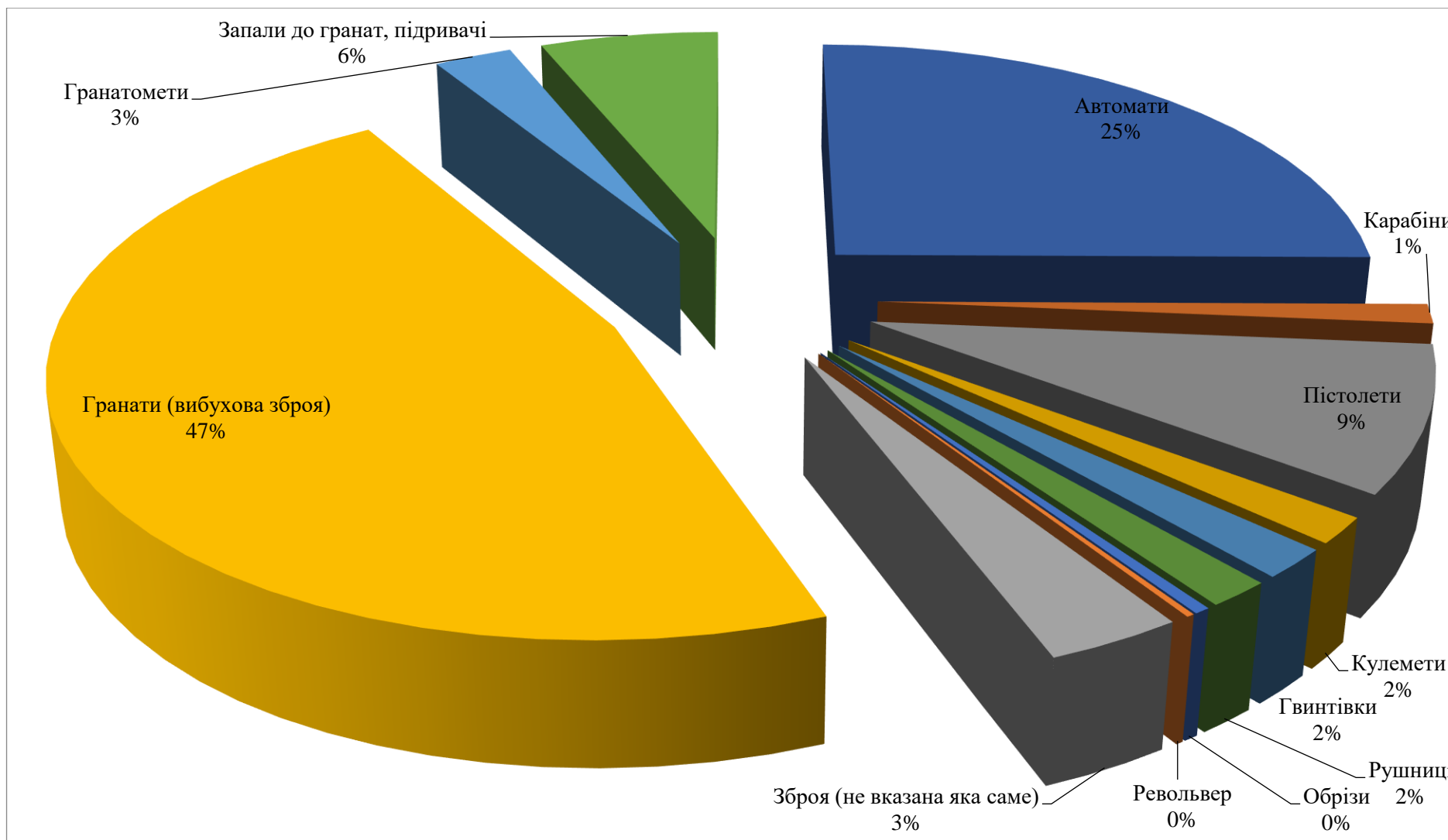


Рис. 11. Вилучена зброя, %

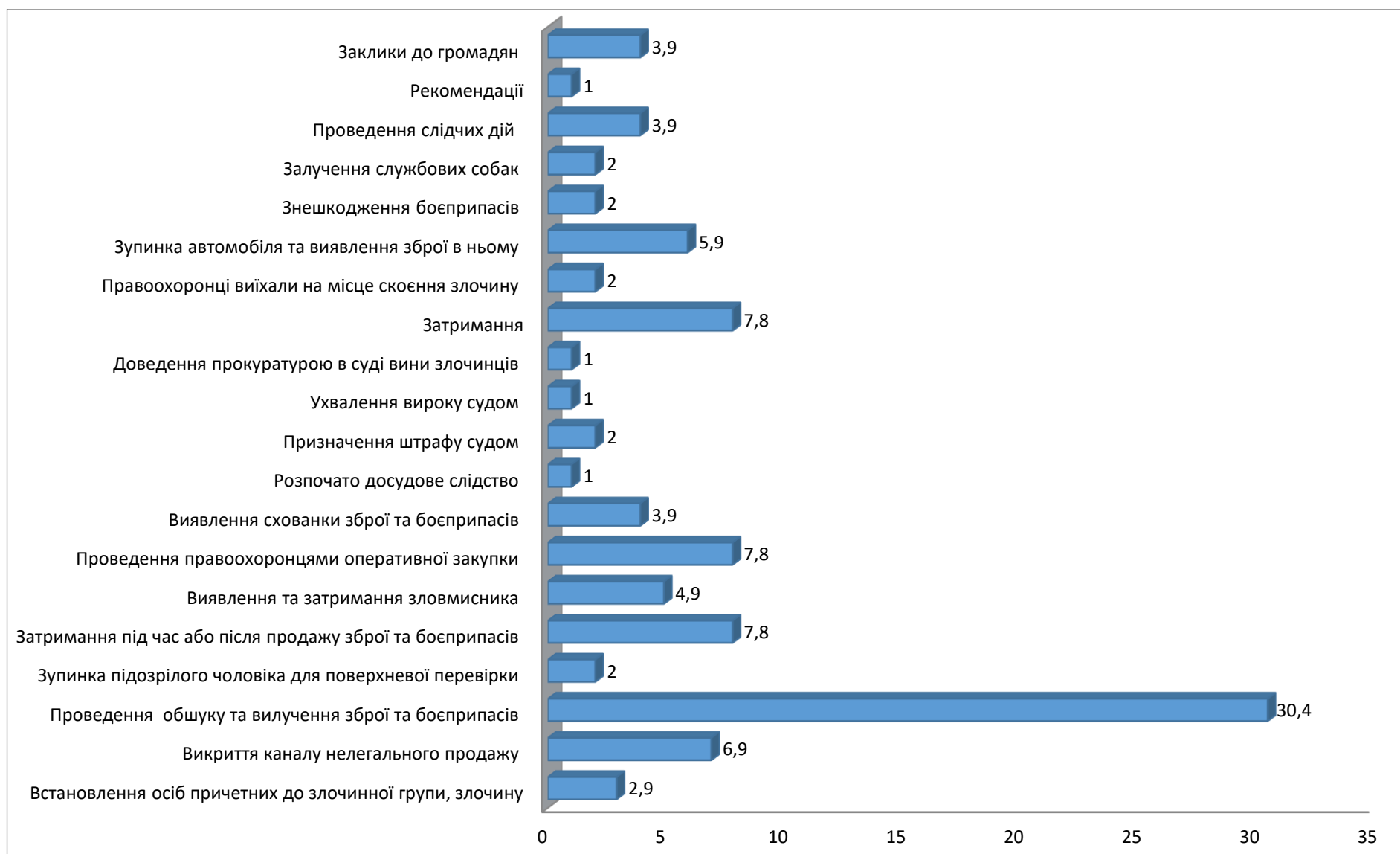


Рис. 12. Дії судових, правоохоронних органів та силових структур

Бібліографічні посилання

1. Автомати, пістолети, гранати: у Києві затримали торговців зброєю. URL : <https://konkurent.ua/publication/96197/avtomati-pistoleti-granati-u-kievi-zatrimali-torgovtsiv-zbroeu-video/>.
2. Андрус К. Гранатомет, гранати, патрони: в Апостоловому затримано чоловіка за збут зброї та боєприпасів. URL : <https://nikopol.nikopolnews.net/nikopol/v-apostolovomu-zatrymano/>.
3. Андрус К. На Дніпропетровщині депутат під виглядом гуманітарної допомоги отримав зброю. URL : <https://nikopol.nikopolnews.net/nikopol/na-dnipropetrovshhini-deputat-pid-viglyadom-gumanitarnoi-dopomogi-otrimav-zbroju-video/>.
4. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Система протидії злочинності: поняття та сутність. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 2 (10). С. 168-177.
5. Бердичівський суд дав умовний термін тероборонівцю, в якого поліція знайшла АКС, дві гвинтівки та майже три тисячі набоїв. URL : <https://subota.online/berdychivskiy-sud-dav-umovnyj-termin-teroboronivtsiu-v-iaakoho-politsiia-znajshla-aks-dvi-hvyntivky-ta-majzhe-try-tysiachi-naboiv/>.
6. Березняк В. С., Грицай Ю. В., Плачков О. В., Юхимчук О. В. Профілактика насильства серед дітей та учнівської молоді: методичні рекомендації. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 26 с.
7. Березняк В. С., Шаблистий В. В., Каторкін Р. А. Кримінологічні аспекти деліктної поведінки дітей в Україні / Juvenile policy as a component of supporting Ukraine's national security and defense (dedicated to the 53rd anniversary of the UN General Assembly adoption of the Declaration of the Rights of the Child and the 56th anniversary of the establishment of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs) : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. Р. 79-102. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/287/7882/16460-1>.
8. Богатирьов І. Г., Топчій В. В. Кримінологія : підручник. Київ : ВД Дакор, 2018. 352 с.
9. Боденчук Б. На Тернопільщині в чоловіка виявили вогнепальну зброю та боєприпаси. URL : <https://suspilne.media/357498-na-ternopilsini-v-colovika-viavili-vognepalnu-zbrou-ta-boepripasi/>.
10. Боровець Л. Поліція Хмельниччини затримала чоловіка за незаконне зберігання зброї. URL : <https://suspilne.media/220660-policia-hmelniccini-zatrimala-colovika-za-nezakonne-zberiganna-zbroi/>.
11. В Агрономічному у чоловіка виявили гранати та наркотики. URL : <https://news.vn.ua/v-ahronomichnomu-u-cholovika-vyiavyly-hranaty-ta-narkotyky/>.
12. Величенко Л. О. Детермінанти виникнення незаконного поведіння

зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Юридична психологія*. 2022. № 1 (30). С. 80-93.

13. Величко Т. На Житомирщині поліцейські вилучили у водія ВАЗівки незареєстровану рушницю. URL : <https://www.0412.ua/news/3524478/na-zitomirsinipolicejski-vilucili-u-vodia-vazivki-nezareestrovanu-rusnicu>.

14. Вознюк А. А. Концептуальні засади запобігання суспільно небезпечним діянням. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 2 (99). С. 156-164.

15. Ворона К. У Конотопі на Сумщині поліція викрила чоловіка, який зберігав боєприпаси та наркотики. URL : <https://suspilne.media/375791-u-konotopi-na-sumsini-policia-vikrila-colovika-akij-zberigav-boepripasi-ta-narkotiki/>.

16. Галух О. У Києві спіймали вбивцю з двома автоматами та гранатою. URL : <https://vechirniy.kyiv.ua/news/77780/>.

17. ДБР у Запоріжжі заблокувало канал продажу зброї, організований рятувальником. URL : <https://dbr.gov.ua/news/dbr-u-zaporizhzhizablokuvalokanal-prodazhu-zbroi-organizovanij-ryatuvalnikom>.

18. Дві гранати, двісті патронів, дві РПГ та димова шашка: у жителя Тернопільського району виявили цілий арсенал зброї. URL : <https://www.gazeta1.com/statti/dvi-granaty-dvisti-patroniv-dvi-rpg-ta-dymova-shashka-u-zhytelya-ternopilskogo-rajonu-vyyavyly-tsilyj-arsenal-zbroyi/>.

19. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2018 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=205797.

20. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2019 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=208205.

21. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2020 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=210855.

22. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2021 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=215627.

23. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2022 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL : https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=225262.

24. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-лютий 2023 року // Офіс Генерального прокурора: офіційний веб-сайт. URL :

https://old.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=227715.

25. Житель Вільнянська на Запоріжжі сховав боєкомплект на території своєї СТО. URL : <https://suspilne.media/268187-zitel-vilnanska-na-zaporizzi-shovav-boekomplekt-na-teritorii-svoei-sto/>.

26. Житель Кам'янського зберігав удома боєприпаси. URL : <https://nashreporter.com/index.php/uk/node/44549>.

27. Закарпатець, підозрюваний у незаконному збуті зброї, взятий під варту. URL : <https://zakarpattya24.com/zakarpatets-pidozryuvanyj-u-nezakonnomu-zbuti-zbroyi-vzyatyj-pid-vartu/>.

28. Каторкін Р. А. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу: монографія; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Шаблистого. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2022. 268 с.

29. Каторкін Р. А. Правова природа та історія розвитку закону про кримінальну відповідальність в Україні. Актуальні проблеми розкриття та розслідування злочинів у сучасних умовах: міжнар. наук.-практ. конф., 5 листоп. 2010 р./ гол. оргкомітету С. М. Алфьоров. Запоріжжя: Юрид. ін-т ДДУВС. С. 202-206.

30. Кізіменко Є. В. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами: кримінологічна характеристика та запобігання (ст. 263 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2019. 20 с.

31. Кізіменко Є. В. Спеціально-кримінологічне запобігання незаконному обігу зброї в Україні. 2019. С. 94-96. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/43.pdf.

32. Коблик Т. У Тернополі чоловік продав гранату за 1000 гривень. URL : https://teren.in.ua/news/u-ternopoli-cholovik-prodav-granatu-za-1000-griven_394311.html.

33. Ковальова А. На Миколаївщині затримали чоловіка, який торгував трофейною зброєю URL : <https://www.stopcor.org/ukr/section-suspilstvo/news-na-mikolaivschini-zatrimali-cholovika-yakij-torguvav-trofejnoyu-zbroeyu-18-11-2022.html>.

34. Ковальова А. Незаконно зберігав арсенал зброї та боєприпасів і встиг на цьому підзаробити: поліція Харкова викрила порушника. URL : <https://www.stopcor.org/ukr/section-suspilstvo/news-nezakonno-zberigav-arsenal-zbroi-ta-boepripasiv-i-vstig-na-tsomu-pidzarobiti-politsiya-harkova-vikrila-zlochintsya-16-01-2023.html>.

35. Козова Л. Двоє військових продали поліцейським арсенал зброї на тисячі доларів, їх затримали (фото). URL : <https://www.unian.ua/weapons/torgivlya-zbroeyu-dvoye-viyskovih-nezakonno-prodavali-zbroyu-foto-novini-odesi-11248418.html>.

36. Козова Л. Правоохоронці затримали жителя Миколаївщини, який

збував трофейну зброю. URL : <https://www.unian.ua/incidents/pravoohoronci-zatrimali-zhitelya-mikolajivshchini-yakiy-zbuvav-trofeynu-zbroyu-12049281.html>.

37. Коломієць В. На Одещині викрили схему нелегального продажу зброї та боєприпасів. URL: <https://hromadske.ua/posts/na-odeshini-vikrili-shemu-nelegalnogo-prodazhu-zbroyi-ta-boepripasiv>.

38. Кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї: монографія / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; за заг. ред. к.ю.н., доцента С. А. Шалгунової; Ю. М. Береза, М. М. Єфімов, В. П. Кононець та ін. Дніпро, 2016 : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2020. 364 с.

39. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

40. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

41. Кримінологія : підручник [Текст] / О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с.

42. Лехова М. Зброя, гранати та набої: у чотирьох водіїв вилучили боєприпаси. URL : <https://vn.20minut.ua/Kryminal/zbroya-granati-ta-naboyi-u-chotiroh-vodiyiv-viluchili-boepripasi-11761711.html>.

43. Мазур А. Штраф у 50 тисяч гривень за незаконне володіння зброєю. URL : <https://www.telegraf.in.ua/accidents/10109185-shtraf-u-50-tisjach-griven-za-nezakonne-volodinnja-zbroyeju.html>.

44. Мурадова А. Продавали зброю та боєприпаси: в Одесі судитимуть членів організованої злочинної групи. URL : <https://odesa.novyny.live/prodavali-zbroiu-ta-boiepripasi-v-odesi-suditimut-chleniv-organizovanoyi-zlochinnoyi-grupi-76110.html>.

45. На Вінниччині поліція виявила два факти незаконного зберігання зброї, гранат та набоїв. URL : <https://www.vinnitsa.info/news/na-vinnychchyni-politsiya-vuyavyla-dva-fakty-nezakonnoho-zberihannya-zbroyi-hranat-ta-naboyiv.html#:~:text=Під%20час%20перевірки%2039-річного,відділ%20комунікації%20поліції%20Вінницької%20області>.

46. На Вінниччині поліція виявила два факти незаконного зберігання зброї, гранат та набоїв. URL : <https://www.vinnitsa.info/news/na-vinnychchyni-politsiya-vuyavyla-dva-fakty-nezakonnoho-zberihannya-zbroyi-hranat-ta-naboyiv.html>.

47. На Донеччині ДБР викрило псевдо військових, які торгували зброєю та наркотиками. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3533835-na-doneccini-dbr-vikrilo-psevdovijskovih-aki-torguvali-zbroeu-ta-narkotikami.html>.

48. На Житомирщині поліцейські вилучили зброю та боєприпаси з приватного будинку. URL : <https://suspiilne.media/228205-na-zitomirsini-policejski-vilucili-zbrou-ta-boepripasi-z-privatnogo-budinku/>.

49. На Закарпатті затримали чоловіка, що намагався налагодити схему торгівлі нелегальною зброєю. URL : <https://zakarpattya.net.ua/News/225538-Na-Zakarpatti-zatrymaly-cholovika-shcho-namahavsia-nalahodyty-skhemu-torhivli-nelehalnoiu-zbroieiu-ФОТО#:~:text=3%20міся%20події%20слідчі%20вилучили,помістили%20до%20ізолятора%20тимчасового%20тримання.>

50. На Львівщині спіймали прихильника «руського міра» зі зброєю, який готував ймовірну диверсію: фото. URL : <https://tsn.ua/ukrayina/na-lvivschini-spiymali-prihilnika-russkogo-mira-zi-zbroyeju-yakiy-gotuvav-ymovirnu-diversiyu-foto-2098822.html>.

51. На Миколаївщині знешкодили групу місцевих мешканців, які намагалися продати зброю і боєприпаси.. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/na-mikolayivshhini-zneskodili-grupu-miscevix-meskanciv-yaki-namagalisyua-prodati-zbroyu-i-bojepripasi.>

52. На Охтирщині правоохоронці викрили чоловіка у незаконному зберіганні зброї та боєприпасів. URL : <https://sumy.today/news/crime/33296-na-okhtyrshchyni-pravookhorontsi-vykryly-cholovika-u-nezakonnomu-zberihanni-zbroi-ta-boieprypasiv.html>.

53. На Охтирщині у чоловіка знайшли автомат з трьома магазинами та набої. URL : <http://www.shans.com.ua/?m=inews&nid=68324>.

54. На Рівненщині поліцейські вилучили 10 кілограмів бурштину, набої, вогнепальну та холодну зброю. URL : <https://rivne1.tv/news/142496-na-rivnenshchini-politseyski-viluchili-10-kilohramiv-burshtinu-naboi-vohnepalnu-ta-kholodnu-zbroyu-foto.>

55. На Сумщині до 9 років позбавлення волі засуджено двох чоловіків за розбійний напад. URL : https://sumy.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=327212.

56. На Сумщині чоловіка викрили у незаконному зберіганні зброї. URL : <https://sumypost.com/sumynews/kriminal/na-sumshhyni-cholovika-vykryly-u-nezakonnomu-zberiganni-zbroyi-2/>.

57. На Херсонщині поліцейські виявили у чоловіка арсенал зброї. URL : <https://www.npu.gov.ua/news/na-khersonshchini-politseyski-viyavili-u-cholovika-arsenal-zbroi.>

58. На Черкащині поліцейські виявили у чоловіка арсенал зброї. URL : <https://zmi.ck.ua/oblast/na-cherkaschin-poltseysk-viyavili-u-cholovka-arsenal-zbro.html>.

59. Недогорська А. У мешканця Кременчука вилучили наркотики, зброю та боєприпаси. URL : <https://poltava.to/news/69170/>.

60. Незаконне поводження зі зброєю та боєприпасами – на Буковині судитимуть жителя Київщини. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/nezakonne-povodzennya-zi-zbrojeju-ta-bojepripasami-na-bukovini-suditimut->

zitelya-kiyivshhini.

61. Незаконно зберігав зброю, боєприпаси та вибухівку. URL : <https://pervomaisk.city/2023/01/19/nezakonno-zberihav-zbroiu-boieprypasy-ta-vybukhivku/>.

62. Несчетна С. У Києві чоловік збував вогнепальну зброю по 1500 доларів за одиницю: подробиці від прокуратури (фото). URL : <https://kyiv.tsn.ua/u-kiyevi-cholovik-zbuvav-vognepalnu-zbroyu-po-1500-dolariv-za-odinicyu-podrobici-vid-prokuraturi-foto-2257453.html>.

63. Один загиблій та п'ятеро поранених – затримано мешканця Донеччини, який кинув гранату біля магазину. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/odin-zagiblii-ta-pyatero-poranenix-zatrimano-meshkancya-krasnogorivki-yakii-kinuv-granatu-bilya-magazinu>.

64. Особливості запобігання кримінальним правопорушенням у період пандемії : метод. рек. / кол. авт.: О. С. Юнін, С. І. Шевченко, В. В. Шаблистий та ін. Дніпро : ДДУВС, 2022. 96 с.

65. Павленко С. На Полтавщині львів'янина підозрюють у збуті вогнепальної зброї місцевому мешканцю. URL : <https://kg.ua/news/napoltavshchini-lvivyanina-pidozruyut-u-zbuti-vognepalnoyi-zbroyi-miscevomu-meshkancyu>.

66. Павлова А. Пограбування на Солом'янці – зловмисник підстрелив людину. URL : <https://vesti.ua/uk/strana-uk/pograbuvannya-na-solom-yantsi-zlovmisnik-pidstreliv-lyudinu>.

67. Перевозила рушницю, яка вважалася втраченою після смерті її 26-річного власника: жительці Житомирської області загрожує ув'язнення. URL : https://www.zhitomir.info/news_211153.html.

68. Переселенця, у якого знайшли кастет, оштрафували на 17 тисяч гривень. URL : <https://galychyna.if.ua/2023/01/09/pereselentsya-u-yakogo-znayshli-kastet-oshtrafuvali-na-17-tisyach-griven/>.

69. Перун В. На Донеччині викрили схему збуту вогнепальної зброї, яку налагодили співробітники патрульної поліції. URL : https://lb.ua/society/2022/11/16/536083_donechchini_vikrili_shemu_zbutu.html.

70. Перун В. У Дніпрі затримали чоловіка, що перевозив зброю і боєприпаси. URL : https://lb.ua/society/2022/03/28/511333_dnipri_zatrimali_cholovika_shcho.html.

71. Під час обшуків у мешканця Верховинщини знайшли зброю та боєприпаси. URL : <https://kuryer.if.ua/pid-chas-obshukiv-u-meshkanczya-verhovynshhynyu-znajshly-zbroyu-ta-boeprypasy/>.

72. Повідомлено про підозру експліцейському з м. Торецьк, у якого під ліжком виявили арсенал зброї. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/povidomleno-pro-pidozru-ekspoliceiskomu-z-m-toreck-u-yakogo-pid-lizkom-viyavili-arsenal-zbroyi>.

73. Поліцейські вилучили у чернівчанина пістолет і карабін, які він зберігав удома. URL : <https://bukinfo.com.ua/kryminal/policeyski-vyluchyly-u->

chernivchanyna-pistolet-i-karabin-yaki-vin-zberigav-udoma.

74. Поліцейські Вінниччини запобігли незаконному трансферу зброї з лінії фронту на мирні території (фото, відео). URL : <https://cripo.com.ua/news/crime/politsejski-vinnychchynu-zapobigly-nezakonnomu-transferu-zbroyi-z-liniyi-frontu-na-myrni-terytoriyi-foto-video/>.

75. Поліцейські Вінниччини затримали чоловіків, які незаконно перевозили зброю з лінії фронту на мирні території. URL : <https://vinnitsa.info/news/politseys-ki-vinnychchynu-zatrymaly-cholovikiv-yaki-nezakonno-perevozyly-zbroyu-z-liniyi-frontu-na-myrni-terytoriyi.html>.

76. Поліцейські Херсонщини вилучили у місцевого жителя арсенал зброї та боєприпасів. URL : <https://khersonline.net/lenta/309967-polceysk-hersonschini-viluchili-u-mscevogo-zhitelya-arsenal-zbroyi-ta-boepripasv.html>.

77. Поліція вилучила у цивільних бронетехніку і танкові боєприпаси. URL : <https://mil.in.ua/uk/news/politsiya-vyluchyla-u-tsyvilnyh-bronetehniku-i-tankovi-boepripasy/>.

78. Попався волинянин, накупляв боєприпасів на передовій.. URL : <https://visnyk.lutsk.ua/news/ukraine/regions/volyn/76379-popavsya-volinyanin-nakuplyav-boepripasiv-na-pyeryedoviy/>.

79. Попович О. В., Томаш Л. В., Латковський П. П., Бабій А. Ю. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник. Чернівці, 2012. 319 с.

80. Правоохоронці Тернопільщини у чоловіка вилучили зброю. URL : <https://suspilne.media/258169-pravoohoronci-ternopilsini-u-colovika-vilucili-zbrou/>.

81. Прикордонники ліквідували канал збуту трофейної зброї. URL : <https://mvs.gov.ua/news/prikordonniki-likvidovali-kanal-zbutu-trofeinoiyi-zbroyi>.

82. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 03.04.2022 р. № 2114-IX // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text>.

83. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.10.2018 № 828 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18/ed20181011#n20>.

84. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння та спеціальних засобів в Бюро економічної безпеки України: наказ Бюро економічної безпеки України від 12.03.2022 № 57 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0530-22/ed20220312#n20>.

85. Про затвердження Інструкції про застосування зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Державної прикордонної служби України, спеціальних засобів та заходів фізичного

впливу під час охорони державного кордону та виключної (морської) економічної зони України: наказ Адміністрації Держаної прикордонної служби України від 21.10.2003 № 200 // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-03/ed20031022/find?text=%C7%E1%F0%EE%FF#Text>.

86. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів: наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#n65>.

87. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

88. Про особливості видачі громадянам України дозволу на придбання, зберігання та носіння мисливської зброї та набоїв до неї під час дії воєнного стану: наказ МВС України від 01.03.2022 р. № 170 // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0273-22#Text>.

89. Про охорону об'єктів у територіальних органах Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 05.11.2018. № 656 // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0032-19/ed20181105#n31>.

90. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.

91. Продав три перероблених власноруч пістолета – на Волині торговець зброєю перебуватиме під вартою. URL : <https://volynonline.com/prodav-try-pereroblenyh-vlasnoruch-pistoleta-na-volyni-torgovecz-zbroyeyu-perebuvatyme-pid-vartoyu/>.

92. Продавав зброю та вибухівку: у Києві затримали командира тероборони, фото. URL : <https://apostrophe.ua/ua/news/kyiv/podii/2022-08-20/prodaval-orujie-i-vzryivchatku-v-kieve-zaderjali-komandira-teroboronyi-foto/277236>.

93. Пругло Я. у Полтавському районі правоохоронці вилучили у

депутата карабін Симонова та 80 набоїв. URL : <https://poltava.to/news/68062/>.

94. Романюк Л. На Закарпатті поліція затримала росіянина, якого підозрюють у незаконному зберіганні зброї та боєприпасів. URL : <https://suspilne.media/278612-na-zakarpatti-policia-zatrimala-rosianina-akogo-pidozruut-u-nezakonnomu-zberiganni-zbroi-ta-boepripasiv/>.

95. Рубан Є. Бучанський район: у місцевого крадія виявили склад зброї. URL : <https://obukhiv.info/news/buchanskii-raion-u-mistcevogo-kradiya-viyavili-sklad-zbroi/>.

96. Руденко І. Поліцейські Дніпропетровщини затримали чоловіка, який намагався продати бойові гранати. URL: <https://suspilne.media/285506-policejski-dnipropetrovsini-zatrimali-colovika-akij-namagavsa-prodati-bojovi-granati/>.

97. Ручні гранати, підривачі, вибуховий пакет, тротиллові шашки й рушницю знайшли у жителя Звягельщини. URL : <https://novograd.city/articles/233473/ruchni-granati-pidrivachi-vibuhovij-paket-trotilovi-shashki-j-rushnicyu-znajshli-u-zhitelya-zvyagelschini->.

98. СБУ блокувала збут бойової зброї з району проведення ООС. URL : <https://armyinform.com.ua/2020/02/19/sbu-blokuvala-zbut-bojovoyi-zbroyi-z-rajonu-provedennya-oos/>.

99. СБУ виявила поблизу лінії розмежування схованку зі зброєю: власника арсеналу затримано. URL : <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vyiyavyla-poblyzu-linii-rozmezhuвання-skhovanku-zi-zbroieiu-vlasnyka-arsenalu-zatrymano>.

100. СБУ знешкодила злочинне угруповання, яке під виглядом правоохоронців грабувало харків'ян. URL : <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-zneshkodyla-zlochynne-uhrupovannia-yake-pid-vyhliadom-pravookhorontsiv-hrabuvalo-kharkivian>.

101. Свиридюк Ю. У Києві затримали чоловіка, який незаконно продавав зброю. URL : <https://suspilne.media/374339-u-kievi-zatrimali-colovika-akij-nezakonno-prodavav-zbrou/>.

102. Сівирін М. О. Запобігання підрозділами Національної поліції злочинам, пов'язаним з незаконним обігом зброї. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2016. № 4 (76). С. 251-260.

103. Соколов К. Кременчужанин носив із собою телескопічну дубинку: суд його покарав. URL : <https://kg.ua/news/kremenchuzhanin-nosiv-iz-soboyu-teleskopichnu-dubinku-sud-yogo-pokarav>.

104. Суржикова Ю. Гранатомет, артилерійські снаряди та наркотики: у жителя Чернігівщини виявили боєприпаси та пів кілограма конопель. URL : <https://suspilne.media/363514-granatomet-artilerijski-snaradi-ta-narkotiki-u-zitela-chernigivskogo-rajonu-viyavili-boepripasi-ta-piv-kilo-konopel/>.

105. Тимченко О. У Києві в чоловіка вилучили гранати, автомат та РПГ. URL : <https://incident.obozrevatel.com/ukr/kiyany/crime/u-kievi-u-cholovika-viluchili-granati-avtomat-ta-rpg-foto.htm>.

106. Тимченко О. У Києві на одному зі складів знайшли понад 60 автоматів АК-74 та боєприпаси до них. URL : <https://incident.obozrevatel.com/ukr/kiyany/crime/u-kyevi-na-odnomu-zi-skladiv-znajshli-ponad-60-avtomativ-akta-boepripasi-do-nih-foto.htm>.

107. Трофімова Ю. У Дніпрі поліцейські затримали чоловіка, який на автомобілі перевозив зброю та боєприпаси. URL : <https://suspilne.media/222357-u-dnipri-zatrimali-colovika-akij-perevoziv-zbrou-ta-boepripasi/>.

108. Трьох мешканців Харківщини затримали за озброєний розбійний напад на чоловіка у Дніпрі. URL : <https://sobitie.com.ua/ukraine/kryminal/trokh-meshkantsiv-kharkivshchynu-zatrymaly-za-ozbroenyu-rozbiynu-napad-na-cholovika-u>.

109. У Вінниці в руках 22-річного хлопця здетонував запал від гранати. Постраждалий госпіталізований. URL : <https://www.vinnitsa.info/news/u-vinnytsi-v-rukakh-22-richnoho-khloptsya-zdetonuvav-zapal-vid-hranaty-postrazhdalyu-hospitalizovanyu.html>.

110. У вінничанина знайшли гвинтівку та 214 набоїв. URL : <https://www.vinnitsa.info/news/u-vinnychanyna-vdoma-znayshly-hvyntivku-ta-214-naboyiv.html>.

111. У гаражі буковинця знайшли гранату, пневматичний пістолет і порох. URL : <https://pogliad.ua/ru/news/crime/u-garazhi-bukovincy-znayshli-ruchnu-granatu-pnevmatichniy-pistolet-i-poroh-394536>.

112. У Дубні поліцейські викрили місцевого жителя на збуті гранат. URL : <https://www.rivnenews.com.ua/2023/02/16/u-dubni-politseiski-vykryly-mistsevoho-zhytelia-na-zbuti-hranat/>.

113. У жителя Вінницького району поліцейські вилучили чотири бойові гранати та наркотики. URL : <https://vn.npu.gov.ua/news/u-zhytelia-vinnytskoho-raionu-politseiski-vyluchyly-chotyry-boiovi-hranaty-ta-narkotyky>.

114. У жителя Городища вдома поліція виявила зброю та наркотики. URL : <https://novadoba.com.ua/386970-u-zhytelya-gorodyshha-vdoma-politsiya-vuyavyla-zbroyu-ta-narkotyky.html>.

115. У жителя Могилева-Подільського поліцейські знайшли гранату та запал до неї. URL : <https://vitatv.com.ua/kryminal/u-zhytelya-mohyleva-podilskocho-politseyski>.

116. У Звягелі молодики продавали перероблену зброю на території мед. закладу. URL: <https://www.04141.com.ua/news/3529860/u-zvageli-molodiki-prodavali-pereroblenu-zbrou-na-teritorii-medzakladu>.

117. У Києві двоє місцевих жителів намагалися продати 13 автоматів АК-74. URL: <https://nv.ua/ukr/kyiv/u-kiyevi-zatrimali-torgovciv-zbroeyeu-novini-ukrajini-50255826.html>.

118. У Києві правоохоронці викрили двох торговців зброєю. URL : <https://www.npu.gov.ua/news/u-kyevi-pravookhorontsi-vikrili-dvokh-torgovtsiv-zbroeyeu>.

119. У мешканця Нововолинська вилучили зброю та наркотики.

URL : <https://medicine.rayon.in.ua/news/519607-u-meshkantsya-novovolinska-viluchili-zbroyu-ta-narkotiki>.

120. У Миколаєві прокурор просив суд відправити в СІЗО бійця ТРО з Херсону за незданий вчасно автомат та постріл на вулиці. URL : <https://news.pn/uk/criminal/286037>.

121. У місті Житомирської області затримали киянина після продажу ним пістолета просто на вулиці. URL : https://www.zhitomir.info/news_211850.html.

122. У торговця зброєю з Харкова знайшли автомати, тисячі набоїв і 60 реактивних снарядів. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3653211-u-torgovca-zbroeu-z-harkova-znajsli-avtomati-tisaci-naboiv-i-60-reaktivnih-snaradiv.html>.

123. У харківського злочинного угруповання вилучили ПЗРК. URL : <https://mil.in.ua/uk/news/u-harkivskogo-zlochynnogo-ugrupovannya-vyluchyly-pzrk/>.

124. Федоренко О. У Вінниці в руках хлопця здетонував запал від гранати. URL : <https://suspilne.media/371974-u-vinnici-u-rukah-hlopca-zdetonuvav-zapal-vid-granati/>.

125. Харківські оперативники викрили групу осіб, причетних до торгівлі зброєю. URL : <https://www.npu.gov.ua/news/kharkivski-operativniki-vikrili-grupu-osib-prichetnikh-do-torgivli-zbroeyu>.

126. Холостий набій // Вікіпедія: віл. енцикл. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Холостий_набій.

127. Шаблистий В. В. Безпековий вимір кримінального права України: людиноцентристське дослідження: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ: Ліра ЛТД, 2015. 420 с.

128. Шаблистий В. В. Морально-етичні аспекти запобігання злочинності щодо дітей. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 2 (10). С. 228-236.

129. Шаблистий В. В. Окремі питання кримінально-правового забезпечення воєнної безпеки людини та безпеки військової служби. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 400-406.

130. Шаблистий В. В. Удосконалення кримінально-правового забезпечення поліцейської діяльності в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 3. С. 112-115.

131. Шевченко С. І. Адміністративно-правове регулювання поліцейської діяльності щодо забезпечення публічного порядку: дис...канд. юрид. наук. Дніпро, 2018. С. 48.

132. Шевченко С. І. Окремі аспекти правового регулювання забезпечення публічного порядку в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 6. С. 68-71.

133. Шостак В. Гранати, пістолети та понад 100 набоїв. У Дніпрі

затримали групу озброєних чоловіків. URL : <https://suspilne.media/429735-granati-pistoleti-ta-ponad-100-naboiv-u-dnipro-zatrimali-grupu-ozbroenih-colovikiv/>.

134. Шостак В. З ножем та патронами у пакеті: у Кривому Розі затримали чоловіка за незаконне поводження зі зброєю. URL : <https://suspilne.media/361960-z-nozem-ta-patronami-u-paketi-u-krivomu-rozi-zatrimali-colovika-za-nezakonne-povodzenna-zi-zbroeu/>.

135. Шостак В. У Дніпрі в ході спецоперації затримали підозрюваного у торгівлі зброєю. URL : <https://suspilne.media/279008-u-dnipro-v-hodi-spercoperacii-zatrimali-pidozruvanogo-u-torgivli-zbroeu/>.

136. Штраф у 50 тисяч гривень за незаконне володіння зброєю. URL : <https://www.telegraf.in.ua/accidents/10109185-shtraf-u-50-tisjach-griven-za-nezakonne-volodinnja-zbroyeju.html>.

137. Юнін О. С. Державна політика України у сфері запобігання домашньому насильству: сучасний стан та перспективи вдосконалення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 4 (114). С. 15-21.

138. Юнін О. С. Мотив як ознака суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 3. Том 2. С. 178-184.

139. Юськів К. У Києві затримали вбивцю, якого розшукували рік. URL: <https://ua.korrespondent.net/city/kyiv/4556472-u-kyievi-zatrymaly-vbyvtsui-yakoho-rozshukuvaly-rik>.

140. Ящишен А. Затримали хмельничанина, який торгував нелегальною зброєю. URL : https://ye.ua/criminal/61449_Zatrimali_hmelnichanina_yakiy_torguvav_nelegalnoyi_zbroyeyi.html.

141. 21 граната, 69 тротилових шашок і 10 тисяч набоїв – у жителя Кіровоградщини знайшли арсенал зброї. URL : <https://www.kypr.net/21-granata-69-trotylovyh-shashok-i-10-tysyach-naboyiv-u-zhytelya-kirovogradshhyny-znajshly-arsenal-zbroyi-foto/>. URL : <https://konkurent.ua/publication/96197/avtomati-pistoleti-granati-u-kyevi-zatrimali-torgovtsiv-zbroeu-video/>.

142. Protocol against the illicit manufacturing of and trafficking in firearms, their parts and components and ammunition, supplementing the United Nations Convention against transnational organized crime. URL : https://treaties.un.org/doc/source/recenttexts/18-12_c_e.pdf.

Для нотаток

Наукове видання

**Юнін Олександр Сергійович
Шевченко Сергій Іванович
Шаблистий Володимир Вікторович
Березняк Василь Сергійович
Каторкін Роман Анатолійович
Толошна Наталія Василівна**

**ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ПОВОДЖЕННЮ ЗІ ЗБРОЄЮ,
БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Методичні рекомендації

Колектив авторів

Редактори, оригінал-макет –
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга

Редактор *О. І. Галушко*

Підп. до друку 29.08.2023. Формат 60x84/16. Друк – цифровий. Гарнітура – Times.
Ум.-друк. арк. 6,28. Обл.-вид. арк. 6,75. Тираж – 15 прим.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018